

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
YÜKEK LİSANS MERKEZİ

Elyazması hukukunda

İlahe Şahbazova İsa kızının

**“ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN RUSYA’NIN GÜRCİSTAN
MÜDAHİLESİ”**

Konusunda

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İhtisasın şifresi ve adı: 060213_Uluslararası İlişkiler

İhtisaslaşma: “Uluslararası ilişkiler ve diplomasi”

Tez Danışmanı:

Elşən Məmmədov Xaliq oğlu

Siyasi elmler üzre felsefe doktoru

Yüksek lisans programının

Rehberi:

Gabil Manafov Nadir oğlu

İktisadi elmler dokrotu, prof.

Kafedra müdiri:

Fariz Ahmedov Saleh oğlu

İktisat elmleri üzre felsefe doktoru,doç.

BAKÜ 2015

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ

Uluslararası Hukuk Açısından Rusyanın Gürcistan Müdahilesi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

İlahe Şahbazova

Tez danışmanı:

Dr.Elşen Memmedli

BAKÜ-2015

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	7
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM.XIX YÜZYILIN SONU XX YÜZYILIN ÖNLERİ RUSYA-GÜRCİSTAN İLİŞKİLERİ

1.1. Rusya - Gürcistan İlişkilerinin Tarihi.....	10
1.2. 1918-1920 Döneminde Rus-Gürcü İlişkileri.....	13
1.3. SSBC Dönemi Gürcistan.....	17
1.4. Bağımsızlık Sonrası Gürcistan – Rusya İlişkileri.....	19

İKİNCİ BÖLÜM. GÜRCİSTAN’DA ETNİK SORUNLAR: ABHAZYA VE GÜNEY OSETYA SORUNU

2.1.Abhazya Sorununun Tarihi Geçmişi	28
2.2.Gürcistanın Bağımsızlığı Yıllarında Abhazya Sorunu	31
2.3.Soruna Askeri ve Siyasi Çözüm Arayışları	39
2.4.BM’nin Girişimleri ve Barış Gücü.....	43
2.5.Güney Osetya Sorunu’nun Tarihi Geçmişi.....	45
2.6.Gürcistan’ın Bağımsızlığı Yıllarında Güney Osetya Sorunu.....	48
2.7.Soruna Askeri ve Siyasi Çözüm Arayışları.....	51
2.8.BM’nin Girişleri ve Barış Gücü.....	52
2.9.Rusya’nın Gürcistan’a Askeri Müdahalesi ve Sonuçları.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM. ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN RUSYA’NIN GÜRCİSTANA ASKERİ MÜDAHİLESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Uluslararası Hukukda Kuvvet Kullanımı ve Örnekleri.....	68
3.2.Meşru Müdafaa Hakkı.....	73

3.3.Rusya'nın Askeri Müdahalesinin Uluslararası Hukuk Açısından Değerlendirilmesi.....	75
Sonuç.....	87

ÖZET

Abhazya ve Güney Osetya meseleleri, her iki bölgede de çatışmaların başlama dönemlerinin birbirine yakın olması ve her ikisinin de Gürcistan'ın karşı karşıya kaldığı sorunlar olması nedeniyle birlikte değerlendirilebilir. 1991'de bu iki bölgede başlayan etnik çatışmalar 1993'de Rusya'nın "arabuluculuğu" ile taraflar arasında ateşkese dönüşmüştür. Bu ateşkes anlaşması barışı getirmemiş ve yerel çatışmalar devam etmiştir. Gürcistan'da 2004'te yaşanan iktidar değişikliğinden sonra bu çatışmaların bölgesel savaşa dönüşme ihtimali artmıştır. Ağustos 2008'de Gürcistan'ın Güney Osetya'ya yönelik "ana yasal düzenini sağlama" operasyonu Rusya-Gürcistan Savaşı'na dönüşmüştür. Bu savaş diplomatik anlamda yeni bir jeopolitik mücadele dönemi başlatmıştır. Güney Kafkasya'da barışın sağlanmasına yardımcı olamamış ve Rusya, Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını tanıyarak çözümsüzlüğü daha da derinleştirmiştir.

Rusya'nın BM Güvenlik Konseyi'nin izni olmadan Gürcistan'a ettiği askeri müdahale ile kuvvet kullanma yasağını içeren BM Antlaşması'nın 2/4 maddesi açık bir şekilde bozmuştur. Bu askeri müdahalenin incelenmesi bu açıdan çok büyük önem arz etmektedir. Özellikle uluslararası hukukun kendi kaderini belirleme, kuvvet kullanma yasağı, münferit ve müşterek meşru müdafaa prensipleri Rusya'nın bu askeri müdahalesinin araştırılmasında önemle dikkate alınmalıdır.

Anahtar kelimeler: Rusya, Gürcistan, Uluslararası Hukuk, Güc kullanımı, Meşru Müdafaa

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB	Avrupa Birliği
AK	Avrupa Konseyi
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
BM	Birleşmiş Milletler
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
MC	Milletler Cemiyeti
NATO	Kuzey Atlantik Paktı Örgütü
RF	Rusya Federasyonu
PON	Harvard Müzakere Projesi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
UCM	Uluslararası Ceza Mahkemesi

GİRİŞ

Antik, ortaçağ ve modern dönemlerde sürekli olarak içten ve dıştan birçok askeri ve siyasal gücün ilgi, rekabet ve çatışmalarına sahne olmuş bir bölge olan Avrasya'nın günümüzde de küresel düzeyde bir rekabet alanı olması bir rastlantı değildir. Bu ana kıtanın, bölge ve karasal olarak büyüklüğü yanında barındırdığı doğal kaynaklar her zaman uluslararası ekonomi ve kıtalararası ticaret yolları için belirleyici olmuştur. Dünya siyaseti ile ilgili küresel tezler de Avrasya'yı her zaman merkeze koyarak dünyayı Avrasya merkezli olarak açıklamıştır. Bölge ya da dünya egemenliği amaçlı tezler ve yaklaşımların ötesinde bugün Avrasya bir kez daha uluslararası rekabetin ve çekişmelerin yoğunlaştığı alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrasya'nın bugünkü rolü hem yerküre üzerindeki konumu ve büyüklüğü, hem de doğal kaynaklar alanında küresel düzeydeki öneminden kaynaklanmaktadır. Bunun bir nedeni de günümüzde yerküre üzerinde egemenlik mücadelesi veren güçlerden birinin Avrasya üzerinde yerleşik bir kara gücü olmasıdır.

Uluslararası sistemde bir üst otorite yoktur. Devletler zaman zaman işbirliği yapsalar da çıkarları söz konusu olduğunda bu durum sona erer ve birbirlerine tamamen güvenmezler. Çünkü otoritenin olmadığı bir yerde ne zaman saldırıya uğrayacaklarını bilemezler bu nedenle her zaman tetikte olmaları gerekir. Bir devletin uluslar arası sistemde hayatta kalabilmesinin en iyi yolu hegemon güç olmasıdır. Bu çerçevede Rusya'nın 1993'ten itibaren uygulamış olduğu "Yakın Çevre" stratejisini Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası sistemde etkili olmak ve devamlılığını sağlamak için uygulamaya koyduğunu söyleyebiliriz. Yakın Çevre politikasının en önemli ayakları gerek jeopolitik konumları gerekse enerji kaynakları bakımından öneme sahip olan Orta Asya ve Kafkaslar olmuştur.

Sovyetler Birliği dağıldığı zaman Güney Kafkasya devletlerinin toplam iki yıllık (1918-1920) bağımsızlık deneyimleri bulunduğu için devletleşme süreci hiç de kolay olmamıştır. Deneyimsizlik, İmparatorluğun çöküşünün geriye bıraktığı sorunlar

ve dış müdahaleler çok sancılı bir devletleşme sürecini beraberinde getirmiştir. Bağımsızlıklarını kazandıkları dönemde, bir yandan 70 yıllık deneyimin ortadan kalkmasıyla bocalamış; bir yandan da tamamen yabancı oldukları yeni dünya düzeni şartları ile karşı karşıya kalmışlardır. Eski yönetim tarzı ortadan kalkarken onlara tepkili olan yeni yönetimler iş başına gelmiştir. Fakat ülkelerin elit kesimi hala geçmişi temsil etmekteydi. Sovyetler Birliği'nin baskıcı politikasına karşı ayaklanan halk hareketleri başarı kazanınca devlet yönetimi de onların elin geçmişti.

Tarihi sıcak denizlere inme politikasının anahtar noktası ve güneyden gelebilecek tehlikelere karşı tampon bir bölge olması ayrıca Kafkaslardaki batı ile yakınlaşmaya çalışan bir devlet olması Gürcistan'ı Rusya için göz önünde tutulması gereken bir devlet haline getirmiştir. Rusya ve Gürcistan ilişkileri 90'lı yıllar boyunca gergin olmuştur.

Abhazya ve Güney Osetya meseleleri, her iki bölgede de çatışmaların başlama dönemlerinin birbirine yakın olması ve her ikisinin de Gürcistan'ın karşı karşıya kaldığı sorunlar olması nedeniyle birlikte değerlendirilebilir. 1991'de bu iki bölgede başlayan etnik çatışmalar 1993'de Rusya'nın "arabuluculuğu" ile taraflar arasında ateşkese dönüşmüştür. Bu ateşkes anlaşması barışı getirmemiş ve yerel çatışmalar devam etmiştir. Gürcistan'da 2004'te yaşanan iktidar değişikliğinden sonra bu çatışmaların bölgesel savaşa dönüşme ihtimali artmıştır. Ağustos 2008'de Gürcistan'ın Güney Osetya'ya yönelik "anayasal düzenini sağlama" operasyonu Rusya-Gürcistan Savaşı'na dönüşmüştür. Bu savaş diplomatik anlamda yeni bir jeopolitik mücadele dönemi başlatmıştır. Güney Kafkasya'da barışın sağlanmasına yardımcı olamamış ve Rusya, Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını tanıyarak çözümsüzlüğü daha da derinleştirmiştir.

Bu bakımdan tezimizin ilk bölümünde Rusya – Gürcistan ilişkilerinin kısa tarihine özet verilmiştir. Burada SSBC yıllarında Gürcistan tarihi ve tarih boyunca

ilişkilerine önem verilmiştir. 1918-1920 yıllarında Gürcistan Cumhuriyetinin yaratılması 1920`de ise SSBC`ye dahil edilmesi koşulları arz olunmuştur.

Tezimizin ikinci bölümünde Gürcistan`ın hem Abhazya hem de Güney Osetya sorunlarının aslında Rusya için bir amaç olduğu ve askeri müdahalesi`nin sonuçları hakkında bilgi edinmekte. Yani, aslında Rusya Federasyonu`nun esas amacının Güney Osetya ve Abhazya`nın statüsü üzerinden, Kosova`nın bağımsızlığını tartışmaya açmak olduğu söylenebilir. Nitekim Rusya Federasyonu Gürcistan`da etkisini genişletmek istemektedir, çünkü Rusya Federasyonu`nun ekonomik gelişmesinin sürdürülebilirliği, petrol ve doğalgaz arzı konusunda Avrasya coğrafyasında bir tekelleşmeyi sağlayabilme düzeyine bağlıdır. Tekelleşme düzeyi ise sadece doğal kaynak miktarının bir türevi değildir. Rusya adına ancak petrol ve doğal gaz iletim hatlarının kontrolüne/mülkiyetine sahip olma durumunda tekelleşme gerçekleşebilir. Bu nedenle Rusya, Baltık ülkelerini devre dışı bırakan yüksek maliyetli bir boru hattı projesiyle Baltık Denizi yoluyla Kuzey Avrupa`ya bağlanma konusunu temel önceliği haline getirmiş; Belarus ve Ermenistan`da boru hatları mülkiyetini ele geçirmek için büyük gayret göstermiştir. Gürcistan da Rusya Federasyonu açısından işte bu noktada önemlidir.

Üçüncü bölümde Uluslararası hukuk açısından kuvvet kullanımı olgusu hakkında bilgi edinmekte. Uluslararası kuvvet kullanımı bölümünde örnek olarak Kafkasya sorununu, Gürcü- Osetin ve Abhazya sorununa dair örnek gösterilmiştir.

Burada Rusya`nın askeri müdahalesi uluslararası hukuk açısından değerlendirilmiş, gerek Güney Osetya gerekse Abhazya bağımsızlık ilan etmiş olmalarına rağmen diğer devletlerce bu talepleri Rusya dâhil tanınmamış olması gösterilmiştir. Sonuç bölümünde Gürcistan – Rusya ilişkilerinden varılan sonuç ve fikirler arz olunmuştur.

I BÖLÜM

RUSYA-GÜRCİSTAN İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

1.1. Rusya - Gürcistan ilişkilerinin tarihi

Gürcistan zaman zaman Osmanlı İmparatorluğu ve İran arasında kalmış, sonuçta İran-Rusya Savaşı'ndan yararlanarak harekete geçen Osmannlılar, 1728 yılında tekrar Gürcistan'ın hakimi olmuşlar, fakat 1732'de tekrar kaybetmişlerdir. Ülke, 18 ve 19. yüzyılda Rus egemenliği altına girmiştir.

18. yüzyılın ortalarında Gürcistan Çarlığı ilan ediliyor. Gürcistan tarihinin son 200 yılı Rusya İmparatorluğu tarihinin bir parçasını teşkil etmektedir: Gürcistan öncelikle Rusya guberniyası, sonradan Sovyet cumhuriyeti olarak var olmuştur.¹

1774'de Rusya ile Osetya arasında yapılan görüşmelere dayanarak Kuzey Osetya Rusya'ya birleştirildi. Kafkasyanın kaderinde ikinci büyük yük 1783 yılında Georgiyevsk sözleşmesine dayanarak Gürcistan (Kartli ve Kakhetiya) Çarlığı'nın Rusya hamiliğine geçmesi maddesi oldu. O dönemde II İrakli kendi ülkesinin Rusya'nın hamiliğine geçmesini zorunlu sayıyordu. 1783 yılından sonra Rusya'nın Gürcistan üzerinde ağalığının ve Kafkasya'da Rusya politikasının yeni dönemi başladı. Bu, kendini ilk önce Kuzey Kafkasya'da gösterdi. Aynı yıl rus askeri birlikleri Gürcistan'a girdi ve bu kuvvetler "Gürcistan" bağımsızlığını İran şahından korumakla Acar ve Avar Hanlığı'nın saldırılarının üstesinden gelmeli idi. Georgiyev sözleşmesinin Gürcü halkı için önemi şuydu ki, İran hamiliyindən özgür olmakla müslümanlaştırma politikasından uzaklaştılar.²

Gürcistan Rus Knezlikleri ile yoğun ilişkiler kurmuştu. Moskova devletinin kuvvetlenmesi ile bu ilişkiler daha da ilerlemişti. Gürcistan Çarlarının elçileri XV

¹ Rafiq Qurbanov, **Qafqaz Tarixi**, Bakı- Maarif - 2001, s.152

² Rafiq Qurbanov. **a.g.e.s.**158

yüzyılın sonlarında Moskova'ya gitmişlerdi. Gürcü Çarının elçisi Şah Abbas'ın Doğu Gürcistan'a yıkıcı baskınları hakkında Moskova'da Çar Aleksey Mikhayloviç'e bilgi verirken şöyle demişti: “Gürcistan iyi ülkedir, o işlerini kısa sürede yoluna koyabilir”. XVIII yüzyılın başlarında VI Vakhtang Kartli'nin Çarı oldu. O, Rusya ile ilişkileri kararlılıkla güçlendirmeye başladı. VI Vakhtang'ın Çarlığı döneminde ülkenin ekonomi ve kültürü bir ölçüde gelişti.³

Georgiyevsk Sözleşmesi'nin imzalanması Türkiye'nin ve İran'ın Gürcistan'a karşı düşmanlığını daha da arttırdı. Rusya ve Türkiye arasındaki yeni savaş ile ilgili olarak Rus birlikleri Gürcistan'dan çıkarıldı. 1795'de İran Şahı Ağa Muhammed Han Gürcistan'a baskın yaparak başkent Tiflis'i talan edip yaktı.

Rusya İmparatoru I. Alekhandr'ın 12 Eylül 1801 yılı tarihli manifestosu ile Gürcistan'ı Rusya'ya ilhakı kesin resmileştirildi.

Gürcistan'ın Rusya'ya birleştirilmesi hakkında manifestosu I Pavel 12 Eylül 1801 yılında kabul etti. Bu arada artık XII Georgi ölmüştü. Gürcistan Guberniyası'nın onayı konusundaki senatonun kararı Mart 1801'de I Pavlus'un öldürülmesinden 5 gün önce verilmişti. I Alekhandr iktidara geldikten sonra Gürcistan meselesi yeniden 2 kez devlet düzeyinde tartışıldı. Tartışmada P.A.Zubov ve V.A.Zubov kardeşleri, Knez Qalitsin, P.Lopuxin ve b. kendi düşüncelerinde arz etdiler ki, Rusya güneyde güçlendirilmelidir. Devlet Şurası üyeleri Gürcistan toprakları Güney Kafkasya Müslüman halklarının topraklarını ayırdığını malum etdiler.⁴

Rusya Gürcistan'da kendi ekonomik politikasını kesin şekilde tespit etti. Onun için satış pazarı hammadde kaynağı olmalıydı.

³ Ильгар Велизаде, *Центральная Азия и Южный Кавказ : интеграционные процессы в сердце Азии*, Баку-2010, s.122

⁴ Tofiq Mustafazade *Ümumi tarix*, 3.cild, Bakı-Elm-1997, s.122

Gürcistan'da XVIII yüzyılın ikinci yarısından XIX yüzyılın ikinci yarısına kadar devam eden ve feodal sisteminin devamına dönüştürülen feodal bağımlılık ilişkilerinin yıkıma uğrama durumları oluyordu.⁵

Tüm bunlar girişimcilerin paraya olan ihtiyacını artırıyordu. Bu ise yeni köylü isyanlarının başlamasına neden oluyordu. Bunlardan en önemlisi Guriya ve Megreliya isyanları oldu. Mayıs 1841'de Aketi köyünde isyan başladı. 9 Ağustos'da ise Gogoreti köyü yakınlarında isyancılar Abes Brusilov'un ordusunu yendi. İsyan zafer kazandı.⁶

1856-1857 yıllarında Megreliya köyü yakınlarında da köylü isyanı yaşandı. Megreliya Knezliği Kırım Savaşı'nın temel savaş meydanlarından birine dönüşmüştü. Son isyanda Megreliya Knezliği yardım için Çar Rusyası'na başvurdu. Kasım 1857'de isyan mağlup oldu.⁷

XX yüzyılın başlarında dünya devrim hareketinin merkezi Rusya'ya geçti. Rusya emperyalizmin tüm ziddiyyetlerinin düyüm noktasıydı. Rus proletariati emperyalizmin bütün çelişkilerini devrimci yolla çözmeye muktedir olan gerçek bir güce dönüşmüştür.

Rusya, Transkafkasya'nın bir bölümünü kendisinden himaye talep eden Hristiyan Krallar vasıtasıyla, bir bölümünü ise işgal yoluyla ele geçirmiştir. 1801 yılında Gürcistan'ı ihlak ederek, Transkafkasya'ya giren Rusya, İran'ı 1828 Türkmençayı, Osmanlı İmparatorluğu'nu ise 1829 Edirne Antlaşması ile bölgeden çıkarmıştır.

1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'na kadar Gürcistan'ın büyük bir kısmını ele geçirmiş olan Rusya ile imzalanan Edirne Antlaşması'na göre Anapa'dan Batum'a kadar Karadeniz'in batı kıyısı ve Ahıska Ruslar'a verilmiş ve Rusya'nın Gürcistan'daki hakimiyeti, Osmanlılar tarafından tasdik edilmiştir. Gürcüler, daha

⁵ Tofiq Mustafazade, **a.g.e.s.**290

⁶ İlqar Velizade, **Etno-Territorial Böhran (II minilliyin astanasında.Dünya siyaseti)**, Bakı – 2002,s.232

⁷ İlqar Veliyev, Kamil Muxtarov, **Dünya dövlətləri: Ensiklopedik soraq kitabı**, Bakı – 1999,s.22

sonra, Ruslar'a karşı ayaklanmışlar ve bunların en büyüğü 1832 yılında meydana gelmiştir.⁸

1878 yılında Osmanlı'nın Batum'u, Rusya'ya bırakmasıyla bütün Transkafkasya, Rusya'nın hakimiyetine girmiştir.

1.2. 1918-1920 Dönemi Rus-Gürcü ilişkileri

Birinci Dünya Savaşı sonunda başlayan Rus İhtilali'nden fırsat bulan Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan, “Güney Kafkasya Federasyonu” dahilinde bağımsızlıklarına kavuşmuştur.

Yapılan seçimler sonucunda toplanan meclis, Gürcistan'ı demokratik Cumhuriyet olarak tanıtarak bağımsızlık ilan etmiştir. Gürcistan Cumhuriyeti, Azerbaycan ve Ermenistan Cumhuriyetleri ile birlikte, büyük devletler tarafından da tanındı.

Transkafkasya olarak da bilinen bölgede 1917'de Rus İmparatorluğu'nun dağılmasıyla Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan arasında ve de bölge devletleri arasında özellikle dış politika alanında var olan çıkar farklılıkları, bölgede etkili olan Rus ve Osmanlı politikaları ve daha sonra çıkan iç savaşın etkisiyle bu birlik sadece kısa bir zaman sürebilmiştir.⁹ 1920'lerin başındaki bu kaotik ortamın varlığından yararlanan Osetler, Rusların da desteğiyle Menşevik Gürcistan'a karşı savaşa girmiş, 1921'de Kızıl Ordu'nun Gürcistan'a girişinden aldığı destekle de Nisan 1922'de otonom bir bölge haline gelmiştir. Yalnız daha sonra Moskova'nın bölgedeki siyasal dengeleri dikkate alması nedeniyle Osetler, Kızıl Ordu'nun bölgeye girmesinden sonra 1922'de kurulan ve bölgedeki üç ülkenin yer aldığı (Azerbaycan, Gürcistan ve

⁸ İlqar Velizade a.g.e.s,346

⁹ **Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazyasavaşının kronolojisi**, <http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html#.VTOG3SHtnBE>, (Erişim tarihi: 03.01.2014)

Ermenistan) Transkafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin içinde kalarak siyasal egemenlik beklentileri ve çabalarını ertelemek zorunda kalmışlardır. Transkafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin 1936'da dağılmasıyla Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan ayrı birer Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olurken, bu kez de Osetya'nın Kuzeyi Rusya'ya, Güneyi de Gürcistan'a bağlı olarak kalmıştır.

26 Mayıs'ta bağımsız Gürcistan Cumhuriyeti ilan edildi. Yabancı devletlerin yardımı ile önce Gürcistan bağımsızlığını ilan etti. (Öncelikle Almanya'nın sonra da İngiltere'nin yardımı ile) Böylece, 1918 yılında Gürcistan yeniden bağımsızlık kazanmış, 1922'de Azerbaycan ve Ermenistan'la birlikte Transkafkasya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetine dahil olmuş, 1936 yılında ise zorunlu olarak SSCB bünyesine dahil edilmiştir.

16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması'yla, Batum, Ahıska, Ahılkelek, Acar bölgeleri Rusya'ya verilerek, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Tiflis vilayetine bağlanmıştır. 1938 Sovyet anayasasının kabulünden sonra bu bölgedeki Ahıskalılar kayıtlara Azerbaycan diliyle geçirilmiş, 1940 yılında ise resmi dilleri Gürcü'ce olmuştur.¹⁰

1918 yılı öncesinde menşeviklerin yönetimi ile Gürcü ulusal konseyi ve ulusal Alayı yaradıldı.¹¹ Menşeviklerin yardımıyla halk ulusal özgürlük hareketinin temsilcilerinin son planı hakimiyeti önce Tiflis'te ele alıp, sonra ise tamamen Güney Kafkasya'yı ele geçirmek idi. 1917 yılının Kasım 30-da menşevik birlikleri Tiflis'teki silah depolarına sahip oldular.

Gürcistan topraklarında Sovyet hâkimiyeti Kızılordu'nun Şubat-Mart 1921 dönemindeki askerî harekâtı sonucunda sağlanmış oldu. Bu askerî yürüş esas olarak, o

¹⁰ Alaeddin Yalçınkaya, *Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler Etnik Düğümünden Küresel Kördüğümüne*, Lalezar Kitabevi, Ankara 2006, s.78

¹¹ İsaq Məmmədov *Ümumdünya ictimai-siyasi proseslər XX əsr*, dərs vəsaiti, Bakı-2002, s.139

dönem Sovnarkom Milliyetler Halk Komiseri olan Josef Stalin ile Bolşevik Parti Transkafkasya Bölge Komitesi Başkanı Grigor Ordjonikidze tarafından yönetilmekteydi. Kızılordunun bölgeye gelişinden önce Bolşevikler arasında Gürcistan'da nasıl hareket edilmesi gerektiğine dair anlaşmazlık vardı. Stalin ve Ordjonikidze Menşeviklerin hakimiyetindeki bağımsız Gürcistan'ın derhal Sovyetleştirilmesini savunurken, Leon Troçki Gürcistan içinde bir hazırlık döneminin ardından yapılacak ayaklanmayla burasının Sovyetler Birliği'ne dâhil edilmesini savunmaktaydı. Lenin ise Gürcistan'a yapılacak olası bir askerî müdahalenin uluslararası etkilerinden ve özellikle Mustafa Kemal önderliğinde kurulmakta olan Türkiye'nin tepkisinden çekiniyordu. Sonunda parti tarafından onay verilen harekât 13 Şubat 1921 günü başladı. Gürcü topraklarında Sovyet yönetimine karşı var olan muhalefetten haberdar olduğu için süren askeri harekât ile ilgili güvenilir bilgi alamamaktan şikayet ediyordu. Savaş koşulları bu politikanın uygulanmasını engelleyecektir. Gürcü topraklarındaki uygulanması istenen Menşeviklerle uzlaşma girişimleri özellikle Stalin tarafından uygulanan uzlaşmaz siyaset nedeniyle gerçekleşmedi.¹²

Sonunda Menşeviklere uzlaşılmasını isteyen halkla, doğrudan ülkenin sovyet egemenliğine geçirilmesini savunanlar arasında gerilim başladı. Tartışmalar sürerken Stalin aldığı kararla Gürcistan'daki tüm yerel işçi örgütlerinin ve sendikaların Bolşevik Parti örgütüne bağlanmasını sağladı. Ayrıca Gürcüler arasındaki Moskova'ya bağlanmamak ve bir tür özerklik isteğinin bastırılması için 1921 yılı Temmuz ayında Tiflis'e geçti. Stalin yerel işçilerle yapılan toplantıda yerel milliyetçiliğe karşı konuşunca eleştirildi. Stalin izleyen günlerde milliyetçilik akımının tasfiye edilmesi için parti lideri Maharadze'yi görevden alarak yerine Budu Mdivani'yi geçirir. Çeka içindeki Makharadze yanlıları da tasfiye edilir. Bunların

¹² Михаил Барабанов, Антон Лавров, Вячеслав Целуйко, **Центр анализа стратегий и технологий**, Москва.2009, s.267

¹² Rafiq Qurbanov. **a.g.e.s.**162

yerine atananlar arasında geleceğin ünlü Bolşevik lideri Lavrentiy Beria da bulunur. Ne var ki, bir yıl bile geçmeden Stalin Mdivani ile sorunlar yaşamaya başlar. Konu Gürcistan'ın Sovyetler Birliği içindeki konumudur. Stalin ve Ordjonikidze tarafından önerilen ve Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ın birleşmesinde kurulan Transkafkasya Cumhuriyeti tepki çeker. Gürcü komünistler Gürcistan'ın bağımsız bir cumhuriyet olmasında ısrarcıdır. Stalin bu eğilimi ulusal sapma olarak adlandırırken, Gürcüler de Stalin'in politikalarını Büyük Rus milliyetçiliği olarak tanımlarlar. Bolşevik Parti yönetimi ve Lenin bölgenin birliğe ekonomik ve siyasi olarak bütünleşmesi için Transkafkasya modelini benimser. Ancak iki grup arasında yaşanan gerilim 1922 yılı Kasım ayında Ordjonikidze'nin de karıştığı bir kavgaya evrilince Lenin olaya dahil olur.¹³

Bütün bunların sonucunda Lenin, bölgeden gelen şikâyetleri inceler ve tüm eleştirisini Ordjonikidze'ye yöneltir. Devdarian'inin araştırmalarına göre, 1922 yılı Kasım ayında Çekh lideri Feliks Dzerjinski'yi bölgeye araştırma yapması için gönderir. Stalin ve uygulamalarını doğru bulan Dzerjinski durumun ciddi olmadığı yönünde bir rapor hazırlar. Ancak Lenin benzer sorunların diğer Sovyet cumhuriyetlerinde patlak vermesinden çekindiği için endişelidir. 1922 yılı Aralık ayında Lenin, artık Stalin ve Ordjonikidze'yi Büyük Rus milliyetçiliğinden dolayı eleştirmeye başlamıştır. Ancak Lenin'in sağlık durumu şiddetle bozulacak ve partinin kararı gereği Gürcistan plânlanan şekilde Transkafkasya cumhuriyeti içinde yer alacaktır. 25 Ocak 1923 tarihli Politbüro kararı gereğince ise divani tafsiiye edilecektir.¹⁴

Gürcistan'da ulusal harekete Pirveli Dasi (Birinci Grup) olarak adlandırılan edebi ve toplumsal hareketin kurucusu sayılan İlia Çavçavadze önderlik etti. Noe

¹³ Ali məktəblər üçün dərslik, **SSRİ tarixi** IV nəşr, Bakı -1992, s.48

¹⁴ Megan Stack, "Russia's claim of Georgia genocide in South Ossetia hard to verify", **Los Angeles Times**, 18 Ağustos 2008.s.45

Jordania ile Karlo Çheidze'nin öncülük ettiği Marksist Sosyal Demokrat Parti de önemli hareketlerden biriydi. Bu partiye zamanla Menşevikler egemen oldu. 26 Mayıs 1918'de Gürcistan bağımsızlığını ilan ettikten sonra Almanya'nın korumasına giren ülkede Noe Jordania başkanlığında bir hükümet kuruldu.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Almanya ve müttefikleri yenilince İngilizler Gürcistan'ı işgal etti. Gürcistan, savaş sonrasında Paris Barış Konferansı'na katıldı ve bugünden daha geniş sınırlarıyla 22 ülke ve itilaf devletleri tarafından tanındı. Ancak Bolşevik Rusya'nın tehdidi altındaydı. Mayıs 1920'de Moskova yönetimince de tanındı. Gürcü asıllı Stalin ve Orconikidze'nin yönetimindeki Kızıl Ordu, Gürcistan'ı işgal etti ve Mart 1921'de ülkenin bağımsızlığına son verdi.¹⁵

1.3. SSBC dönemi Gürcistan

Sovyetler Birliği döneminde Güney Kafkasya'da sağlanan barış ortamı Sovyetler Birliği sonrasında yerini şiddetli siyasi, etnik ve askeri çatışmaya bırakmıştır. Etnik gurupları imparatorluk çatısı altında tutmaya çalışan Sovyet rejimi, komünizm gücünü ve Rus imparatorluk dönemine ait ekonomik ve politik unsurları kullanmıştır.¹⁶

Sovyet Hükümetlerinde halkların kontrol altında tutulması için büyük bir başarı ile uygulanan bu siyaset, Sovyetlerin ani yıkılışıyla birlikte tüm Avrasya coğrafyasında çözümü oldukça zor olan ayrılıkçı etnik çatışmaların doğmasına sebep olmuştur.

Sovyet sonrası dönemde etnik menşeli ayrılıkçı sorunların yaşandığı bölgelerden birisi de Gürcistan olmuştur. Uzun yıllar ortaklık şeklinde devam eden

¹⁵ Berxin İ.B. *SSRİ tarixi (1917-1937-ci illər)*, Bakı-Maarif-1977,s.90

¹⁶ Ağalar Abbasbəyli, *Dünya siyasəti (XX əsrin II yarısı – XXI əsrin əvvəlləri)* , Bakı – 2011,s.45

Rus-Gürcü ilişkileri Sovyetler Birliği sonrasında her iki devletin bağımsızlığıyla yeni bir döneme girmiştir. Rusya'nın Kafkasya'daki menfaatlerinin kilit noktasını oluşturan Gürcistan, Rus dış politikasının odak noktası haline gelmiştir. Gürcistan'ın dış politikada Batıya yönelmesi ile gerilen ilişkiler ayrılıkçı bölgeler üzerindeki fikir ayrılıkları nedeniyle sıcak çatışmaya kadar ilerilememiştir.¹⁷

Gürcistan etnik açıdan Transkafkasya'nın en karmaşık yapısına sahip ülkesidir. Bu yapısı, SSCB döneminde ülkede çok sayıda özerk yapılaşmaya neden olmuştur. Gürcistan, bölge devletleri arasında ülke içerisinde ana etnik unsurun (Gürcülerin), tüm ülke nüfusuna oranının en az olduğu devlettir. Bu karmaşık etnik yapının etkisiyle beliren gerginlikler, bağımsızlık sonrası önce Güney Osetya, daha sonra da Abhazya'da çatışmaya dönüşmüş ve merkezi yönetim, bu bölgeler üzerindeki hakimiyetini kaybetmiştir. Cevaheti ve Acaristan ise potansiyel gerilim bölgeleri olarak sürekli gündemdedir. Gürcistan'ın dezavantajlarından bir diğeri ise, etnik azınlıkların, coğrafi olarak sınır bölgelerinde yoğunlaşmış olmasıdır. Örneğin, Tiflis ile Rusya Federasyonu'nu birleştiren yollar, Abhaz ve Osetler'in denetim altındadır.

SSCB döneminde refah seviyesi yüksek devletlerden olan Gürcistan, bağımsızlığının ilk yıllarında ekonomide büyük bir çöküntü yaşamıştır. Yüksek enflasyon, sanayi ve tarım ürünleri üretiminde azalma, ülkeye gelen turist sayısında düşüş ve işsizlik oranında artış görülmüştür.¹⁸

¹⁷ Томаш Шмид, **Краткая история грузино-российских отношений**, <http://www.russkii.vopros.com/?pag=one&id=88&kat=6&cs1=18>, (Erişim tarihi: 12.08.2015)

¹⁸ **Gürcistanın kuruluşu ve Tarihi** <http://tarihlervekulturler.blogcu.com/gurcistanin-kurulusu-ve-tarihi/5009280.com> (Erişim tarihi: 04.06.2015)

1.4. Bağımsızlık Sonrası Gürcistan –Rusya ilişkileri

Gürcistan, Transkafkasya’da açık denizlere çıkışı olan tek ülke olması sebebiyle, gerek jeopolitik, gerekse stratejik konumu bakımından, ticarete en elverişli ülkelerden biridir ve büyük öneme sahiptir.

Gürcistan’ın özellikle bağımsızlığından sonra da sorunlar yaşamaya devam ettiği etnik problemlerden bahsedilmiştir. Ülke içinde yaşamını sürdüren, Abhazya Özerk Cumhuriyeti, Güney Osetya Özerk Bölgesi, Pankisi Vadisi, Acara Özerk Cumhuriyeti, Ahıska Türkleri ve son olarak da Cevaheti Bölgesi ve bunların Gürcistan’la olan ilişkileri incelenmiştir.

Gürcistan Yüksek Sovyeti, 17-19 Kasım 1989 günlerinde yaptığı toplantının sonunda, bir takım anayasa değişiklikleri ile Gürcistan’ın egemenliğini ilan etmiştir.¹⁹

1990’lara gelindiğinde bağımsızlık için ulusal hareket ikiye bölünmüştür. Bir tarafta başını Ulusal Demokratik Parti’yi yöneten Şanturia ve Ulusal Bağımsızlık Partisi’nin lideri Tsereteli’nin çektiği “Ulusal Kongre”, diğer tarafta Gamsahurdia’nın liderliğindeki “Yuvarlak Masa – Özgür Gürcistan” yer almıştır. Gamsahurdia, Baltık ülkeleri örneğinde görüldüğü gibi hemen bir bağımsızlık ilanı istemiş, diğer gr-4up ise daha farklı bir yaklaşım sürdürmüş ve bir yeni yapılanmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Sonuçta seçime gidilmiş ve 28 Ekim 1990’da Gamsahurdia’nın başkanlığında özgürlük yanlısı partiler bir koalisyon oluşturmuşlardır. Yapılan seçimlerde oyların % 64’ünü bu koalisyon almıştır. 14 Kasım 1990’da teşkil edilen yeni Yüksek Sovyet, Gamsahurdia’yı Başkan seçmiştir.²⁰

9 Nisan 1991’de bu referandum sonuçlarına dayanarak Gürcistan Yüksek Sovyeti "Gürcistan'ın devlet bağımsızlığının yeniden kurulduğuna dair sözleşme"yi kabul etti.

¹⁹ Oral Sander, **Siyasi Tarih 1918-1994**, 2.Cilt, İmge Kitapevi, Ankara-2002, s.64

²⁰ Reha Yılmaz, **Bağımsızlık Sonrası Dönemde Rus-Gürcü İlişkileri**, [http://www.bilgesam.org/incele/171/ bagimsizlik-sonrasi-donemde-rus-gurcu-iliskileri/](http://www.bilgesam.org/incele/171/bagimsizlik-sonrasi-donemde-rus-gurcu-iliskileri/) (Erişim tarihi 16.08.2015)

Buna göre Gürcistan, 1918–1919 yıllarındaki Gürcistan Cumhuriyeti'nin hukuki halefi ilan ediliyordu. Bu andan itibaren Gürcistan SSC'nin hukuki varlığı sona eriyordu.²¹

Gamsakhurdia, seçimlerden sonra, dönemin Gürcistan parlamentosu olan Gürcistan Yüksek Konseyi'nin ilk toplantısında, oybirliği ile Konsey'in Başkanı seçildi.

Ayrıca, bölgede güç sahibi devletlerin de ilişkileri ele alınarak, ABD, Rusya, AB'nin bu coğrafyadaki çıkarları ve rekabetleri yansıtılmıştır. Diğer taraftan, Gürcistan'ın yeniden yapılanma sürecinde, etnik sorunlarla mücadelelerine, icraatlarıyla ülke yönetime damgasını vuran cumhurbaşkanlarına da, konuya daha geniş açıdan bakabilmek için geniş yer verilmiştir.²²

Sovyetler Birliği'nin çökmesinin ardından Gürcistan, üretim altyapısından sosyal yapılanmaya kadar pek çok alanda önemli darboğazlar ile karşılaşmış, üstelik son dönemde Rusya Federasyonu ile gerilen ilişkileri sonucunda bölgesinde bir yalnızlığa itilmiş hale gelmiştir.

Gürcistan'ın bağımsızlık sonrası karşılaştığı ilk sorun, Güney Osetya'da ortaya çıkmıştır. Gürcistan parlamentosu, Aralık 1990'da Güney Osetya'nın otonom statüsünü kaldırılmış, Gürcistan, Rusya destekli Güney Osetya birlikleri karşısında yenilgiye uğrayarak geri çekilmiştir. Bunun sonucunda, Rusya, Gürcistan ve Güney Osetya birliklerinden oluşan bir barış gücü yerleştirilmesi, Rusya'nın eski Sovyet sınırları içerisinde yaptığı ilk askeri müdahale olması nedeniyle önem arz etmektedir.

Tiflis yönetimine diğer bir başkaldırı da Abhazya'dan gelmiştir. Temmuz 1992'de Abhazya bağımsızlığını ilan edince, Gürcistan duruma müdahale etmiş ve ayrılıkçı hareketlere verdiği destek nedeniyle Rusya'yı suçlayan Şevardnadze, aslında,

²¹ Abhazya – Gürcistan ilişkilerinin Hukuki yapısı,

http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/tarih/322_abhazya-gurcistan.htm, (Erişim tarihi: 20.08.2015)

²² Николай Карамзин , *История государства Российского*, Историческая библиотека ,2004, Москва, s.245

Abhazlarla değil, Rusya ile savaştığını ve Gürcistan'ın kapasitesinin Rusya ile baş etmeye olanak vermeyeceğini bildiğinden, ülkesinin toprak bütünlüğünü koruyarak bağımsız bir devlet statüsünü sürdürebilmesi için BDT üyeliğini kabul etmek zorunda kalmıştır.²³

Bağımsızlık sonrası Gürcistan temel konularda Türkiye ve Azerbaycan'ın yanında yer almış ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na üyelik ilişkileri bakımından, örgütün en istikrarsız üyelerinden biri haline gelmiştir.

Gürcü siyasal düşüncesinde Rusya bugün evrensel değerler haline gelen kavramların zıttı olmakla beraber, bu değerlere bağlı olmayan ve bu değerleri çiğneyen bir devlettir. Buna karşılık, bu değerlere bağlı ülkeler Gürcistan'a daima güven vermiştir. Bu çerçevede, söz konusu değerlerin, günümüzde koruyucusu konumunda olan ABD ve Avrupa Birliği ile daha yakın hissedilerek, ilişkilerin geliştirilmesine ve ilerletilmesine çalışılmıştır. Türkiye de bu çerçevede kabul edilmiş, hatta Tiflis'in bölgede güvenebileceği tek ülke haline gelmiştir.²⁴

Gürcistan-Rusya ilişkileri SSCB sonrasında büyük sorunlar yaşamıştır. Rusya jeopolitik açıdan stratejik bir konumda bulunan Gürcistan'ı kontrol altına almaya çalışırken, Tiflis ise Rusya'dan kurtuluşun yollarını aramıştır. Tiflis bu çerçevede, AB ile iyi komşuluk ilişkileri kapsamında birçok ortak projeye girmiş, ABD ve NATO ile işbirliğine giderek ülkenin askeri yapısının modernizasyonuna hız vermiştir. Rusya, ABD ve NATO'nun kendi nüfuz alanına bu derece sokulmasından rahatsız olmuş ve Gürcistan'a karşı ciddi manada baskı uygulamıştır. Bir yandan Tiflis'e karşı ekonomik yaptırımlar uygularken, diğer yandan siyasi baskı yoluyla Gürcü yönetimini Rus isteklerini kabule zorlamıştır. Gerektiğinde diplomatik usullerle uluslararası

²³“Russia's relations with Georgia Within The Context of the Russian National Interests Towards The South Caucasus in the Post-Soviet Era: 1992-2005”.

<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/FQsCUEJ6UD7b9DcYX3NNQy50mPQXXX.pdf>, Cilt:2, Sayı: 3, (Erişim tarihi: 25.03.2015)

²⁴ П. Густерин. “Российская империя и Кавказ. — Саарбрюккен”: Lap Lambert Academic Publishing, 2014. — s.64

alandaki baskı oluşturmanın yollarını aramıştır. Ancak, Moskova'nın Gürcistan  zerindeki en büyük etkisi ayrılıkçı bölgeler sorunda olmuştur.²⁵

Gürcistan, bağımsızlığının ardından, yüzünü tamamen Batı'ya dönmüştür ve Rusya Federasyonu ile belirgin olarak çatışma yaşamaktadır. Gürcistan'ın, Abhazya ve Güney Osetya ile etnik çatışmalar yaşaması sebebiyle toprak bütünlüğüne yönelik tehditlerin bertaraf edilmesi, ülkenin dış politikasının önünde duran başlıca hedef olmuştur. Gürcistan, bu etnik çatışmaların arkasında Rusya Federasyonu'nun olduğunu açıkça belirtmiştir. Rusya Federasyonu'nun Gürcistan'a karşı olan bu davranışları, Gürcistan'ı güvenlik arayışlarına itmiştir.

SSCB döneminde refah seviyesi yüksek devletlerden olan Gürcistan, bağımsızlığının ilk yıllarında ekonomide büyük bir çöküntü yaşamıştır. Özellikle, 1998 yılının ikinci yarısı Gürcistan açısından olumsuzluklara sahne olmuştur. Abhazya krizi, maliye politikalarındaki başarısızlıklar ve yolsuzlukların engellenememesi, i  koşulları çok zorlaştırmıştır. Dış faktör olarak, aynı yıl, Rusya'da yaşanan ekonomik kriz de buna eklenince, ülke ekonomik bakımdan zor bir duruma düşmüştür. Bağımsızlık sonrasında başlayan ekonomik kriz, ekonominin bir çok kolunu yok etmiş ve tarım, Gürcistan ekonomisinin belkemiği olmuştur. Bu nedenle de, ekonomideki en önemli yeri tarım ve ormancılık sektörü almıştır.²⁶

Aslında, iki ülke arasındaki ilişkilerin kötüleşmesini sağlayan başka faktörler de bulunmaktadır. Bu noktada, Güney Osetya sorununu tetikleyen, iki ülkeyi barışmaz düşmanlar haline getiren diğer sorunlara değinmek yerinde olacaktır. Öncelikle, Gürcistan-Rusya ilişkilerinin gelişiminde Çeçenistan problemi önemli rol oynamıştır. Çeçen ayrılıkçıların sık sık Gürcistan topraklarına kaçmaları, bunun yanı sıra

²⁵ The history of Russian-Georgian relations, <http://www.sputniknews.com/analysis/20100902/160438446.html>, (Erişim tarihi:02.09.2015)

²⁶ Mehmet Bülent Uludağ, **Rusya ve Sovyetler Birliği'nde Gürcüler ve Gürcistan**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, A. . Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara 1993, s.24.

Gürcistan'daki Çeçen göçmenlerin Rusya karşıtı faaliyetleri ikili ilişkileri olumsuz yönde etkilemiştir. Rusya, Gürcistan'ın Çeçenlere sağladığı insani yardımları bile terörü destekleme olarak algılayarak sürekli Gürcü yönetimini suçlamıştır. Rusya devamlı olarak bölgeye askeri müdahalede bulunabilmek için zemin oluşturmaya çalışsa da, Gürcistan'ın Batılı devletlerle olan iyi ilişkileri Kremlin'i frenlemiştir. Çeçenistan sorununun yanında diğer ekonomik ve siyasi sorunlar da iki ülkeyi sık sık karşı karşıya getirmiştir.²⁷

Gürcistan, bağımsızlığın ilk yıllarından başlayarak karşılaştığı tüm sorunların sebebi olarak Rusya'nın izlediği politikaları göstermektedir. Rusya kendisi için çok önemli konuma sahip Kafkasya'nın kilit ülkesi konumundaki Gürcistan'ın tamamen kendi kontrolünde bir ülke olmasını istemekte ve politikalarını buna göre oluşturmaktadır. Dolayısıyla Gürcistan'ın Batı'ya yönelik attığı her adım Rusya'nın tepkisini çekmekte ve sert karşılık bulmaktadır. Hem stratejik bakımdan, hem doğal kaynaklar bakımından Kafkasya, Rusya'nın kolay kolay vazgeçemeyeceği konumda olduğu için, Rusya bu bölgedeki her gelişmeye sert tepki vermiş ve “dost ülke” konumundan hızla uzaklaşmıştır.²⁸ Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Gürcistan'ın Rusya ile ilişkilerini etkileyen, temelleri 1990'lı yılların başında atılan çok önemli sorunlar bulunmaktadır. Rusya, Abhazya ve Güney Osetya gibi ayrılıkçı bölgeleri destekleyerek, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün yeniden tesisini engellemiş ve Gürcistan'ın bu bölgelere askeri müdahalesine de kesinlikle izin vermeyerek sürekli savaş tehditleri savurmuş, Ağustos 2008'de Gürcistan'ın büyük bölümünü işgal etmiştir. 1995 yılına kadar Gürcistan, Rusya'ya askeri üsler, BDT üyeliği gibi çok önemli ödünler vermesine rağmen, karşılığında beklediği desteği bulamayınca, dış politikada Batı yanlısı tavır almış, dış politikadaki bu eksen değişikliği 200223 yılından sonra daha da belirgin bir görüntü almıştır. Bağımsızlık sonrası Gürcistan'ın

²⁷ Reha Yılmaz, **Bağımsızlık Sonrası Dönemde Rus-Gürcü İlişkileri**

<http://www.bilgesam.org/incele/171/bagimsizliksonrasi-donemde-rus-gurcu-iliskileri/> (Erişim tarihi:16.05.2015)

²⁸ Asim Memmedov, doktora tezi, **Gürcistan ve Kırgızistan'da Yönetim Değişikliğinin Nedenleri ve Yeni Yönetimlerin Dış Politikaları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009 , s.162

dış politikasını en çok meşgul eden Abhazya ve Güney Osetya sorunları, bundan sonra da Rusya'nın doğrudan taraf olması nedeniyle iki ülke ilişkilerini ve bölge politikalarını derinden etkileyecek potansiyele sahiptir.²⁹

Dolayısıyla, Rusya-Gürcistan ilişkileri, önümüzdeki dönemde de ağırlıklı olarak Abhazya ve Güney Osetya konularıyla gündeme gelecektir. Bundan sonraki süreçte de tarafların kendi tezlerini savunmaya devam edeceklerini ve dolayısıyla bu sorunun da bir çözüme kavuşamayacağını söylemek mümkündür.³⁰

Bir başka neden ise, bölgede doğal kaynaklara sahip olan ve olmayan ülkeler arasındaki gerilimin kaçınılmazlığıdır. Özellikle petrol ve doğalgaz sahibi ülkeler ile bu doğal kaynaklara sahip olmayan ancak bu kaynakların bölge dışı pazarlara ulaşım yolu üzerinde olan ülkeler arasında önemli ekonomik çıkar çatışmaları ortaya çıkmıştır. Ekonomi merkezli sorunlar ülkelerin iç siyasal ilişkilerinde de ciddi gerginliklere neden olmuştur. Örnek olarak, Sovyetler Birliği içinde göreceli olarak belli bir refaha sahip olan Gürcistan, 1991'den sonra ekonomik olarak bir siyasal birlik (Sovyetler Birliği) içinde olmanın verdiği imkanları kaybetmiştir. Petrol ve doğalgaz gibi ülkeye yabancı yatırım çekeabilen ve doğrudan ekonomik gelir getirici doğal kaynakları da olmayan Gürcistan'da ekonomik sorunların siyasal yansımaları diğer ülkelere göre daha şiddetli ve etkili olmuştur. Böyle bir ortamda, Sovyet sonrası dönemde Güney Osetya ile Gürcistan arasındaki ilk çatışma hemen 1990'ların başında yaşanmıştır. Gürcistan'ın 1991 sonrası yaşadığı ekonomik sorunlar ve bu sorunlardan etkilenerek şiddetlenen sosyal ve siyasal çalkantılar, aynı yıllarda ülkenin etnik olarak heterojen ve coğrafi olarak daha izole olan bölgelerinde daha derinden hissedilmiştir. Etnik sorunların yaşandığı bir bölgede, ekonomik sorunların varlığı ve çözülmememesinin arkasında Tiflis'teki merkezi hükümetin politikalarının yetersiz olduğu inancı, çözümün daha iyiye vadeden yerel siyasetçilerden gelebileceği

²⁹ Figen Tavil Alsirt, **Bağımsızlık Sonrası Gürcistan'ın Yeniden Yapımlanması ve Bu Süreçte Türkiye ile İlişkileri** Cem Yayınevi, Ankara 2009, s.75

³⁰ Asim Memmedov, **a.g.e.s.**173

beklentisi ile birleşince, 1990'lı yıllarda milliyetçi ve ayrılıkçı duygular daha da güçlenmiştir.³¹

Ayrıca, bu gelişmelere merkezin yaklaşımı ve bölgelerin nüfus yapıları eklendiğinde siyasal gerilimler ve çatışmalar için gerekli zemin hazırlanmıştır. Bu nüfus yapısıyla Güney Osetya öteden beri taşıdığı ayrılıkçı ve bağımsızlık yanlısı politikalarını 1990'ların kaotik siyasal, ekonomik ve sosyal ortamı içinde gerçekleştirmeyi umdu. Daha Sovyetler Birliği'nin ilk dağılma sinyalleri verdiği günlerde, 1989'da, Güney Osetya Halk Cephesi, Gürcistan Yüksek Konseyi'nden bölgeye otonom bir cumhuriyet statüsü verilmesini istedi. Buna karşılık Konsey, 1990'da ülkedeki etnik ve bölgesel partileri tamamen yasakladı.

Mevcut aşamada, Rus hükümeti Sovyet imparatorluğunun veya etki alanlarının sınırları restorasyonu için tüm olası araçları kullanmakta. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Sovyetler Birliği'nin çöküşünü, XX yüzyılın büyük jeopolitik felaket olduğunu, 2005 yılında belirtti. İktidara geldikten sonra o "felaket" sonuçları iyileştirilmeye" başladı. Bu nedenle, geçmiş imparatorlukların sonsuza kadar başarılarını korumak gerekmediğini birçok kez gösterdi. Rus İmparatorluğu XX yüzyılda iki kez çöktü, öncelikle, SSCB (Polonya, Baltık ülkeleri ve bütün Doğu Avrupa halkları Moskova etkisinden kurtuldu zaman) çöküşünden sonra ikinci ve (Finlandiyalılar özgürlüklerini kutladı) Çarlık rejiminin devrilmesinden sonra.³²

Tarihi anlamı ve stratejik konumu ile Rusya için özel bir anlam ifade eden Gürcistan'ın Saakaşvili liderliğinde uyguladığı dış politikalar Kremlin yönetimi için ciddi biçimde sorun olarak telakki edilmekteydi.

³¹ **Russias relations with Georgia within the context of the Russian national interests towards the South Caucasus in the Post-Soviet Era 1992-2005.** Cilt:2, Sayı: 3, ss. 1-27, (Erişim tarihi:17.03.2015)

<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/FQsCUEJ6UD7b9DcYX3NNQy50mPQXXX.pdf>

³² **The history of Russian-Georgian relations,** <http://sputniknews.com/analysis/20100902/160438446.html>, (Erişim tarihi:02.09.2015)

Bu genel manzara karşısında “Gürcistan sorunun” çözümü için Moskova’nın üç aşamalı bir strateji belirlediği söylenebilir. İlk aşama bölgede Rus etkinliğine karşı ana merkez haline getiren Saakaşvili yönetiminin bu iradesine ağır darbe vurulmasıydı. Kremlin yönetimi bunun için uygun bir fırsat arıyordu ve bu çerçevede özellikle ayrılıkçı bölgeler üzerinden Tiflis yönetimini provoke ediyordu.

Uzun süre ayrılıkçılık sorunundan eziyet çeken Gürcü yönetimi yaptığı reformların sonrasında güney Osetiya sorununu askeri yöntemle çözebileceğini varsayıyordu. Saakaşvili bu süreçte en önemli sorunun Rusya olabileceğinin farkındaydı, ancak Moskova’nın Gürcistan’a doğrudan savaş açacağını beklemiyor, olası sert itiraz ve baskıların ise Batı desteği ile makul düzeye çekebileceğini öngörüyordu.

Osetyalılar 1990’da Gürcistan’da yapılan seçimleri boykot ettiler ve Aralık ayında da kendi müstakil seçimlerini yaptılar. Ancak, Gürcistan’da milliyetçi politikalarıyla bilinen Gamsakhurdia yönetimi bu seçimleri geçersiz ilan ederek Güney Osetya’nın otonom statüsünü de lağvetti. İki kesim arasında 1991 yılı da benzer gerilimlerle geçerken, yılın son günlerinde kriz sıcak çatışmaya dönüştü. 1992 yılı da genel olarak sıcak çatışmalarla geçmiş ve yıl sonuna doğru tarafların ateşkesi kabul etmeleriyle bölgeye Rus, Gürcü ve Osetlerden oluşan ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı’nın gözetiminde bir barış gücü yerleştirilmiştir.³³

2003 yılındaki Karanfil Devrimi sonucunda Gürcistan’da Devlet Başkanı olan Saakaşvili, Gürcistan’ı üniter bir yapıya taşımak için hemen çalışmalara koyuldu. Bu bağlamda ilk iş olarak Rusya ile ilişkileri ve bağları güçlü olan Güney Osetya ve Abhazya’yı Tiflis kontrolüne almak ve daha büyük ve güçlü bir Gürcistan kurmak istedi. Bu içerde halletmesi gereken bir sorun gibi görünse de gerek Rusya’nın bu ayrılıkçı bölgelere ilişkin ilgisi ve desteği, gerekse de bir dış politika açılımı olarak da okunabilecek bu hedefi gerçekleştirmesi için başta ABD olmak üzere diğer Batı

³³ SSR-i tarixi-Ali məktəblər üçün dərslik, IV nəşr, Bakı-1992. s.98.

Ülkelerin desteğine olan ihtiyaı, sorunu Gürcistan'ın bir i sorunu olmaktan çıkaracak nitelikteydi. Bu hedefine ulaşmak ve bölgede Gürcistan'ın güvenliğini tesis etmek için, NATO'ya üyelik yeni yönetimin en önemli güvenlik ve dış politika önceliği haline geldi. Bu politik hamle ve açılımlar, bölgede 1992'den bu yana göreli olarak yaşanmakta olan sükunetin yerini artan gerilim, çatışma ve istikrarsızlığa bıraktı. Özellikle NATO'ya üyelik süreci ve Tiflis'in Güney Osetya'ya ilişkin yeni yaklaşımı, Güney Osetya'da artan Rus etkinliğine ve bölgede görev yapan ve önemli sayıda Rus askeri içeren barış gücünün misyonuna açıktan ve karşıt bir darbe olarak değerlendirilmiştir. Zaten bu açılımların arkasında da ABD ve Avrupa Birliği açıktan yer alıyordu. Kısaca, Saakaşvili yönetiminin bu Batı yanlısı ve milliyetçi politikaları sonuçta Rusya'yı bölgeye daha çok çekmiş, bu da bölgede 1992'den bu yana göreli olarak yaşanmakta olan sükunetin yerini, artan gerilim, çatışma ve istikrarsızlığa bırakmasına, hatta Osetyalılarla Gürcüler arasında 2004 yılı yaz aylarında meydana gelen ve daha sonraki yıllarda da devam eden sıcak çatışmaların yolunun açılmasına neden olmuştur.³⁴

³⁴ "Russia's Relations With Georgia Within The Context Of The Russian National Interests Towards The South Caucasus" In The Post-Soviet Era: 1992-2005, OAKA Cilt 2.Sayı 3.2007. s s.12-14.

II BÖLÜM

GÜRCİSTAN ETNİK SORUNLARI ABHAZYA VE GÜNEY OSETYA SORUNU

2.1. Abhazya Sorununun Tarihi Geçmişi

Abhazya–Gürcistan anlaşmazlığının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Gürcü-Abhaz ilişkileri tarih boyu bazı anlaşmazlıklarla karşı karşıya kalmıştır. Abhazlar ve Gürcüler akraba olmayan halklardır. Kökenleri farklıdır; dilleri değişik dil ailelerine mensuptur; farklı adetleri, gelenekleri, maddi ve manevi kültürleri, ulusal karakterleri vardır. Abhazya'nın gerçek sahipleri Kafkasya'nın yerli halklarından olan Abhazların etnik-kültürel ve dilsel olarak en yakın akrabaları Kuzey Kafkasya'da yaşıyor. Bunlar Abazinler, Adıgeler ve diğer Kuzey Kafkas halklarıdır.

Abhazya, 1922 yılında Birlik Cumhuriyeti olmuş, daha sonra Gürcü asıllı Stalin tarafından 1931 yılında Gürcistan'a bağlı özerk bir cumhuriyet haline getirilmiştir. SSCB'nin 1936 Anayasası'ndaki 25. maddesine göre de Abhazya Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Gürcistan SSCB'ne bağlanmıştır. Abhazların, Abhazya'nın yönetiminde yer almamaları ve Gürcistan tarafından otoritenin sağlanması için çıkarılan yeni yasa ve uygulamalar, Abhazya'da huzursuzluk ve tepkilerin artmasına neden olmuştur.³⁵ 1978 yılında Abhazya'nın, Gürcistan'dan ayrılarak SSCB'ye bağlı bir cumhuriyet olma isteğiyle başlayan Abhaz-Gürcü gerilimi, Moskova'nın uyguladığı politikalar sonucunda etnik çatışma ve iç savaşa dönüşmüştür. Abhazlar, 1990'da daha SSCB dağılmadan Gürcistan'dan ayrıldığını ilan etmişlerdir.

Sovyetler zamanında (özellikle Stalin-Beria ikliğinin yönetiminde bulunduğu dönemde) ise gerilim daha da hızlandı. Gürcistan Demokratik Cumhuriyeti de

³⁵ Mehmet Bülent Uludağ, **Rusya ve Sovyetler Birliği'nde Gürcüler ve Gürcistan**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü, 1993, s.11.

zamanında Abhazya'yı tamamen ilhak etmek için, Abhaz halkının yeniden devletleşme isteği başta olmak üzere, dil, kültür ve tarih gibi tüm ulusal değerlerinin bastırılması yönünde büyük bir çaba sergilemişti. Sovyetler zamanında, özellikle Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlanmasından sonra da (1931) Abhaz halkı ve aydınlarının ağır bir baskı altına alınması, yoğun bir Gürcü nüfusunun Abhazya'ya yerleştirilmesi, Abhazca eğitimin yasaklanması ve özgün kültürün tırpanlanması yoluyla Abhaz halkı etnik ve kültürel yok oluşa doğru sürüklenmeye çalışılmıştır.³⁶

Buna rağmen Abhaz halkı, Gürcistan'ın adil olmayan yönetimini kabullenmeyerek kurtulmak için aralıksız bir savaş vermiştir. Bunun en büyük kanıtı, Sovyetler döneminde başka hiç bir bölgede eşî benzeri görülmeyen siyasi eylemlerin Abhazya'da korkusuzca gerçekleştirilmiş olmasıdır. Sıralamak gerekirse bu eylemler; SSCB yüksek Sovyet'ine yazılan mektuplar, protestolar, yoğun katılımlı mitingler ve Abhazya'nın Gürcistan'dan ayrılmasını talep eden geniş katılımlı halk toplantılarıdır.³⁷

İlk zamanlarda Rusya, Abhazya'nın iç yönetimine ve geleneksel yapısına karışmadı. Ancak 1864'te hükümler prenslik lağv edildi ve Abhazya, önce "Sohum Askeri Bölgesi" 1883'ten itibaren de Kutais Eyaleti'ne bağlı "Sohum Okrugu (Bölgesi)" adını alarak doğrudan Rusya İmparatorluğu'nun idari sistemine dahil edildi. İdari düzenlemeler daha sonrada devam etti.1904 yılında Bzıb nehrine kadar Gagra

³⁶ Ильгар Велизаде ,a.g.e. s. 342

³⁷ "Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazyasavaşının kronolojisi", <http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html> , (Erişim tarihi:03.10.2014)

toprakları Karadeniz (Çernomore) Eyaleti'nin Soçi Okrugu'na verildi (1920'li yılın sonunda SSCB MK kararıyla Abhazya'ya iade edildi).³⁸

Sovyetler Birliği'nin son dönemlerinde, Gürcistan ve Abhazya arasındaki anlaşmazlık had safhaya ulaşmıştı. Bu dönemde Gürcistan, Sovyetler Birliği'nden ayrılacağını ve Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti sınırları içerisinde bağımsız bir devlet kuracağını açıkça dile getirmeye başlar. 1988 yılından itibaren ise Gürcü toplumu ve Abhazya'ya sonradan yerleştirilen halkın sonu gelmeyen mitingleri başladı. Bu durum Abhaz halkı ve Abhazya Ulusal Forumu Hareketini yürüten liderler tarafından asla kabul edilmeyecekti.

Ultra-radikal Gürcü'lere karşı, Abhazya Ulusal Forumu Hareketi'nin silahlandırılması ve tüm yurtseverlerin mobilize edilebilmesi için Abhaz Ulusal Forumu aralık 1988 tarihinde "Aydınlara" (Dayanışma) adı altında resmen kurudu. Bütün miting ve toplantılarda, özellikle de basın organlarında, Abhazya'nın Gürcistan'ın ayrılmaz bir parçası olduğu ve Gürcistan'da Gürcülere ait olmayan hiçbir şeyin kalmaması gerektiği sık sık vurgulanmaya başladı. Gürcistan'daki sosyal ve siyasal kuruluşların liderleri, Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti topraklarının ve bu topraklarda var olan tüm doğal zenginliklerin sadece Gürcü halkına ait olduğuna dair ırkçı bir politika yürütmeye başladı. Bu politikaya göre, "ulusal ve bölgesel özerklik" hakkını değiştirme veya kaldırma hakkı da sadece kendilerine ait olmalıydı.³⁹

Abhazya'da yaşayan Gürcü halkı da, Tiflis'ten akın akın gelen bu kişilerin aktif ideolojik çalışmaları sonucu anti Abhaz etkinliklere katılmaya başladılar. SSCB Merkez yöneticilerinin zaaflarından da faydalanan saldırgan Gürcü ırkçılığının

³⁸ Vladislav_Ardzinma, **Abhazya ve Gürcistan'ın Tarihi ve Hukuki İlişkileri** https://www.academia.edu/2938349/Abhazya_ve_G%C3%BCrcistan%C4%B1n_Tarihi_ve_Hukuki_%C4%B0li%C5%99 (Erişim tarihi: 11.10.2014)

³⁹ **The history of Russian-Georgian relations**, <http://sputniknews.com/analysis/20100902/160438446.html>, (Erişim tarihi: 02.09.2014)

savunucuları, Gürcistan ile Abhazya arasındaki anlaşmazlıkların alevlenmesi için olağanüstü bir çaba sarf etmekteydiler.⁴⁰

Bu sürece Abhazya'daki Gürcü halkının topyekun ve daha etkin katılımını sağlamak için gereken bahane de bir süre sonra bulundu. 18 Mart 1984 tarihinde Lıhı köyünde toplanan Abhazlar'ın yüksek bir katılımıla "Abhazya'nın 1921 yılında sahip olduğu 'Bağımsız Abhazya Sovyet Cumhuriyeti' statüsüne geri döndürülmesi yönünde SSCB yönetimine çağrıda bulunmaları" Gürcüleri istedikleri bahaneye kavuşturur.

2.2. Gürcistan`nın Bağımsızlığı Yıllarında Abhazya Sorunu

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bölgede yeni bağımsız devlet oluşturmuştur. Bu süreçte Gürcistan'da SSCB'den ayrılmış ve Şubat 1992'de alınan bir karar ile yeni devletin yasal altyapısını "1921 tarihli Gürcistan Demokratik Cumhuriyeti Anayasası" oluşturmuştur. Bu gelişme üzerine Abhazya Parlamentosu, "Abhazya topraklarında 1925 Abhazya Anayasası'nı geçerli sayan" bir karar almış ve Gürcistan'a, karşılıklı devletlerarası ilişkileri belirlemesi için görüşme çağrısında bulunmuştur.

25 Ağustos 1990 günü, Abhaz Parlamentosu, aldığı bir kararla Abhazya'nın bağımsızlığını ilan etti. Vladislav Ardzinba, cumhurbaşkanı seçildi.⁴¹ Abhazya Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Devlet Egemenliği Deklarasyonu'nuna göre, "kendi kaderini tayin etme hakkı" na atıfta bulunarak, Abhazya'nın egemen `sosyalist cumhuriyet olduğu ilan edilmekteydi.⁴²

Gürcistan, Abhazya'nın bağımsızlığını tanımadı. Gürcistan'ın, özerk bölgeleri ilhakı yolundaki faaliyetleri ve Rusya Federasyonu'nun da bunu desteklemesi otuza

⁴⁰ Михаил Барабанов, Антон Лавров, Вячеслав Танки августа. «Центр анализа стратегий и технологий», Москва.2009.с.129.

⁴¹ Abhazya, <http://www.diyadinnet.com/YararliBilgiler-1391&Bilgi=abhazya> (Erişim tarihi:02.07.2015)

⁴² Araz Aslanlı, "Küresel ve Bölgesel Dengeler Açısından Abhazya Sorunu", **Karam dergisi**, <http://www.karam.org.tr/pdf/bolgesel1251629624.pdf>, (Erişim tarihi: 17.12.2014)

yakın Kafkas kavmini birliğe itti. 1991 yılında Abhazya'nın başkenti Suhum'da bir araya gelerek, Kafkas Halkları Konfederasyonu'nu kurma kararı aldılar. Gürcistan ve Ermenistan'ın onlara karışmasına engel olacak ve emniyetlerini sağlayacak güçlü ve caydırıcı bir orduyu Kafkas Barış Gücünü kurmaya karar verdiler. Abhazlar, Çeçenler, Adigeler, Kabartaylar, İnguşlar, Güney ve Kuzey Osetler, Abazinler, Sapsıglar, Çerkezler, Avarlar, Dargılar, Lezgiler ve Laklar konfederasyona taraf oldular.

Bu referandumu boykot eden Gürcistan, 31 Mart 1991 tarihinde bağımsızlığının geri almak için ayrı bir referandum düzenler ve 9 Nisan 1991 tarihinde ise bu halk oylaması sonuçlarına dayanarak "Gürcistan Demokratik Cumhuriyetinin yeniden bağımsız olması" ile ilgili bir kanununu kabul etti. Böylece Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti yasal olarak ortadan kalktı ve Gürcistan ile Abhazya tekrar iki ayrı ülke haline geldiler. Abhazya, Gürcistan'ın ne 31 Mart 1991 referandumunda, ne de 26 Mayıs 1991'de yaptığı Devlet Başkanı seçimlerinde bu yüzden yer almadı ve 21 Aralık 1991 tarihinde yasal olarak ortadan kalkıncaya kadar Gürcistan'ın referandumla ayrıldığı SSCB'nin bir üyesi olmayı sürdürdü. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla da Abhazya artık bağımsız bir devlet haline geldi.

Siyasi ve askeri caydırıcılığını elinde tutan Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile Gürcistan'ın eline "ası" Abhazlar'la hesaplaşmak için bulunmaz bir fırsat geçer. Hele 1989 yılı nüfus sayımına göre Abhazya'da yaşayan Abhazlar'ın oranı da %18 olarak açıklanmıştır. Ayrıca aynı sayım sonuçları Abhazya'da 240 bin; yani %45 Gürcü asıllı vatandaşın yaşadığını da belirtmektedir. Sonunda, Abhaz halkına karşı savaşılan olan "beşinci kol" için gönüllü fonu da oluşturulur.⁴³

Fakat Gürcistan'ın iç karışıklıkları ve Abhazya'da ki Gürcü toplumunun Tiflis Hükümetine karşı ayaklanması gibi faktörler Gürcistan yönetimini açık bir saldırıdan bir kaç ay kadar uzak tutuyordu. Bu arada Gürcistan'ın Devlet Başkanı Zviad

⁴³ Gentian Zyberi, "Provisional measures indicated in Georgia v. Russia," **International Law Observer**. s.78 (Erişim tarihi: 16.11.2014)

Gamsahurdiya devrildi (5-6 Ocak 1992) ve Gürcistan Devlet Konseyi adı altında askeri bir diktatörlük kuruldu.⁴⁴

Gürcistan'da meydana gelen siyasi olaylara Abhazya'daki Gürcüler de sert tepki verirler. Büyük bir kısmını etnik olarak Mingrellerin oluşturduğu Abhazya'da ki Gürcü toplumunun ezici çoğunluğu devrik Devlet Başkanı Gamsahurdiya'yı desteklemekteydi. Bu yüzden Abhazya'nın tüm şehir ve bölgelerinde özellikle başkent Suhum'da yeni Gürcistan Hükümeti'ni protesto eden kalabalık ve süresiz mitingler düzenlenmeye başlandı. Abhazya'daki Gürcü halkının yönetime aktif desteği ve yeni hükümete agresif tavırları sonucunda çıkabilecek iç çatışma ortamından en başta Abhaz halkının büyük zarar göreceği olması kaçınılmaz bir durumdu ve bu gelişmeler savaş tehlikesini de giderek arttırmaktaydı.

Abhazya Gürcülerinin, Abhazya'nın egemenliğine olumsuz yaklaşımının altındaki sebebi anlamak çok da zor değil; Abhazya'nın bağımsızlığı demek, Gürcülerin kutsal amacı olan Abhazya'yı Gürcistan'ın bir vilayeti yapma idealinde ciddi bir sapma anlamına gelmekteydi. Bunun da ötesinde bağımsız Abhazya'da yaşayacak olan Gürcü halkı, Tiflis'in himayesiyle sahip oldukları "itibarlı ve imtiyazlı halk" statülerini elbette ki kaybedeceklerdi.

1992 yılında Şevarnadze Batı'nın yardımı ile bu bölgeleri Gürcistanın kontrolü altına geri dönmesi için çalıştı. Gürcistan Devlet Başkanının bu savaş sonucu onun halkı için 300 bin ve daha fazla insanın "arıtılmış" bölgelerden mülteci olarak felakete düşürülmesine sebep olmuştur, ama osetler ve abhazlar için gürcü askerleri tarafından yürütülmüş bu acımasız temizlik en acımasız anı haline gelmiştir.⁴⁵

Darbe ile yönetime gelmiş olan Gürcistan Askeri Konseyi bu çağrıya Abhazya'yı işgal ile karşılık vermiş, Abhazya'nın tarihsel ve kültürel varlığını yok etmeye yönelik acımasız bir imha politikası izlemiştir. Abhazya 1992-1993 yıllarında

⁴⁴ Nikola Cvetkovski. "The Georgian-South Ossetian Conflict", **Danish Association for Research on the Caucasus-** Aalborg University, Chapter 4, 1999.

⁴⁵ Взгляд из Великобритании: Почему Западу не следует вмешиваться в войну на Кавказе Постоянный, адрес новости: www.regnum.ru/news/1039763.html (Erişim tarihi: 11.08.2015)

devam eden ve binlerce insanın hayatını kaybetmesine yol açan Kurtuluş Savaşı ile işgalçi güçleri ülkesinden çıkarmış, bağımsız devlet organlarını oluşturmaya başlamıştır.

Yeniden yapılandırılan Gürcistan Anayasasında Abhazya ile ilişkiler belirtilmediği için Abhazya Yüksek Sovyet'i, Gürcistan Hükümetine kopan hukuki bağlarının yeniden onarılması teklifinde bulundu. Bu teklife olumlu bir cevap alamayan Abhazya Yüksek Sovyet'i 23 Temmuz 1992 senesinde, Devletin egemenliğinin korunması ve Abhazya ile Gürcistan arasında ortaya çıkan yasal boşluğun doldurulması amacı ile “1978 Abhazya Sovyet Cumhuriyeti Anayasası'nı” iptal ederek, Abhazya'nın bağımsız, uluslararası haklara sahip ve Gürcistan ile anlaşmalı ilişkilerde olan bir ülke olarak belirtildiği, 1925 tarihli “Abhazya Sovyet Cumhuriyeti Anayasası'na” geri döndü. Aynı toplantıda devletin adı da Abhazya Cumhuriyeti olarak onaylanır, devlet bayrağı ve arması da belirlendi. 12 Ağustos 1992 de Abhazya Yüksek Sovyet'i, Gürcistan Devlet Konseyi'ne iyi ilişkilerin tekrar geliştirilmesi hususunda yeni bir çağırıda bulundu. 14 Ağustos 1992 tarihinde ise Parlamento; Abhazya ve Gürcistan arasındaki sağlanabilecek bir anlaşma projesini görüşmeyi planlamaktaydı. Fakat Gürcistan hükümeti askeri gücü diyaloga tercih etti. Aynı gün, 14 Ağustos 1992 tarihinde Gürcistan Devlet Konseyi askerleri Abhazya topraklarına haince bir saldırıya geçdiler.⁴⁶

Diğer Sovyet bölgelerine nazaran ise Abhazya genel olarak en sakin bölgelerden biri olup, bunu dönemin Gürcü hükümeti bile itiraf etmekteydi. Gürcistan saldırısının asıl nedeni, Abhaz halkının büyük kısmını ya yok etmek, ya da sınır dışı edip, ardından bağımsızlık hareketini bastırarak Abhazya devletini ilga ettikten sonra bu sorunu sonsuza kadar ortadan kaldırmaktı. Sözde Abhazya probleminin yanı sıra, Gürcistan'daki olası diğer etnik problemleri de kendilerine göre daha başından çözerek Migrel, Svan ve diğer etnik kökenleri Gürcü üst kimliğinde bir araya

⁴⁶ **Russia and Georgia: Searching The Way Out** Policy Discussion Papers by Georgian and Russian experts. S.32 (Erişim tarihi:07.05.2015)

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afet/dv/02barroso_/02barroso_en.pdf

getireceklerdi. Yeniden yapılanma dönemindeki olayların da gösterdiği gibi Abhazya'ya yapılan saldırılar Gürcü toplumu için her zaman bir araya getirici bir rol oynamıştır.

13 aydan fazla süren 1992-1993 Gürcistan – Abhazya savaşı, Abhaz halkı için gerçek bir kurtuluş savaşı olmuştur. Eski Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti bölgesindeki yeni Gürcü yönetiminin siyasi – askeri çerçevedeki saldırgan ve ırkçı planlarının savunucularının “Abhazsız- Abhazya”, “Gürcistan Gürcüler içindir” tavırlarının, yani mono-etnik bir devlet hedefinin asıl kurbanı çok uluslu Abhazya'nın masum halkı olacaktı. Bunun en büyük örneği, Gürcistan'ın askeri ve siyasi liderliğinin açıklamaları ve eylemleri ile Abhazya sınırlarının Gürcü askerleri tarafından abluka altına almasıydı.⁴⁷

Albayın bu çıkışı Gürcistan Devlet Başkanı Şevardnadze tarafından büyük destek buldu. E. Şevardnadze, G.Karkaraşvili'yi “Gürcü Şövalyesi” diye taltif etti ve General rütbesine çıkarıldıktan sonra da Gürcistan Savunma Bakanı yaptı.⁴⁸ Bunun pratikteki anlamı Gürcü askerlerinin Abhaz soykırımına hayır duayla (!) uğurlanmasıydı. Saldırgan ve ırkçı Gürcülerin, Büyük Gürcistan Krallığını oluşturmak için “devletin toprak bütünlüğünün korunması” uğrunda bilinçli ve ileriye dönük hesaplanan ince bir plandı.⁴⁹

İçlerinde bu iş için özellikle affedilmiş binlerce suçlunun bulunduğu işgalci güçler, öldürme, rehin alma, tecavüz, soygun ve Gürcü olmayanları sınır dışı etme gibi korkunç eylemler gerçekleştirmekteydiler. Saldırganlar Cenevre Konvansiyonunun 1949 yılında yasakladığı “Kasırga Füzesi” ve “Grad” gibi Rus silahları ile benzeri ağır silahları sistematik bir şekilde Abhazya'nın tüm şehir ve köylerini yok etmekte kullanmaktaydılar. Bu şekilde, Tamş, Kındığ, Laşkendar, Adzübja gibi Abhaz köylerini neredeyse dünya üzerinden silmişlerdi. 14 Aralık 1992

⁴⁷ “Аспекты Грузино-Абхазского конфликта. Роль России: реалии и мифы”. University of California, Irvine, Москва. 2006. s.118

⁴⁸ İlqar Veliyev, Kamran Muxtarov ,a.g.e.s.22

⁴⁹ İlqar Velizade.a.g.e.s.232

tarihinde işgal altındaki köylerden kadın ve çocukları çıkaran, MU-8 Rus helikopteri Gulripş bölgesinin Lata köyü üzerinde sivilleri taşıdığı kesin olarak bilinmesine rağmen Gürcü askerler tarafından vurularak düşürülür ve çoğunluğu çocuk ve kadınlardan oluşan 87 kişi feci şekilde yanarak can verirler. Abhazya ordusu, 26 Aralık 1992 tarihinde yaptığı operasyonlarda ele geçirdiği belgelerde Gürcistan'ın, Oçamçira ve Tkvarçal bölgelerindeki köylerde 34 noktaya yapmayı planladığı nükleer hava saldırısının planını da ele geçirir.

Savaş süresince Abhazya'nın işgal altındaki bölgelerinden Suhum, Oçamçira ve Gagra da dahil olmak üzere kent merkezlerinde birkaç yüz kişinin haricinde Abhaz nüfusu bırakılmadı. Gürcistan hükümetinin elinde olan Abhazlar da daha sonra Gürcü esirlerle değiştirilmek üzere rehin tutulmaktaydılar.⁵⁰

Rusya 1992-1993 yıllarında Abhazya ve Gürcistan savaşında ikili rol oynamaktaydı. Bir taraftan Gürcistan'ı Abhazya'ya çağırıyor, diğer taraftan Abhazları Gürcülere karşı savaşmasını destekliyordu. Taşkent sözleşmesi, Rusya Devlet Başkanı ve Güney devletlerinin Şevarnadzeyi desteklemeleri onu “az kan” dökülmesine ümitlendiriyordu. Abhaz tarihçisi Çiçiko Quniyanın tabirince, Rusya Gürcistan'ın yöntem seçmesinde güçlü bir makamdadır, bununlada resmen tanınmamış cumhuriyeti kapalı durumda bırakmak politikasını yürütüyor.⁵¹

Savaşın en ateşli dönemi olan 15 Eylül 1992'deki Abhazya Yüksek Sovyet'i Başbakanlık Heyeti ile 15 Ekim 1997'de toplanan Abhazya Parlamentosu da, Gürcistan'ın eylemlerini tam olarak bu şekilde değerlendirmektedir. Abhazya Başsavcılığı'nın “Toplumsal ve etnik temelli suçlar bölümüne” bu konu ile ilgili beş binden fazla şikâyet dilekçesi verildi. Savaş sırasında, Abhazya'nın tüm halklarının gen havuzu onarılamaz bir hasara uğratıldı. Gürcü yetkililer, Abhazlar'a ulusal kimliklerinden dolayı, diğer etnik kökenlere de Abhazlar'a verdikleri destek ya da

⁵¹ Camir Маркедонов, **Российско-грузинские отношения в начале XXI века: проблемы и перспективы** <http://www.viu-online.ru/science/publ/buleten10/page1.html> ,Бюллетень ВИУ (выпуск №10 - 2003), (Erişim tarihi:24.08.2015)

duydukları sempati nedeniyle saldırmaktaydılar. Bitmek bilmeyen yeni Gürcü göçmen akımı için daha çok yer açma amacı ile binlerce Ermeni, Yunan, Ukraynalı, Yahudi, Rus, Estonya'lı, Tatar ve Türk, Abhazya'dan sürüldü. Örneğin; 15 Ağustos 1993 tarihinde sadece bir günde Suhum limanından Yunanistan'a 1200 Yunan kökenli sürüldü. Bu insanlar daha önce polis memurları tarafından hazırlanmış olan listelere göre Suhum limanına getirildiler. Genel kural olarak işgal altındaki bölgeleri terk edenlerin Gürcü hükümeti tarafından ikametleri silinmekte, ayrıca kendilerine bir daha Abhazya'ya geri dönmeyeceklerine dair belge zorla imzalatılmaktaydı. Savaş süresince Gürcü olmayan 200 binden fazla insan, göçmen ya da sığınmacı olmak durumunda kaldı. Sürülen vatandaşların evleri ve geride bıraktıkları her şey sadece askerlere ya da Gürcistan'dan getirilen Gürcü asıllı kişilere verildi.”⁵²

Abhazya'nın Gürcü asıllı vatandaşlarının büyük bir çoğunluğu, beklenildiği gibi işgalci askerlerinin yanında aktif olarak savaşta yer aldılar. Henüz savaş başlamadan önce Abhazya'daki Gürcü asıllı gençler ve yerel güvenlik güçlerinde çalışanlar tarafından kurulan askeri birimler de, savaşın daha ilk günlerinde Gürcistan'dan gelen işgalci güçlere katılmışlardı. Buna rağmen katılımlar yeterli bulunmayarak yerli Gürcü'lerden oluşan yeni askeri birimler oluşturulması için daha geniş ve kapsamlı bir çalışma başlatılır.

1993 Eylül sonunda işgalci Gürcüler geri çekilirlerken geride bıraktıkları çok sayıda doküman ve materyaller, Abhaz halkına karşı savaşanlar arasında yerli Gürcülerden oluşan onlarca tabur ve münferit birliğin bulunduğunu göstermekteydi. Savaşın başında işgalci askerleri Gürcistan'ın farklı bölgelerinden gelenler oluşturuyor idiyse de, işgal edilen bölgelerde Gürcü askerlerin yürüttüğü aktif çalışmalar sonucunda zamanla yerli Gürcülerden asker sayısı oldukça artmıştır. Öyle ki, daha 1993 yılının başında bile işgalci güçlerin askeri gücünün ana çekirdeği olan

⁵² **Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazya savaşının kronolojisi**, <http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html> s.s.25-34.(Erişim tarihi: 03.03.2014)

23. ve 24. Tugay ile Gürcistan Silahlı Kuvvetleri 2.Kolordusu'nun tamamı ve tüm emniyet birimleri Abhazya'da yaşayan yerli Gürcülerden oluşmaktaydı.⁵³

Saldırgan Gürcü ırkçılığı ile beyinleri yıkanmış olan saldırgan Gürcü göçmenler, başta Abhazlar olmak üzere diğer Gürcü olmayan sivilleri soydular, işkence ettiler ve öldürdüler. Gürcistan yönetimi tarafından pompalanan saldırgan milliyetçilik ve yabancı düşmanlığı inanılmaz boyutlara ulaşmıştı. Toplu katliamlar, sivilleri diri diri yakma, tecavüz ve duyulmamış işkence yöntemleri artık sıradan bir hale gelmişti. Gürcüler, Abhazlar'ı yok etme yolunda, köylülerini, çocukluk arkadaşlarını, tanıdıklarını, kısacası hiç kimseyi affetmiyorlardı. Bütün bunlar, Gürcistan'ın Abhazya'yı Abhazlar'dan "temizleme" programının bir parçasıydı.⁵⁴

Abhazya'nın Gürcü asıllı halkı, işgalci güçler tarafından sadece askeri hizmette değil diğer işlerde de kullanılmaktaydılar. Savaşın önce devlette, farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan Gürcü asıllı halkın tamamına yakını büyük bir hevesle işgalci güçlerle işbirliği yaptı. Fabrikalar, tesisler, bilim, eğitim ve diğer kurumlar tamamen askeri kuruluşlara çevrilmişti.⁵⁵

Gürcistan Hükümet güçlerinin yenilgisinden sonra Gürcü halkının kitlesel göçünün tek sebebi, sadece savaşta aktif olarak yer aldıkları için değil, Abhaz halkına karşı işledikleri suçların intikamının alınması korkusuydu. Böyle bir rotasyon Gürcü askerleri tarafından daha savaşın başında göz önünde bulundurulmuştu, "Droni" gazetesi", çok öncesinden "Eğer problem çözülemeden asker bölgeden geri çekilecek olursa, 250 bin kişilik nüfusun tamamı da askerle beraber çekilecek", diye yazmıştı.

Gürcüler geri püskürtüp de facto bağımsızlığını kazanan Abhaz halkının önünde aşılması gereken birçok zorluk bulunmaktaydı. Çünkü savaş, Abhazya'ya telafisi güç kayıplara mal olmuştu. Binlerce ölü, yaralı, yüzlerce kayıp, gazi, yetim, soyulmuş, yıkılmış ve yakılmış evler... Savaş sonucunda 17.200 ev tamamen yanık,

⁵³ İsaq Məmmədov, *Ümumdünya icimai –siyasi proseslər XX əsr*, dərs vəsaiti, Bakı-Çıraq -2002,s.250

⁵⁴ Svante E. Cornell, 'Autonomy as a Source of Conflict: Caucasian Conflicts in Theoretical Perspective', World Politics, Cild 54, sayı.2, 2002

⁵⁵ Rafiq Qurbanov, *a.g.e.s.*162

8500 ev ise onarılabilecek hasarlı durumdaydı. Abhazya hükümeti tarafından kurulan özel komisyonun belirlediği verilere göre, savaşın Abhazya'ya verdiği maddi zarar 11,3 milyar dolar civarındaydı.

Savaştan hemen sonra Bağımsız Devletler Topluluğu'na katılan Gürcistan'ın ısrarı ile Rusya Federasyonu Hükümeti 19 Aralık 1994 tarihinde, daha sonra BDT Devlet Başkanları 19 Ocak 1996 tarihinde, tüm uluslararası kanunlara karşı bir kararla, Abhazya'yı ekonomik ve siyasi ambargo altına aldılar.⁵⁶

Abhazya'ya karşı uygulanan ambargonun Rusya'ya ve genel olarak BDT üyesi ülkelere hiçbir fayda sağlamadığı ortadadır. Gürcistan hükümetinin Abhazya'yı tekrar eski küçük krallığının geri vermek için ileri sürdüğü bu kurnazca teklif, uluslararası arenada tepki görme yerine ne yazık ki destek bulabilmiştir.

Bununla beraber; savaş sonucu ve Abhazya'nın kararlı duruşu, Gürcistan Hükümetini Abhazya ile eşit statüdeki taraflar olarak görüşmeler yapmak zorunda bırakmıştır. Görüşmeler BM şemsiyesi altında Rusya Federasyonu ve AGİT'in katılımı ile gerçekleştiriliyordu. Gürcistan tarafı başından itibaren dünyanın önde gelen ülkelerinden; ABD, Fransa, İngiltere, Rusya ve Almanya'nın desteği ile Abhazya'nın Gürcistan'a bağlanmasında ısrar etmekteydi. Bu, aynı zamanda Abhaz halkının sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınması için de vazgeçilmez bir zorunluluktur.⁵⁷

⁵⁶ Георгия Хуцишвили и Тины Гогелиани .**Россия и Грузия: пути выхода из кризиса.** Под ред. Тбилиси: МЦКП, 2010, s.347

⁵⁷ Сергей Маркедонов, **Российско-грузинские отношения в начале XXI века: проблемы и перспективы** Бюллетень ВИУ (выпуск №10 - 2003), (Erişim tarihi: 24.08.15)

2.3. Soruna Askeri ve Siyasi Çözüm Arayışları

Taraflar arasında 3 Eylül 1992 tarihinden beri savaşın durdurulması, insan haklarının temini, taraflar arasındaki ekonomik ve hukuki sorunların düzenlenmesi, Abhazya Cumhuriyeti'nin siyasi statüsünün De Yura haline getirilmesi yani siyasi statünün belirlenmesi ve uluslar arası örgütlerin yapabilecekleri insani yardımlar gibi konularda süre gelen görüşmeler halen tıkanmış bir vaziyette devam etmektedir. Ancak bu süreç içerisinde Abhazya Cumhuriyeti'nin karşılaşmış olduğu çok ciddi ve hayati sorunlara bugüne kadar bir çözüm getirilememiştir. Bunu sonucu olarak bugün Abhazya Cumhuriyeti çok ciddi bir şekilde ekonomik müzakaya içerisinde bulunmaktadır. Savaşın bitmesinden sonra sorunun çözümüne ilişkin ilk girişim AGİT'in de devreye girmesiyle 30 Kasım – 1 Aralık 1992de Cenevre'de gerçekleştirilmiştir. Günümüze gelinceye kadar Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK) , Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Rusya'nın inisiyatifiyle konferans ve görüşmeler yapılmış, çok sayıda belge kabul edilmiştir. Yapılan görüşmelerde özellikle, Gürcistan'ın toprak bütünlüğü mü, Abhazya'nın bağımsızlığının mı geçerlilik kazanacağı, mültecilerin durumunun ne olacağı, esirlerin değişimi ve benzeri hususlar üzerinde durulmuştur.⁵⁸

Bundan başka, Abhazya ile Gürcistan arasında, Birleşmiş Milletler, AGİT ve Rusya Federasyonu'nun gözetiminde diplomasi maratonu başladı. Savaşın bittiği 30 Eylül 1993'ten 2001 yılının ortalarına kadar Abhazya-Gürcistan anlaşmazlığı ile ilgili 350'den fazla toplantı yapıldı ve 400'e yakın belge imzalandı. Bu görüşmelerde sorunun siyasi çözümüne ilişkin somut bir ilerleme sağlanamadı. Üstelik Çeçenistan'daki askeri faaliyetleri dikkate alan Rusya Hükümeti, Aralık 1994'te Abhazya ile ekonomik ilişkilerde abluka rejimi kararı aldı.⁵⁹

⁵⁸ Araz Aslanlı, a.g.e.s.125

⁵⁹ Аспекты грузины - абхазского конфликта , <http://www.peacebuilding.uci.edu/files/progs/pdfs/russian4.pdf>, University of California, Irvine, 2000, s.174 (Erişim tarihi: 25.03.2015)

3 Ekim 1999'da Abhazya'da yapılan referandumda halkın yüzde 98'i bağımsızlıktan yana oy kullanarak egemenlik haklarını kullanmada ne kadar kararlı olduklarını gösterdiler. O tarihlerde Abhazya tarafı adına hukuk bilimi doktoru Taras Şamba, “Abhazya Cumhuriyeti ve Gürcistan Cumhuriyeti gönüllü olarak birleşir ve Gürcistan ve Abhazya Anayasalarıyla Gürcistan Cumhuriyeti'nin yönetimine bırakılan yetkiler dışında kendi topraklarında yasama, yürütme ve yargı erklerine tam olarak sahip olmalıdır” şeklinde bir öneri sunmuştur. Bu öneriye Gürcüler hiçbir karşılık vermemiştir.⁶⁰ Üstelik savaş sonrası Abhaz-Gürcü anlaşmazlığının temel değişkenlerinden biri olan Abhazya'dan Gürcistan'a geri dönenlerin durumu; politik çözüme ulaşmadan bunların geri Abhazya'ya dönmesi, Abhazya üzerinde en büyük baskıyı oluşturacağından Gürcüler bu konuda ısrarcı davranmıştır. Ayrıca Gürcistan'ın bütçesinin üçte ikisi kadarını oluşturan Batı'dan aldığı hibe yardımını devamı için bu sığınmacı problemini sürekli gündemde tutmak zorunda kalmıştır. Üstelik Mihail Saaskaşvili, muhalefet döneminde sığınmacı problemini siyasi mücadele aracı haline dönüştürdüğünden bu sığınmacı sayısını ısrarla yüksek olarak gösterme eğiliminde olmuştur. Oysa gerçek hiç de öyle abartıldığı gibi değildir. 1989 sayımına göre Abhazya'da yaşayan Gürcülerin sayısı 239.872 idi. Bunların 20 bini Abhazya topraklarını terk etmedi, 70 binden fazla kişi savaş sonrası Gal bölgesine geri döndü, 30 bine yakın Gürcü, Rusya topraklarında yaşamaya başladı, 2 bin civarında Gürcü, Abhazya'nın Kodor vadisinde bulunuyor. Yani, 110 bin civarında Gürcü, Gürcistan'da sığınmacı konumunda. Kaldı ki yapılan anlaşma gereği bu mültecilerin 65 binden fazlası Abhazya'ya geri dönüşü sağlanmış.⁶¹

1997'de, Abhazya Gürcistan'a siyasi bir proje sundu. Taraflar ilişkisini federatif bir yapıya oturtan ve karşılıklı statüleri belirleyen bu projeye Gürcistan

⁶⁰ **Dünden bugüne Abhazya Gerçeği**, <http://www.kapba.de/AbhazyaGenel.htm>. (Erişim tarihi: 28.08.2015)

⁶¹ **Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazyasavaşının kronolojisi**, <http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html>, (Erişim tarihi:03.03.2014)

olumlu ya da olumsuz hiçbir cevap vermedi. Bunun üzerine Abhazya projesini geri çekti ve bağımsızlığa yöneldi. 3 Ekim 1999'da Abhazya'da yapılan referandumda halkın yüzde 98'i bağımsızlıktan yana oy kullandı.

2000'li yılların başına kadar Abhazya'nın dünyadan izole durumu devam etmiştir. Bu yıllarda Rusya ile Gürcistan arasındaki işbirliği havası 2003 yılında Gürcistan'daki iktidar değişikliğiyle birlikte bozulmaya başlamıştır. Gürcistan'daki yeni iktidarın yüzünü tamamen Batı'ya çevirmesi ve Abhazya sorununu Batılı ülkeler üzerinden çözmeye girişimleri Rusya-Gürcistan ilişkilerini daha da kötüleştirmiştir. Gürcistan'la ilişkileri bozulan Rusya Abhazlar için bir fırsat doğurmuş ve Abhazya Rusya üzerinden dünyaya açılmaya başlamıştır.

Bu yıllarda Abhazya, demokratik, katılımcı bir siyasal yapı kurmaya çalışmış, parlamentosuyla özellikle savaş sonrası dönemde kendi halkına yeten bir devletleşme sürecini başlatarak ekonomik yapıyı oluşturma yolunda çaba göstermiştir. 2004-2005 sonrası dönemde Rusya'nın baskısıyla ambargo kalkınca ekonomisi canlanan Abhazya, 2005-2008 arası dönemde de dünya ile iletişimi hızlandırmış, diaspora ile ilişkilerini arttırmış ve küresel ekonomik düzenin parçası olma yolunda çaba göstermiştir. Bu süre zarfında Abhazya'da siyasal partiler kurulmuş, seçimler yapılmış ve toplum normalleşen bir hayata doğru adım adım ilerlemiştir.⁶² 2005'ten sonra yaşanmaya başlayan bu süreç 2008 Ağustos ayında yaşanan "5 gün savaşı" ile farklı bir zemin kazanmıştır.

⁶² Alaeddin Yalçınkaya, *Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler Etnik Düğümden Küresel Kördüğümüne*, Lalezar Kitabevi, Ankara 2006, s.184

2.4.BM`nin Girişimleri ve Barış Gücü

Gürcü ordusunun savaşma kabiliyeti yüksek olmadığı için 1993 yılının Eylül ayında Abhazlar başkenti olan Sohum`u kendi kontrol altına aldılar. Gürcü askerleri Abhazya topraklarından geri çekildi. 14 Mayıs 1994 tarihinde Moskova`da ateşkes anlaşması imzalandı. Çatışma bölgesine BDT Barış Gücü birlikleri gönderildi. Gürcüler ile Abhazlar arasındaki ilişkiler asgariye indirildi.

Son derece zorlu görüşme süreçlerinin sonucunda 4 Nisan 1994 tarihinde Rusya Dışışleri Bakanı ve BM Genel Sekreteri`nin de katılımı ile taraflar, yani BM, AGİT ve Rusya temsilcileri arasında “Gürcistan-Abhazya sorununun politik çözümü sözleşmesi” imzalandı. Belge, Gürcistan ile Abhazya arasında devlet ve hukuk ilişkisinin eksikliğini belirterek, egemenlik hakları eşit olan iki taraf olarak ortak bir devlet birliğinin oluşturulmasını önermekteydi. Yani, Gürcistan ile Abhazya arasında devlet – hukuk ilişkilerinin tekrar kurulması önerilmekteydi Bu belgede, konfederal birliktelikten ısrarla bahsedilmesi, BDT`nin ekonomik ve siyasi yaptırımların yanı sıra, uluslararası toplum tarafından da yoğun bir diplomatik baskı altına alınan Abhazya`nın tam bu yolla bağımsızlık pozisyonundan bir nebze de olsa geri adım atmasını sağlama düşüncesiydi.

Tüm bu görüşme sürecinin asıl amacı, hiç şüphesiz iki komşu ülkenin ve halklarının barış içinde yaşatılması idi. Anlaşmazlığın çözümünden önce, silaha başvurulmamasının garantrlğn ise Rus barış gücü üstleniyordu. Rusya Federasyonu barış gücü 14 Mayıs 1994 tarihinde taraflarca Moskova`da imzalanan “Silahlı glerin karşılıklı geri çekilmesi ve ateşkes anlaşması” uyarınca BDT himayesinde çatışma bölgesine sokulmuştu. Tarafların anlaşmaya uygun davranıp-davranmadıkları ise BM Misyonu tarafından denetleniyordu.⁶³

4 Eylül 1994 tarihinden beri tarafların ve gözlemcilerin de onayladığı görüşme tutanaklarından açıkça anlaşıldığı üzere Abhazya Cumhuriyeti ile Gürcüstan Devleti

⁶³ Alaeddin Yalçınkaya. a.g.e.s.78

arasında fiili ve hukuki hiçbir bağ kalmamıştır. Abhazya Cumhuriyeti her ne kadar De Jura olarak diğer devletlerce de tanınmadı ise de görüşmelerde taraf olduğu ve fiilen bir cumhuriyet olarak var olduğu bir vakadır. Bu nedenle, Gürcüstan'ın Abhazya Cumhuriyeti'ne ve Abhazya Cumhuriyeti'nin hukuksal tasarruflarına müdahale yetkisi hukuken yoktur. Esasen Abhazya Cumhuriyeti Özerk Cumhuriyet olarak Gürcüstan'ın bünyesinde yer aldığı dönemlerde de Abhazya'da yapılan parlamento seçimlerine müdahale hakkı yoktu.

7 Ekim 2008 tarihinde BM Barış Gücü'nün Abhazya ile ilgili çalışma sorunlarını görüşmek üzere Suhuma gelen BM Genel Sekreteri'nin Abhazya-Gürcistan sorunu Özel Temsilcisi Yohan Verbek; Abhazya Dışişleri Bakanı Segey Şamba ile buluştu. Yohan Verbek; konuşmasında BM Güvenlik Komisyonu'nun New-York'ta yaptığı toplantı sonucunda aldığı kararda Abhazya-Gürcistan sorunu Bölgesinde BM Barış Gücü'nün görevini 15 Ocak 2009 tarihine kadar uzattığını belirtti. BM Genel Sekreter Yardımcısı ve BM Gürcistan-Abhazya Sorunu Özel Temsilcisi İvo Petrov; BM Barış Gücü'nün bölgede sürekli olarak kontrollerini sürdürdüğünü belirterek "BM olarak denetim yapan devriyelerimiz sağlıklı, sollu kontrollerini yaparak askerden arındırılmış bölgede güvenliği sağlıyorlar" dedi.⁶⁴

Abhazya Dışişleri Bakanı Sergey Şamba'nın belirttiğine göre, Abhazya Devlet Başkanı ile toplantıya katılan BM Genel Sekreter Yardımcısı, BM Abhazya-Gürcistan Sorunu Özel Temsilcisi İvo Petrov ve BM Barış Güçleri Komutanı Niyaz Han Hattak, Sergey Bagap'ın vermiş olduğu bilgiyi ciddi bir biçimde dinlediler ve süratli bir biçimde araştıracaklarını belirttiler.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı dışında arabuluculuk görevini üstlenmek isteyen başka kuruluşlar da oldu. Harvard Müzakere Projesi (PON), Londra Stratejik Çalışmalar Enstitüsü müzakerelerin ilk ya da ikinci etapları için elverişli koşulları yaratmaya çalıştılar.

⁶⁴ **Gürcistan sınıra asker yığıyor.** <http://www.abhazyam.com/haber/287/gurcistan-sinira-asker-yigiyor.html> ..s.27 (Erişim tarihi; 14.05.2015)

2.5. Güney Osetya Sorununun Tarihi Geçmişi

Osetyalılar Kafkasya’da yaşayan, Hint-Avrupa dil grubunun Farsça kolundan gelen Osetçe dilini konuşan, sayıları 700.000’in üzerinde olan bir etnik gruptur. Osetler arasında, Rusça da ikinci dil olarak yaygın bir şekilde kullanılıyor. Gürcistan sınırları içinde yer alan Güney Osetya yaklaşık 3900 kilometrekarelik bir alana sahiptir ve burada yaşayan Osetlerin sayısı Kafkasya’daki Osetlerin toplam sayısının ancak yüzde beşi kadardır. Güney Osetya, Kafkas sıradağlarının yamaçlarında yer almakla ve doğusu, batısı ve güneyinden Gürcistan tarafından çevrelenmiş durumdadır. Sadece kuzeyinden açılan bir tünelle Rusya Federasyonu’na bağlanabilen bölge, bu haliyle Kuzey Osetya’ya doğal olarak bağlıdır.⁶⁵

Osetya ve Rusya’nın ilişkileri 18. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Osetyalılar Rusların Kafkaslara doğru yayılmasıyla birlikte Rusya’nın vesayeti altına girmek istemişler ve bu amaçlarını gerçekleştirebilmek adına 1749-1752 yılları arasında St.Petersburg’da devamlı elçilik bulundurmuşlardır. Aralık 1751’de Rus Çariçesi Elizabeth Petrovna Osetya elçilik heyetini kabul etmiştir. Elçiler Çariçe Elizabeth’ten Osetya’nın Rusya topraklarına dâhil edilmesini, Kafkaslarda serbest dolaşım hakkını ve Ruslar ile gümrüksüz ticaret imtiyazı verilmesini talep ettiler. Çariçe son iki isteği kabul etmiş ancak Osetya’nın Rus İmparatorluğu’na katılması isteğine ise Osmanlı ve İran ile ilişkilerini bozacağı gerekçesiyle çekimser davranmış böylece bir istek yerini bulmamıştır. Ruslar bu isteklere karşılık olarak Oset elçilik heyetinden Osetlerin Rus tarafını tutmalarını ve aralarında Ortodoksluğu teşvik etmelerini istemiştir. 1768’de Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya İmparatorluğu arasında savaş başladı. Bu savaşta Osetyalılar Rusların tarafında yer almışlardır.⁶⁶

⁶⁵ Nikola Cvetkovski. “The Georgian-South Ossetian Conflict, Danish Association for Research on the Caucasus”- **Aalborg University, Chapter 4, 1999.**

⁶⁶ Rafiq Qurbanov **a.g.e.s.397**

1770’de Osetler Rus İmparatorluğu topraklarıyla birleşme isteklerini yenilemiş ve bunun üzerine Rus İmparatorluğu Oset köyu olan Tsimi’de ilk karakol ve gözetleme istasyonunu kurdu. 1843 yılında Ruslar tarafından Tiflis eyaleti oluşturuldu ve Osetya buraya bağlı bir idari birim haline getirildi.

1917 yılında Güney Osetyalılar, Bolşevikleri destekleyip Moskova’ya bağlı kalırken bağımsızlığını ilan eden Gürcistan ise Menşevikleri desteklemiştir. 1920’lerin başındaki kaotik ortamın varlığından yararlanan Osetler, Rusların da desteğiyle Menşevik Gürcistan’a karşı savaşa girmiş, 1921’de Kızıl Ordu’nun Gürcistan’a girişinden aldığı destekle de Nisan 1922’de otonom bir bölge haline gelmiştir. Yalnız daha sonra Moskova’nın bölgedeki siyasal dengeleri dikkate alması nedeniyle Osetler, Kızıl Ordu’nun bölgeye girmesinden sonra 1922’de kurulan ve bölgedeki üç ülkenin yer aldığı (Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan) Transkafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti’nin içinde kalarak siyasal egemenlik beklentilrti ve çabalarını ertelemek zorunda kalmışlardır. Transkafkasya Sovyet Cumhuriyeti’nin 1936’da dağılmasıyla (Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan) Transkafkasya Sostalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti’nin içinde kalarak siyasal egemenlik beklentileri ve çabalarını ertelemek zorunda kalmışlardır. Transkafkasya Sovyet Cumhuriyeti’nin 1936’da dağılmasıyla Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan ayrı birer Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olurken, bu kez de Osetya’nın Kuzeyi Rusya’ya, Güneyi de Gürcistan’a bağlı olarak kalmıştır.⁶⁷

Bölgede 1936’daki siyasal yapılanmadan sonra Sovyetler Birliği dağılıncaya kadar olan dönemde siyasal çatışmalar ve gruplar arası düşmanlıklar Sovyet yönetiminin etkisiyle uzun süre dondurulmuş ya da unutulmuştur. Daha sonar Sovyetler Birliği’nin ilk dağılma sinyalleri verdiği günlerde, 1989’da, Güney Osetya Halk Cephesi, Gürcistan Yüksek Konseyi’nden bölgeye otonom bir cumhuriyet status verilmesini

⁶⁷David Marshall Lang: “A modern history of Georgia”. **The Weidenfeld and Nicolson Asia-African Series. London: Weidenfeld and Nicolson..s. 245.**

istedi. Buna karşılık Konsey, 1990'da ülkedeki etnik ve bölgesel partileri tamamen yasakladı. Bu hareketi kendisine yönelik bir adım olarak değerlendiren Güney Osetya Halk Cephesi, Eylül 1990'da Güney Osetya'yı henüz dağılmamış olan Sovyetler Birliği içinde Güney Osetya Demokratik Cumhuriyeti adıyla ayrı ve egemen bir cumhuriyet olarak ilan etti. Osetyalılar aynı yıl Gürcistan'da yapılan seçimleri de boykot ettiler ve Aralık ayında da kendi müstakil seçimlerini yaptılar. Ancak, Gürcistan'da milliyetçi politikalarıyla bilinen Gamsakhurdia yönetimi bu seçimleri geçersiz ilan ederek Güney Osetya'nın otonom statüsünü de lağv etti. Bu gelişmeden sonra Ocak 1991'de Gürcü birliklerinin başkent Tsinhvali'ye girmesiyle çatışmalar başladı.

24 Haziran 1992'de Gürcü-Oset anlaşmazlığının sona erdirilmesi için Rusya, Gürcistan, Kuzey Osetya ve Güney Osetya temsilcileri bir araya gelmiş ve bir prensip anlaşması imzalamışlardır. 4 Temmuz 1992'de Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, Gürcistan Devlet Başkanı Şevardnadze ve Kuzey Osetya Cumhuriyeti Başkanı Galazov arasında varılan anlaşma ile taraflar arasındaki çatışmalara son verildi.⁶⁸

1992 yılı tarafların ateşkesi kabul etmeleriyle bölgeye Rus, Gürcü ve Osetlerden oluşan ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın gözetiminde bir barış gücü yerleştirilmiştir. Bu barış gücü daha sonraki yıllarda meydana gelen çatışmalarda Rusya'nın bölgedeki varlığının önemli bir parçası olmuştur.

⁶⁸ Güney Osetya kısa tarihçesi, https://www.academia.edu/7209224/G%C3%9CNEY_OSETYA_SORUNU (Erişim tarihi: 12.03.2014)

2.6.Gürcistan`ın Bağımsızlığı Yıllarında Güney Osetya Sorunu

SSCB döneminde Güney Osetyada ayrılıkçı hareketlerin görülmediği sakin bir dönem başladı. Bunda hiç şüphesiz SSCB'nin oluşturduğu korku ve sindirme politikasının büyük etkisi vardı. Her ne kadar Güney Osetya, Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti'ne bağlı bir özerk bölge olsa da, sonuçta SSCB içerisinde olması dolayısıyla sorun su yüzüne çıkmıyordu. Bu durgun dönem SSCB'nin dağılma sürecine girmesiyle değişmeye başladı. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte bölgede otonom ve bağımsızlık hareketleri tekrar canlanmaya başladı. Güney Osetya Cumhuriyeti ile ve Gürcistan arasındaki gerginlik de 1989 yılı sonlarından itibaren artış kaydetti. Gürcistan'ın bağımsız bir devlet olmasıyla Güney Osetya kendisini Rusya'dan ve dolayısıyla Kuzey Osetya'dan tamamen kopmuş olarak görmeye başladı.⁶⁹

30 Ekim 1995'te Gürcistan ile Güney Osetya arasında görüşme süreci başladı. 16 Mayıs 1996 tarihinde Moskova'da iki taraf arasında güvenlik artırıcı ve karşılıklı güveni güçlendirmeye dönük memorandum imzalandı. Memoranduma Gürcistan Devlet Başkanı E. Şevardnadze ile Güney Osetya Yüksek Sovyeti temsilcisi Ludvig Çibirov imza koydular. Bu belge ile taraflar karşılıklı tehdit ve güç kullanmayacaklarına dair birbirlerine güvence veriyorlardı. 27 Ağustos 1996'da resmi olarak ilk kez Vladikafkaz şehrinde Şevardnadze ile Çibirov biraraya geldiler. 10 Kasım 1996 tarihinde Güney Osetya'da cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri düzenlendi, cumhurbaşkanlığına Ludvig Çibirov seçildi.

4-5 Mart 1997'de taraflar arasında sorunun barışçıl bir çözüme kavuşturulması amacıyla geniş çaplı görüşmeler başladı. Dönem itibariyle, Gürcistan merkezî yönetimi Güney Osetya ile diyalog kanallarını açık tutmaya çalıştı, taraflar arasında oluşturulan ortak komite toplantılarında göçmenlerin evlerine dönebilmeleri ve Güney

⁶⁹ **Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia.Report.**
<http://www.ceiig.ch/Report.html>, s.12 (Erişim tarihi: 01.10.2014)

Osetya'nın ekonomik durumunun iyileştirilmesi konularının yanı sıra, soruna siyasi bir çözüm bulunması konuları da ele alındı.⁷⁰

Rusya Gürcistan'a saldırıyı devam etmekle ABD ile ilişkilerini tehlike altına atma riski taşıyor. Bu açıdan, Güney Osetya durumu ile ilgili güçlerini toparlayarak araştırma yapmakta kararlı durumda.⁷¹

Güney Osetya Cumhuriyeti'nin Anayasası referandum ile 8 Nisan 2001 tarihinde kabul edildi. Güney Osetya'da 23 Mayıs 2004 tarihinde yapılan parlamento seçimlerinde 25.000 seçmen toplam 74 sandıkta 30 milletvekilini belirlemek üzere oy kullandı. Ancak seçimlerde, kırsal kesimlerde yaşayan Gürcüler için 4 milletvekilliği ayrılmış olmasına rağmen, Gürcüler oy kullanmayarak, seçimi boykot ettiler. Seçimleri kampanyasında "Gürcistan'dan Ayrı Rusya İle Birlik" sloganını kullanan Devlet Başkanı Eduard Kokoev'in liderliğini yaptığı "Yedintsvo" (Birlik) Partisi kazandı. Seçimlerin ardından yapılan çeşitli ayrılıkçı açıklamalarla Güney Osetya sorunu yeniden alevlenmeye başladı. Güney Osetyalı politikacılar açıkça Rusya ile birleşmeden sözetmeğe başladılar.⁷²

26 Ağustos 2008 tarihinde ise Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Dimitry Medvedev, Abhazya Devleti'nin bağımsızlığını tanıma kararını imzalayarak uluslararası tanınma sürecine başlamış oldu.⁷³

Halkların birlikte yaşamalarının asırlık deneyimi; tüm çatışma ve savaşların masada başında görüşülerek barışla sonuçlandırılabilirliğini göstermiştir. Bunun için, sadece uygun bir müzakere süreci ile emperyalist hırslardan arınarak, kendi bağımsız ve özgür devletine sahip olma hakkı gibi; diğer ulusların da benzer hukuki hakları olduğunu tanıma anlayışı başlı başına yeterli bir adımdır. Bu yaklaşım, devletler

⁷⁰Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. Report. <http://www.ceiig.ch/Report.html>, s.13 (Erişim tarihi: 01.10.2014)

⁷¹ "Россия докажет факт геноцида" <http://www.vz.ru/top/> Президент Дмитрий Медведев поручил собрать доказательства преступлений Грузии (Erişim tarihi: 10.08. 2014)

⁷² "РОССИЯ И ГРУЗИЯ: В ПОИСКАХ ВЫХОДА", Документы общественной политики, разработанные российскими и грузинскими экспертами, 2011,s. 53

⁷³ Abhazya – Gürcistan anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazya savaşının kronolojisi, a.g.e. s.4

arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinin de temelini oluşturmalıdır. Gürcistan Abhazya anlaşmazlığının çözümünün de bunun istisnası olması elbette mümkün değildir.

Güney Osetya olayları eski Sovyetler Birliği Cümhuriyetleri'nde çözülmemiş çatışmalar için bir katalizatör rolünü oynamakta. Güney Osetya savaşı Moldav forumlarında en çok tartışılan konulardan biridir.⁷⁴

2004 yılında iktidara gelen M.Saakaşvili eks Devlet Başkanı Şevarnadzeye tam ters düşüncede idi ve Güney Osetya, Abhazya savaşlarını görmezden gelen Gürcistan yetkililerini ve Rusyayı sert ifadelerle suçlamakla rus makamları ile çatışmaya başladı. Taraflılıkla Rusyayı suçlayan Saakaşvili Rus Barış Gücünü NATO güçleri ile, ya da en azından rus kuvvetlerini destekleyen diğer BDT ülkeleri ile, mesela , Ukrayna ile güçlerini değiştirmek isteyini bildirdi.⁷⁵

Rus Barış Gücü Güney Osetya'daki askeri operasyonunun ani olmadığına dair kanıta varmışlar. Baskın planını Tshinvali dikkatlice planlamış ve iyi hazırlamıştı. Gürcü ordusunun her adımı saata gore ayarlanmıştı. Rus Barış Gücünün eline gürcü askerlerinin haritaları da geçmişti.⁷⁶

Güney Osetya sorunu, Gürcistan'a bağlı iken kendi bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya bölgesinden Gürcistan'dan ayrılarak Rusya Federasyonu'na bağlı Kuzey Osetya Özerk Cumhuriyeti ile birleşme ve Oset birliğini gerçekleştirme isteğine dayanmaktadır.

⁷⁴ Молдавский эксперт: Будущее Саакашвили - выбор между международным трибуналом и судом Линча
Постоянный адрес новости: www.regnum.ru/news/1038950.html , (Erişim tarihi:10.08.2015)

⁷⁵ Взрыв в Сочи, подрыв БТД, аресты в Джавахети - как Грузия готовилась к войне с Россией: эксперт
Постоянный : www.regnum.ru/news/1038936.html , (Erişim tarihi:10.08.2015)

⁷⁶ Эксперт: В Грузии нет такой экономики, на которую можно было бы воздействовать санкциями:
www.regnum.ru/news/1038839.html , (Erişim tarihi: 09.08.2015)

2.7. Soruna Askeri ve Siyasi Çözüm arayışları

Tüm bu gelişmeler cereyan ederken, Gürcistan yönetiminin ilişkileri gerginleştirmeye yönelik açıklamalardan uzak durmaya çalıştığı, Saakaşvili'nin konuyla ilgili beyanatlarında, "ayrılma taraftarları ile münasebetleri yönetmede soğukkanlılık ve sabıra ihtiyaç olduğu, ayrılma taraftarı kuvvetler ile dış kuvvetlerin dayatmak istedikleri ihtilafın tırmandırılmasına göz yumulmayacağı" hususlarına değinirken, Gürcistan ayrılıkçı bölgelerden sorumlu Devlet Bakanı Giorgi Haindrava'nın, "Rus barış gücünün 12 yıldır bölgede görev yaptığı, ancak sorumluluklarını yerine getirmekten uzak olduğu, Gürcistan'ın kendi imkanları ile anlaşmazlık bölgesini denetim altında tutabileceği" açıklamasında bulunarak, bölgedeki karışıklıkların dış merkezli olduğu mesajını verdi. Parti Başkan Yardımcısı Mihail Ragozin başta olmak üzere Duma'daki pek çok milletvekilinin de Güney Osetya konusunda Kokoev'e destek verdikleri biliniyordu. Diğer taraftan, 09 Haziran 2004 tarihinde Güney Osetya'daki son gelişmelerin tartışıldığı Üst Meclis'te, bölgedeki gerginliğin tüm Kafkaslar için ciddi bir tehdit ve istikrarsızlık unsuru teşkil ettiğini savunan Rus senatörler, Gürcistan-Osetya anlaşmazlığının giderilmesi için barışçıl bir çözüm yolunun bulunmadığını vurguladı.⁷⁷

RF Dışişleri Bakanlığı'nın 15 Haziran 2004'te yaptığı resmi açıklamasında ise, "Gürcistan'ın anlaşmalara aykırı davrandığı, Sohum ve Tshinvali'ye yürüyüş yapılması ve Gül Devrimi'nin G.Osetya ve Abhazya'da tekrarlanması düşüncesinden endişe duydukları ve bu adımlardan vazgeçilmesi gerektiği" hususlarına yer verildi. Rus basınının ise konuyla ilgili olarak Gürcistan'ı üstü kapalı biçimde tehdit etmeye yönelik yayınlar yaptığı, Gürcistan Cumhurbaşkanı Saakasvili'nin bazı iç ve dış nedenlerle eski özerk cumhuriyetler üzerinde Gürcistan'ın egemenliğini yeniden kurma çabalarından vazgeçmeyeceğinin düşünüldüğü, ancak kan döküldüğü takdirde,

⁷⁷ **Voenniy Konflikt 2008: Pritsini i Posledstvi, Levada – Chentr.** <http://www.levada.ru/04-08-2010/rossiisko-gruzinskii-voenniy-konflikt-2008-goda-prichiny-i-posledstviya> (Erişim Tarihi: 19.04.2015)

Saakasvili'nin ülke içinde kendisine verilen desteği koruyamayabileceği, böylece dış siyasi destekten de yoksun kalacağı, yalnızca Rusya'nın değil, ABD ve Türkiye'nin de Gürcistan'a sırt çevirebilecekleri yorumlarına yer verildiği görülmüyordu. RF'de yaşanan tüm bu gelişmeler karşısında Gürcistan mutedil tavrını sürdürmeye çalışırken Güney Osetya, anlaşmazlığın çözüme kavuşturulması için 14-15 Haziran 2004 tarihleri arasında Tiflis'te gerçekleştirilmesi planlanan dörtlü (Rusya, Gürcistan, Kuzey ve Güney Osetya) görüşmelere katılmayacağını açıklayarak, barışçıl çabaların önünü tıkadı.⁷⁸

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde diplomatik gözlemciler, RF'nin Güney Kafkasya'daki çıkarlarını ve hakimiyetini koruyabilmek amacıyla -anlaşmalara rağmen-askeri üslerini boşaltmaya yanaşmamasına ve özellikle Gürcistan'ın NATO başta olmak üzere Batılı organizasyonlara yaklaşmasından büyük rahatsızlık duyduğuna vurgu yapmak suretiyle, bölgedeki ayrılıkçı hareketlerin taleplerinin kesilmeyeceği değerlendirmelerinde bulunuyordu.

2.8. BM'nin Girişimleri ve Barış Gücü

Genel kabul gören görüş BM sonrası dönemde kuvvet kullanmaya ilişkin uluslararası hukuk kurallarının BM Anlaşması tarafından düzenlendiğidir. BM'nin temel amacı uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasıdır. Anlaşma'nın 2. maddesinin 3. paragrafına göre uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi esastır ve aynı maddenin ünlü 4. paragrafı devletlerin uluslararası ilişkilerinde başka bir devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı askeri kuvvet kullanımından yahut kuvvet kullanma tehdidinden kaçınmaları gerektiğini hükme bağlamaktadır.

⁷⁸ Kanayan yaralar Abhazya, Osetya, Acara ve Ahıska

<http://www.farukarslan.com/wp-content/uploads/2011/11/KANAYAN-YARALAR.pdf>. (Erişim tarihi: 27.10.2014)

İstisnai kuvvet kullanma yolu olan meşru müdafaa uluslararası hukukta kabul gören yaklaşıma göre ‘gereklilik’ ve ‘orantılılık’ vasıflarını da taşımalıdır. Başka bir deyimle saldırıyı engellemek için askeri kuvvet kullanılmasından başka hiçbir çare kalmamalı ve meşru müdafaa amacıyla kullanılan askeri kuvvet yapılan haksız saldırı ile orantılı olmalı, aşırı zarar verilmemelidir.⁷⁹

Gürcü kuvvetlerin Güney Osetya’ya girmesi ve burada yeniden kontrolü tesis etmek istemesi uluslararası hukuka göre başka bir devlete karşı kuvvet kullanma değildir. Nitekim Güney Osetya bağımsız bir devlet olarak hiçbir devlet tarafından tanınmamıştır ve Gürcistan’ın parçasıdır.

Rusya’nın Gürcülere karşı kuvvet kullanması BM’nin yetki vermesiyle meşrulaştırılamayacağı gibi, meşru müdafaa hakkıyla da hukuksal zemine oturtulamaz.

BM Güvenlik Konseyi’nde konu görüşülürken Rus büyükelçi meşru müdafaayı gündeme getirmede. Rus temsilci daha çok Gürcistan’ın Güney Osetya’ya girmesiyle 2.000 kişinin hayatını yitirdiğini, Osetlere karşı katliamlar olduğunu ve barış koruma askerlerinin hayatlarının tehlikeye girdiğini söyledi.

İnsani müdahale gerekçesi BM Anlaşması’nda yer bulmuyor. Buna rağmen Kosova’da benzer gerekçeyle NATO tarafından kuvvet kullanılmıştı ve sonunda Kosova bağımsızlığa kavuştu. Ancak Balkanlarla Kafkaslar arasında çok önemli bir fark var: Balkanlarda Sırplar çok kanlı katliamlar yapmışlardı, en azından bu aşamada Gürcülerin benzer hedefler aldıklarını öne sürmek çok güç. Meşru müdafaa halinde bile kullanılan gücün orantılı olması gerekirken insani müdahale gibi çok tartışmalı ve güçlü devletlerin istismarına açık bir gerekçe halinde kullanılabilecek kuvvetin orantılı olmayabileceğini beklemek hiç mümkün değil.

⁷⁹ USAK Gürcistan Krizi Değerlendirme Raporu, <http://www.usak.org.tr/dosyalar/rapor/tAN1vx8M96fa0KRSuxTSIHf9aC4HvU.pdf>, s.55-56. (Erişim tarihi: 14.07.2015)

Gürcülerin Osetya'dan tamamen çekilmiş olması durumunda bile Rusların saldırılarına devam etmesi ve Osetya'nın çok uzağındaki Gürcü hedefleri vurması açıkça orantılılık şartının ihlal edildiğini gösteriyor.⁸⁰

Abhazya'nın savaşa dâhil olması ve Osetya dışında Rusların kuvvet kullanması savaşın bir, Oset-Gürcü savaşı değil, Kafkas Savaşı olduğunu gösteriyor. Gürcistan'ın güçsüzleşmesi ve dünyanın buna sessiz kalması yalnız Güney Osetya ve Abhazya gibi mikro devletlerin ortaya çıkmasına yol açmaz. Aynı zamanda Kafkasya'da tüm sınırlar değişebilir. Örneğin Gürcistan'a bağlı olan Cevahati bölgesinde Ermeniler ayaklanabilir. Nitekim aynı şeyi Azerbaycan'a bağlı Dağlık Karabağ'da yapmışlardı. Burada da Rusya ayrılıkçı Ermenileri desteklemişti. Rusya silahlı kuvvetlerine bağlı savaş uçaklarının Güney Osetya hava sahası üzerinde uçmaları üzerine Gürcistan'ın BM Güvenlik Konseyi'ne yapmış olduğu toplantı çağrısı üzerine yapılan toplantı sonucunda her hangi bir çözüme ulaşamadı. Ayrıca Rusya Federasyonu BM Daimi Temsilcisi Vitali Çurkin'in belirttiğine göre BM Güvenlik Konseyi'nin konu ile ilgili olarak yapmış olduğu kapalı toplantı sonucunda her hangi bir karar alınmadı.⁸¹

2.9. Rusya'nın Gürcistana Askeri Müdahalesi ve Sonuçları

Gürcistan bulunduğu jeopolitik konumu Rusya'nın nüfuz alanı olarak vazgeçemeyeceği bir ülkedir. Gürcistan'da yaşanan etnik çatışmaların (Gürcü-Oset, Gürcü-Abhaz) Rusya tarafından desteklenmesi ve istikrarsızlığın devamı iki ülke arasındaki ilişkileri gerginleştirmektedir. Özellikle Eduard Şevardnadze yönetimiyle beraber Rus karşıtlığı artmış Rusya'nın ülkedeki askeri üslerini kaldırması istenmiş ve Kollektif Güvenlik Antlaşması yenilenmemiştir. Bu gerginliğin nedenleri arasında

⁸⁰Sertaç Başeren, **Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları**, Ankara 2003,s.37.

⁸¹ **BM Güvenlik konseyi Abhazya ve Güney Osetya ile ilgili ortak toplantı yapıyor**, <http://www.abhazyam.com/haber/374/bm-abhazya-ve-g-osetya-ile.html>. (Erişim tarihi:14.05.15)

Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya özerk bölgelerine verdiği destek de gösterilebilir. Gürcistan Rusya'dan uzaklaşarak batı ile yakınlaşmaya çalışmış bu çerçevede NATO ve AB gibi örgütlere girmek istediğini belirtmiştir. II.Çeçen Savaşı sırasında Çeçen militanların Rusya ve Gürcistan sınırında bulunan Panski vadisinde Çeçenlerin akaraba topluluklarının yaşamaları, silah kaçakçılığı yapmaları ve savaş sonrasında bölgeye yerleşen mülteciler arasında militanlarında olması nedeniyle Putin yönetimi, bölgeye ortak müdahale etme teklifinde bulunmuş ama bu Tiflis yönetimi tarafından reddilmiş, Rusya'nın askeri müdahale tehdidi üzerine bazı teröristler yakalanıp Rusya ve Amerika'ya teslim edilmiştir.⁸² Gürcistan ve Rusya arasındaki kötüye giden ilişkiler renkli devrimler sonrasında Amerika yanlısı Mihail Saakaşvili'nin devlet başkanı olmasıyla daha da kötüleşmiştir. Saakaşvilinin Gürcistan'ın bütünlüğünü sağlamak amacıyla ayrılıkçı bölgelere müdahalelerde yardımcı olması, batı yanlısı ve milliyetçi söylemleri Rusya'yı tedirgin etmiştir.

Güney Osetya 1990'da bağımsızlığını ilan etmiş ancak Gürcistan yönetimi tarafından tepkiye neden olmuş, özerk statüsü sona erdirilmiş ve çatışmalar başlamıştır. Çatışmalar sonucunda Güney Osetya Rusya'ya katılmak istemiştir. Osetlerin stratejik konumlarından dolayı Rusya'nın Kafkasyadaki en çok koruduğu halktır. Güney ve Kuzey Osetya'nın coğrafi konumları ve Moskova yanlısı tutumları, Rusya'nın Kuzey Kafkasya'daki siyasi ve ekonomik üstünlüğünün devamını sağlamaktadır. Abhazya ise Güney Osetya'dan daha karmaşık bir sorundur. 1992'de Abhazya Gürcistan ve Güney Osetya çatışmalarını fırsat bilerek bağımsızlığını ilan etmesi üzerine Gürcüler ve Abhazlar arasında çatışmalar çıktı. Rusya'nın arabuluculuğuyla yapılan ateşkeste Abhazya Gürcistan toprakları içinde tanındı. 1995'te Abhazya Rusya'nın koruması altında olmak istediğini bildirdi ancak Çeçenistan'ın Rusya ve Gürcistan dışında Karadeniz'e açılan tek

⁸² Kanayan yaralar Abhazya, Osetya, Acara ve Ahıska

<http://www.farukarslan.com/wp-content/uploads/2011/11/KANAYAN-YARALAR.pdf>. (Erişim tarihi: 27.10.2014)

kapısı olması ve Abhazya çatışmalarında Çeçenlerin Gürcülere karşı savaşması gibi etmenler Rusya'nın politika değişikliğine gitmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda Abhazlarda politikalarını yumuşatarak federasyon için Gürcistan'a teklifte bulunmuştur. 1997'de Abhaz ve Gürcü barış görüşmeleri tekrar başlamış ancak Abhaz polisinin Gürcüler tarafından öldürülmesi ilişkilerin tekrar kötüleşmesine neden olmuş ve çatışmalar başlamıştır. Gürcistan Rusya'nın çatışmalarda Abhazları önlemediği hatta desteklediği iddiasında bulunmuştur.

Gürcistan'ın Güney Osetya'ya saldırısı Rusya'ya uzun zamandır beklenen fırsatı verdi. Rusya çok uzun bir süredir Gürcistan'ın 'iyi bir ders'e ihtiyacı olduğunu düşünüyordu. Bir yıldır Gürcistan'a saldırı hazırlıkları yapıyordu.

Savaşın başlamasından kısa süre önce, Gürcistan, tek taraflı bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya'ya tepkisini sertleştirdi.⁸³ Ateşkes konusunda varılan uzlaşmanın ardından Güney Osetya'ya askeri operasyon düzenleyen Gürcistan'ın bölgeyi savaş uçakları ile vurduğu bildiriliyordu. Rus haber ajansı İnterfax'a göre, bölgede aralarında sivillerin de bulunduğu çok sayıda ölü olduğunu ayrıca ajans, Gürcü askeri güçlerinin, Güney Osetya'nın başkenti Tshinvali'ye düzenlediği saldırıda birkaç Rus barış gücü askerinin öldüğünü açıklıyordu.

Güney Osetya lideri Eduard Kokoeti'nin de başkenti terk ettiği belirtiliyordu. 5-6 Ağustos Gürcü yetkililerin açıklamaları operasyonun uzun süreli olduğuna işaret ediyordu. Güney Osetya'daki askeri operasyonun daimi barışa ulaşılincaya kadar süreceğini söyleyen Gürcistan Başbakanı Lado Gurgenidze, sürekli barış sağlanır sağlanmaz da en kısa zamanda diyalog ve barışçı müzakerelere ilerlenmesine gerek olduğunu ifade ediyordu. Gürcistan Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili de "Güney Osetya'nın başkenti Tshinvali'yi özgürleştirmeye başladıklarını" belirterek, Tshinvali'nin merkezinde çatışmaların sürdüğünü ve binlerce yedek askeri seferber ettiklerini söyledi. Rusya'ya Gürcistan kentlerini bombalamaya son vermesi

⁸³ Fehim Taştekin, "Kadehler birlik Osetya ve Rusya için kalkıyor", **Radikal gazetesi** (Erişim tarihi: 11.09.08)

çağrısında bulunan Saakaşvili, ayrıca uluslararası kuruluşlara çağrıda bulunarak, Rusya'nın Gürcü topraklarını işgal girişimine karşı tepki göstermelerini istedi. Devlet Başkanı Dimitri Medvedev, bölgedeki Rus vatandaşlarının öldürülmesine izin vermeyeceklerini ve sorumluların cezalandırılacağını söyleyerek savaşa hazırlık gerçekleşiyordu. Güney Osetya'nın Rusya'dan acil yardım göndermesini istediği bildirilirken, Rusya'dan da Gürcistan'a sert uyarılar yapılıyor. Tiflis yönetimine misillime tehdidinde bulunan Rusya Başbakanı Vladimir Putin, “saldırgan Gürcistan'ın Güney Osetya'daki eylemlerine Rusya'nın yanıt vereceğini” söyleydi.⁸⁴

8 Ağustos 2008 tarihinde Gürcü kuvvetler, bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya topraklarına operasyon düzenlediler. Gece saatlerinden başlayarak devam eden topçu ateşi, şehrin ağır hasarına ve sivil ölümlerine yol açtı. Oset kaynaklara göre 2 bin, Rus kaynaklara göre 1600 kişi hayatını yitirdi. Gürcü birlikleri başkent Tshinvali'nin çevresindeki 8 yerleşim birimini kontrol altına aldılar, iki Rus uçağı düşürdüklerini ve üç Rus askerini yaraladıklarını iddia ettiler. Rus kaynaklar ise, Barış Gücü bünyesinde görev yapan 12 askerin öldüğünü, 150'sinin yaralandığını öne sürdü. Rusya, 150 kadar tank ve zırhlı aracın bulunduğu güçlü bir birlikle Güney Osetya'ya girdi ve Gürcü ordusuyla savaşmaya başladı, bunun üzerine Gürcistan'da seferberlik ilan edildi. 8 Ağustos 2008 tarihinde Rus savaş uçaklarının, Gürcistan'ın başkenti Tiflis'e 30 kilometre mesafedeki Marneuli havaalanını bombaladığı bildirildi. Ayrıca, bombardımana katılan uçakların, Ermenistan istikametinden Marneuli'ye geldiği kaydedildi. Rus savaş uçakları kısa süre önce Tiflis yakınlarındaki Vaziani üssünü de bombalamıştı. Gürcistan Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili de Rus güçlerinin Gürcü yerleşim birimlerini bombaladığını ve iki Rus savaş uçağını düşürdüklerini açıkladı. Gürcistan askeri

⁸⁴ Hasan Kanbolat, “Abhazya Örneğinde Kosova'nın Güney Kafkasya Yansımaları”, **Stratejik Analiz**, Cilt 9, Sayı.98. Nisan 2008. s.67.

kaynakları, Rus jetlerinin Tiflis dışındaki Vaziani Askeri Üssü'nü bombaladığını belirtti.⁸⁵

AB'de bu dönem yaşanan gelişmelerden endişeli olduğunu sık sık dile getiriyordu. AB dış politika temsilcisi Javier Solana'nın da Gürcistan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili ile bir telefon görüşmesi yaptı. AB'den yapılan açıklamada, Solana'nın görüşmede, "Güney Osetya'daki durumdan derin endişe duyduğunu ve çatışmaları durdurmak ve taraflar arasında barışçı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) de Güney Osetya'daki çatışmalardan "ciddi endişe duyduğunu" belirterek, taraflara görüşme çağrısında bulundu. AGİT dönem başkanı Finlandiya'nın Dışişleri Bakanı Alexander Stubb, Tiflis ve Tshinvali ile temasta olduğunu belirtti ve tarafları en kısa zamanda Helsinki'de görüşmeye çağırdı. Beyaz Saray da Gürcistan ile Güney Osetya arasındaki çatışmaların derhal durması çağrısında bulundu. Diğer yandan Kuzey Osetya bölgesi ve Abhazya'dan binlerce gönüllünün, Gürcistan kuvvetlerine karşı savaşmak için Güney Osetya'ya gitmek üzere yola çıktığı bildirildi. Gönüllülerin yola çıktıkları açıklamaları ise Rusya'ya bağlı Kuzey Osetya bölgesinin Devlet Başkanı Taimuraz Mamsurov ile Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan eden Abhazya'nın Devlet Başkanı Sergey Bağaşp tarafından yapıldı.⁸⁶

Rusya, Güney Osetya'ya giren Gürcistan'a müdahale etti. Gürcistan'a ait 5 askeri üs ve bir liman bombalandı. Çatışmalarda ölü sayısı 1500'ün üzerine çıktı. Rusya, Gürcü birliklerine bombardıman düzenlediği Güney Osetya'da 2 uçaklarının Gürcü askerleri tarafından düşürüldüğünü açıkladı. Güney Osetya'nın başkenti Tshinvali'deki askeri bölge ve yerleşim yerlerindeki açık alanda bulunan Gürcü mevzileri, Rus savaş uçakları tarafından bombalanıyordu. Gürcü mevzilerinden de bombardımana karşı ateş açılıyor. Can güvenlikleri tehdit altında olan bölge sakinleri ise Rus bombardımanı nedeniyle büyük panik yaşıyor ve bölgeden kaçmaya çalışıyordu. Bu

⁸⁵ Cavid Veliyev "Kafkasya'nın güvenliği tehlikede" **Yakındoğu ve Kafkasya Araştırmaları masası** .18.08.2008. s.57

⁸⁶ **Gürcistan Güney Osetya'yı, Rusya Gürcistan'ı bombalıyor**
http://www.dw.de/g%C3%BCrcistan-g%C3%BCney-osetyay%C4%B1-rusya_g%C3%BCrcistan%C4%B1-bombal%C4%B1yor/a-3546813 (Erişim tarihi: 08.06.2015)

arada Tshinvali yolu boyunca Gürcü birliklerine ait yüzlerce zırhlı araç, tank ve diğer askeri ağır teçhizat hareket halinde bulunuyordu.⁸⁷

Rus hava kuvvetlerinin, Gürcistan'ın Karadeniz'deki önemli limanı Poti'nin ardından Senaki'deki Gürcü askeri üssünü de bombaladığı bildirildi. Senaki'deki üsle birlikte Rusya, Gürcistan'a ait 4 askeri üssü bombaladı. Rus bombardımanında Poti limanı tahrip oldu. Rusya'ya ait savaş uçaklarının Gürcistan'ın önemli stratejik yerlerini bombardımanı sırasında isabet alan Poti limanının kullanılamaz hale geldiği bildirildi. Dün gece Rus savaş uçaklarının hedefi olan Poti limanı ciddi hasar gördü ve kullanılamaz hale geldi. Öte yandan, Güney Osetya bölgesine sınır Gori kenti güzergahı boyunca güvenlik güçlerinin sıkı önlem aldığı, özellikle yol üzerindeki köprülere güvenlik amacıyla askerlerin yerleştirildiği görüldü. Ruslar Gori kentini de bombaladı. Güney Osetya'daki Gürcü mevzilerini bombardımana tutan Rus savaş uçakları, bölgenin sınırındaki Gori kentine de bomba yağdırıyor. Kentin dış mahallelerine Rus uçaklarından bombalar atılıyordu. Bombardımanda ölen ve ağır yaralanan siviller oldu.⁸⁸

13 Ağustos 2008 tarihinde Avrupa Birliği Dönem Başkanı ve Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev'le imzaladığı ateşkes anlaşmasını belirleyecek altı maddeden biri Gürcistan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili'nin itirazı üzerine çıkartılırken, diğer beş madde üzerinde Rusya Federasyonu ve Gürcistan Cumhuriyeti anlaşmaya varmıştır. Kabul edilen beş madde;

- Tüm taraflar şiddeti bırakacaktır.
- Askeri eylemler duracaktır.
- İnsani yardıma sorunsuz erişim sağlanacaktır.
- Gürcü güçleri, kalıcı konumlarına dönecektir.

⁸⁷ Megan K Stack, "Russia's claim of Georgia genocide in South Ossetia hard to verify," **Los Angeles Times**, 18.08.2015.s.34

⁸⁸ Dominik Zimmermann, "Russia's recognition of South Ossetia and Abkhazia," **International Law Observer**, 26.08.2015.s.76

- Rus güçleri çatışma çıkmadan önceki konumlarına dönecek ve Rusya, Güney Osetya sınırları içinde ilave güvenlik tedbirleri alacaktır. şeklindedir.

Rusya Federasyonu ateşkes imzalamayı kabul ettiğini bildirse de, sabah saatlerinde Gürcistan'ın Gori kentini bombalanmaya devam etmiş, Gori kentinden çıkan çok sayıda zırhlı araç ve tanklar Gürcistan'ın başkenti Tiflis'e doğru ilerlemeye başlamıştır. Rus askerleri, Tiflis'i Güney Osetya'nın başkenti Tsinvali'ye bağlayan ana yolu kapatmış, 2 insansız Gürcü uçağını düşürmüştür.^[81] Abhazya kuvvetleri Kodor Vadisine havan topları ve uçaklarla saldırı düzenlemiş, Gürcistan kuvvetleri Kodor'dan çekildiklerini açıklamıştır. 16 Ağustos 2008 tarihinde Rusya ve Gürcistan arasında ateşkes görüşmeleri sonuçlanmış olup ateşkes imzalanmıştır.⁸⁹

Rusya, Gürcistan'a çok sert müdahalede bulunarak aslında SSCB'nin dağılması sırasında “Geri çekilmek zorunda kaldığı eski topraklar benimdir” demiş olmaktadır. Rusya, aynı zamanda Gürcistan'a yaptığı müdahaleyle Çeçen direnişçiler karşısında aciz duruma düşen eski Rusya olmadığını da göstermişti. Eğer Gürcistan işgal edilebilir ya da Batı yanlısı yönetim düşürülebilirse bu durumda Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan hattı kırılmış ve yerine Rusya-Gürcistan-Ermenistan hattı kurulmuş olacak, Batı etkisi de bölgede kırılmış olacaktı. İran ile nispeten iyi ilişkiler düşünüldüğünde Kafkasya ve hatta Orta Asya’da Rus etkisi tekrar tesis edilmiş olacaktı.

Gürcistan üzerinde Rus etkisinin artışı enerji hatları üzerinde de Rus etkisinin artışı anlamına gelecektir. Gürcistan’ın taraf değiştirmesi ile birlikte tüm Hazar Havzası’nın enerji hatları yine Rus bölgesinden geçecektir ve Avrupa’ya alternatif hat fikri daha baştan boşa çıkarılmış olacaktır. Bunun yanı sıra gerçek anlamda bağımsız olabilmek için enerjilerini Rusya dışı hatlarla dünyaya pazarlamaya çalışan

⁸⁹ Казин Филипп Александрович , “Взаимоотношения России с Южной Осетией и Абхазией в сравнительной перспективе”, **ПОЛИС 2009. №1**

Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'ın hayalleri de gerçekleşmesi imkânsız hale gelecektir.

Rusya'nın Gürcistan'a saldırısının rasyonel açıklamaları olsa da saldırı sadece mantıkla açıklanamaz. Sorunun duygusal boyutu da oldukça önemlidir. Rusya yıllarca kendi idaresinde kalan Gürcistan'ın ABD ile yakınlaşmasını ihanet olarak görmüştür ve rasyonel hedeflere ek olarak 'ders verme', 'intikam alma', 'haddini bildirme' gibi duyguyu yüklü hedefler devreye girmiştir.

Rusya, Gürcistan'ın saldırısına bilinçli bir oyuna çekilip çekilmediğini düşünmeden ve uzun değerlendirmeler yapmadan ani ve aşırı tepki vermiştir. Gürcistan'ın Güney Osetya'ya saldırı kararı tartışılabilir ve Saakaşvili'nin liderliği sorgulanabilir. Ancak Rusya'nın Saakaşvili'den daha akıllıca bir strateji izlediğini söyleyebilmek de kolay değildir. İlk günlerde Rusya nerede duracağını bilememiştir.⁹⁰

Savaşın hemen her gününde Rusya kanadı sinirli ve maksadı aşan ifadeler kullanmıştır. Rusya'nın halkla ilişkiler konusunda ciddi sorunları ortaya çıkmıştır. Temelde Gürcistan'ın iç işleri sayılan Güney Osetya nedeniyle Rus güçlerinin Gürcistan'ı işgal etmeye kalkması Uluslararası Hukuk'un ve Birleşmiş Milletler (BM) sisteminin açıkça çiğnenmesidir. Dahası Rus güçlerin koruması altında Oset milisleri Gori'de çocuk yaşıta Gürcüleri katletmiş, on binlerce Gürcü evini terk etmek zorunda kalmış, işyerleri yağmalanmıştır. Bunlar da Rusya açısından gereksiz ve Rus çıkarlarının aleyhine eylemlerdir.

2004'te Güney Osetler ve Abhazlarla Gürcistan arasında yaşanan çatışmalarda Rusya'nın Abhaz ve Osetlere askeri ve ekonomik olarak destek olması ve Gürcistan'da askeri üslerini boşaltmaktan vazgeçtiğini belirtmesi Rusya'nın bölgedeki

⁹⁰ Грузия – Россия: поиски выхода из тупика ,
<http://www.globalaffairs.ru/global-processes/Gruziya--Rossiya-poiski-vykhoda-iz-tupika-16337>, (Erişim tarihi: 27.01.2014)

statükocu politikadan vazgeçerek bir taraf olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bununla beraber Rusya Kosova`da yaşadığı güç kaybını, başarısızlığını Güney Kafkasyada telafi etmeye çalışmış ve bölgede daha erken ve sıkı önlemler almaya çalışmıştır. Gürcistan ise aldığı batı desteğine dayanarak bölgedeki Rusya`nın aleyhine olacak şekilde değiştirmeye çalışmış bu bağlamda Güney Osetya ve Abhazya`daki Rus Barış Güçleri`nin uluslararası barış güçleriyle değiştirilmesini istemiştir. Rusya`nın karşı çıkmasına rağmen NATO`ya üyelik işlemlerinin artarak devam etmesi ve 2006`da 4 Rus subayının casusluk yaptıkları gerekçesiyle tutuklanmaları bardağı taşıran son damla olmuş ve Rusya`yı daha sert önlemler almaya itmiştir. Bu çerçevede Gürcistan`a yönelik tüm ulaşım ve iletişim durdurulmuş, Gürcü vatandaşlara vize verilmesi yasaklanmış, hava, deniz, kara yolu ulaşımı kesilmiş, yasadışı göç faaliyetlerinin denetiminde sıkılaştırılmaya gidilmiş, Gürcistan`daki Rus askeri üslerinin boşaltılması işlemi durdurulmuştur. Ancak Gürcistan bu yaptırımlar karşısında boyun eymemiş ve batıya daha çok yaklaşmıştır. Rusya`da bu tutumunun Gürcistan`ın batıya hızlı biçimde kaymasına neden olduğu gerekçesiyle geri adım atmıştır. Gürcistan Güney Osetya Özerk Cumhuriyeti`nin bağımsızlık ilan etmesi üzerine bölgede tekrar düzeni sağlamak amacıyla askeri operasyon başlatmıştır.<sup>91</sup> Rusya Güney Osetya`da yaşayan vatandaşlarını önesürerek sert bir askeri karşılık vereceğini açıklamış ve Gürcistan`ı bombalamıştır. Çatışmaya Güney Osetya ve Rusya`nın yanında Abhazya`da katılmış Fransa`nın arabuluculuğuyla “Sarkozy Planı” çerçevesinde savaş sona ermiştir. 26 Ağustos 2008`de Gürcistan`ın BDT `den ayrılacağını ilan etmesiyle Rusya Güney Osetya ve Abhazya`yı bağımsız devletler olarak tanımlamıştır.

Rusya`nın bölgedeki askeri faaliyetleri ile ilgili bir diğer açıklaması Abhazya ve Güney Osetya`daki çatışmaları sona erdire bilmek için zamanında imzalanmış

⁹¹ Svante E. Cornell, Johanna Popjanevski and Niklas Nilsson, “Learning from the Georgian Crisis: Implications and Recommendations”, **CACI&SRSP Policy Paper**, December 2014

olan anlaşmalar ve Rusya güçlerine verilen barışı koruma misyonudur. Rusya bu “yetkileri” de oldukça geniş bir şekilde yorumlamaktadır.

Ateşkes antlaşmasında mutabık kalınmasına ve Medvedev’in Sarkozy’e söz vermesine karşın Rus güçlerinin ateşkes kararına uymaması, ateşkes metni imzalandıktan sonra dahi Rus güçlerin askeri eylemlerinin sürmesi Rusya’nın güvenilirliği konusundaki şüpheleri arttırmıştır.

8 Ağustos 2008 itibariyle, Rusya önce Gürcistan’daki hava üslerini bombalayarak ardından zırhlı birliklerle Gürcistan sınırından içeri girerek, Gürcistan’a savaş ilan etmiş oldu. Bu beklenen bir durumdu, zaten Güney Osetya-Kuzey Osetya sorunu yaklaşık 7 yıldır Rusya-Gürcistan arasında büyüyerek devam etti.

Fakat bu sefer durum değişik. Çünkü şimdiye kadar Rusya’dan ilk defa bir askeri müdahale gerçekleşti. Putin’in göreve gelmesinden beri, Rusya’da milliyetçilik ve yeni-emperyalizm sevdası yükselişe geçmiştir. Rusya, ABD karşısında ikinci bir kutup olmayı hedeflemektedir ve bunu da sık sık dile getirmektedir. 2008 İlkbahar’ında AB ile olan silahsızlanma anlaşmasını tek taraflı kaldıran Rusya, ABD’nin dünya hegemonyasında en önemli tehdit olan İran ve Çin’e de her fırsatta açık açık destek vermiştir.⁹²

Yani bütün dünya, ABD-AB ile Rusya-Çin arasında bir satranç tahtasına dönmüş, taşları ise bu ülkelerin çevrelerinde kutuplaşmış ülkeler oluşturmaktadır.

ABD siyasi, kültürel, ekonomik ve askeri boyutları bulunan, Katar’dan Cebelitarık’a kadar uzanan BOP projesi çerçevesinde, gerek direkt gerekse endirekt olarak Rusya ve Çin’in etrafını çevirmektedir. Bu ülkelere askeri hareket düzenleyebileceği jeo-stratejik yakınlığa sahip ülkeleri kendi safına çekme gayretindedir. Ukrayna, Gürcistan, Kosova, Afganistan, Özbekistan bunlardan bir kaçıdır.

⁹² Svante Cornell, **a.g.e**, s.100

ABD'nin Gürcistan gibi maşa devletlerle Rus Emperyalizmini tahrik ettiği zaten ortada ama Ruslar bu hareketleriyle dünya kamuoyu önünde haksız duruma düşmüştür. Bu da ABD'nin bu duruma müdahale olanağı bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Ancak Rusya'nın da ABD'nin bu müdahalelerini önceden sezdiği bir gerçektir. Zira kendi ülkesinde, Putin yönetimi halka büyük bir batı düşmanlığı aşılama ve ordusunu güçlendirecek teknolojik atılımlar yapmaktadır. Ayrıca Rusya özellikle 2004 yılından beri içine kapanmaktadır.⁹³

Rusya Çeçenistan'da ve Gürcistan'da birbiri ile tam anlamıyla zıt iki ayrı anlayışı aynı anda savunmaktadır.

Rusya Gürcistan'daki krizi sona erdirebilmek için uluslararası hukuk ve uluslararası toplum ile işbirliğinin önemini altını çiziyordu. Nitekim ateşkesi kararının alınmasında da AB ile yaptığı görüşmeler etkili olmuştu. Sorununun müzakereler ile çözüleceği izlenimini verdiği bir anda Rusya'nın ani ve tek yanlı bir kararlar iki ayrılıkçı bölgeyi tanıması güvenilirliği konusunda ciddi şüphelere yol açmıştır. Aynı şüpheler hatırlanacağı üzere ateşkes anlaşmasından sonra verilen sözlerin tutulmamasında da yaşanmıştı.

Savaşın başlangıcından bu yana Rusya'nın tavrı incelendiğinde asıl amacın Güney Osetya ve Abhazya halklarına güvenlik ve özgürlük getirmek mi, yoksa Gürcistan'ı cezalandırarak Rusya'yı bölgede daha etkili kılmak mı olduğu konusunda ciddi şüpheler ortaya çıkmaktadır. Elbette Kosova'nın bağımsızlığını kazanma sürecinde de gizli gündemler ve gelişmelerden farklı yararlar umanlar olmuştur. Ancak Gürcistan'da farklı olarak, pasif bir yarar ummadan çok bilinçli bir planın uygulanması ve Gürcistan'ın Osetler ve Abhazlarla doğrudan hiç bir ilgisi olmayan nedenlerle bölünmek istenmesi gözlerden kaçmamaktadır.

⁹³ **Kafkasya'nın sorunlu bölgesi: Güney Osetya,**

<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/qtRzCYzdAvKpYA6TcdABVGrvPkGCsN.pdf>, OAKA, cilt 2,sayı3,s.71-104
(Erişim tarihi: 21.03.2014)

Rusya Gürcistan ile daha önce imzalamış olduğu hukuki metinlere aykırı olarak bağımsızlığını tanıdığı bölgelerde kalıcı askeri üsler oluşturmakta ve askeri gücünü kalıcı olarak bölgede tutmaktadır. Oysa NATO Kosova'da kalıcı olmak için özel bir gayret sarf etmemiş, aksine biran önce misyonunu bitirmeye çalışmıştır.

Rusya Kosova'da BM'nin Sırbistan'ın toprak bütünlüğünü tanıyan kararının ihlal edildiğini ve Sırbistan'a sorulmaksızın Kosova'nın tek taraflı bağımsız olduğunu iddia ediyor. Oysa BM söz konusu karardan daha sonra Martti Ahtisaari'yi Sırbistan ve Kosova arasındaki görüşmeler başarısız olunca bir çözüm bulmak için görevlendirmiştir. Kosova'nın bağımsızlık süreci tipik bir bağımsızlık süreci olmamışsa da uluslararası toplumun kontrolü içinde gerçekleşmiştir. Oysa Güney Osetya ve Abhazya'da tek taraflı uygulamalar söz konusudur.

Çok sayıda BM Güvenlik Konseyi kararı Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savunmakta ve her iki bölgede de sorunların uluslararası hukuk çerçevesinde müzakerelerle çözülmesi gerektiğini belirtmektedir. Rusya bu kararların tamamına imza atmıştır. Tanıma kararı bu kararlardaki imzalar ile çelişmektedir.

Rusya tek taraflı tanıma kararıyla geçmişte kendisinin de imzaladığı/onayladığı AGİT ilke ve kararlarını da ihlal etmiş oldu.⁹⁴

2008 Ağustos'unda Rusya'nın Gürcistan'ı işgali ve ABD'nin bu krizde Rusya'yı doğrudan karşısına alarak Gürcistan'adestek vermesi Soğuk Savaş'ın sonundan günümüze kadar geçen dönemde iki güç arasında yaşanan en büyük bunalımdır. Bu bunalım Avrasya'da giderek kızışan ABD-Rusya rekabetinin tetikleyici bir nedeni olarak değil, aksine iki güç arasında öteden beri var olan "uluslararası sistemde hegemon güç olma" yarışının bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Bir başka deyişle, iki güç arasında son yıllardaki biriken diğer

⁹⁴ Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi'nin değerlendirmesi, <http://www.bilim.org/forum/viewtopic.php?t=3530>, (Erişim tarihi: 08.12.2014)

bunalım ve kriz alanlarının bir birleşimi olarak ortaya çıkan Gürcistan krizi bu nedenle son yılların en ciddi siyasal ve askeri bunalımı olarak nitelendirilebilir.

2008’de, Rusya ile birçok sahada önemli ve ciddi sorunların yaşandığı bir dönemde, aniden Kafkaslarda patlak veren bir çatışmanın, bölgede etkinlik amacıyla olan küresel güçler (ABD, Rusya ve Avrupa Birliği) açısından da bıraktığı dersler vardır. İlk olarak, NATO’nun Soğuk Savaş sonrasında hem sayı hem de alan bakımından bölgesindeki diğer rakip gücü rahatsız edecek ölçüde genişlenmesini taşıdığı riskler en azından bundan sonraki genişleme adımlarında dikkate alınmalıdır. Bu risklerden biri, her genişlemede (özellikle doğuya doğru ilerlemede) rakip güç olan Rusya ile sürtüşme, çekişme ve hatta çatışma olasılığının artacak olmasıdır. İkinci olarak, özellikle Gürcistan gibi küçük ve devlet geleneği zayıf birimlerin ittifaka katılması ve Saakaşvili gibi tecrübesiz yönetimlerin de katkısıyla atacakları her yalın adım bütün ittifakı NATO Antlaşması gereği önemli risklerle karşı karşıya bırakabilecektir. NATO Antlaşması’nın 3, 4 ve 5. Maddeleri bütün ittifakı önemli yükümlülöklere sokmaktadır. Bu riskler ya çatışmaya müdahil olarak bir savaşın içinde çekilme tehlikesini ya da saldırıya uğramış küçük müttefikinin yardımına koşmayarak itibar kaybı şeklinde olabilecek kayıpları ifade etmektedir.⁹⁵

2008 Savaşı’ndan sonra Batı’nın Kafkaslardaki oyun alanının kısıtlandığı söylene bilir. Rusya’nın 2008 hamlesinden sonra ABD ve diğer Batılı siyasi aktörler sadece Kafkaslarda değil, diğer sorun alanlarını da kapsayacak şekilde bütün Avrasya’da daha temkinli olmak durumundadır. 2008’deki Rus Gürcü Savaşı’ndan, Rusya’nın da mutlaka alması gereken dersler vardır. Gürcistan çatışması bu ülkeye uluslararası toplumla yapıcı bir iletişim yolunun açık olmasının ve bunun sürekliliğinin önemini göstermiştir. En azından krizin sonra erdirilmesi aşamasında özellikle Avrupa Birliği Dönem Başkanı sıfatıyla Fransa’nın Rusya ile kurabildiği

⁹⁵ William A. Niskanen, “Revise the NATO Charter before Accepting Global Role”. *Cato Institute*. Cilt:2, 29 Haziran 2004.

iletişim bu anlamda önemlidir. İkinci olarak, Rusya Gürcistan’a yaptığı müdahale ile belki Batı’ya pek çok sahada vermeyi düşündüğü mesajı vermiş olabilir, ancak Rusya’nın bu müdahilesi uluslararası toplumun gözünde uluslararası hukuka açıkca aykırı bir eylem olarak görüldüğü için önemli imaj kaybına yol açmıştır. Buna bağlı ve üçüncü olarak, Rusya’nın bölgedeki devlet ve toplumların gözünde oluşan bu yeni imajı uzun süre silinemeyecek kadar canlı ve etkili olmuştur.⁹⁶

⁹⁶ Kamer Kasım “Gürcistanda neler oluyor?”, **USAK stratejik gündem**, 14 Ağustos 2008.

III BÖLÜM

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN RUSYA’NIN GÜRCİSTANA ASKERİ MÜDAHİLESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.Uluslararası Hukukda Kuvvet Kullanımı ve Örnekleri

Uluslararası hukuk, uluslararası toplumu oluştıran aktörler arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünüdür. Uluslararası hukukun doğuşu ve devletler arasındaki ilişkilerde uygulanmaya başlanması egemen ulusal devletlerin ortaya çıktığı onbeşinci ve onaltıncı yüzyıllarda sözkonusu olmuştur. Ulusal devletleri daha önceki devlet sisteminden ayıran temel özellik ülke içindeki yüce otoritenin merkezi bir hükümetin, ya da hükümdarın eline geçmesidir. Düzene tehdit oluştıran şiddet algısı, uluslararası alanda değerlendirildiğinde en klasik biçimiyle devletlerarasında gözlenmekte ve devletlerin amaçlarına ulaşmak için diplomatik teamüller yerine askeri güce müracaat etmeleri meselesi, uluslararası hukuk alanının en derin tartışma konularından birini teşkil etmektedir. Uluslararası hukuk, bir devletin başka bir devlete karşı kuvvet kullanmasını ilke olarak yasaklamıştır. Bu yasak, mevcut uluslararası hukuk sisteminin temelini oluşturmaktadır.

18. 19. ve 20. yüzyıllar uluslararası toplumun oluşmasındaki gelişmeleri apaçık ortaya koymuştur. Devletlerin iyi niyet ahde vefa gibi ilkeleri göz ardı etmesi sorunların temelini teşkil etmekle birlikte mağdur olan devletleri de bir arada tutma, uluslararası hukuka tabi olma, o toplumun bir parçası olmaya yöneltmiştir. Devletler 19. yüzyıla kadar mutlak egemenlik anlayışının getirdiği kuvvet kullanma düşüncesinden kopamamışlar ve askeri müdahaleye başvurdıklarında “haklılık” fikrini öne sürmüşlerdir.⁹⁷

⁹⁷ Fatma Taşdemir, **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara, 2006, s. 97.

Kuvvete başvurmanın devletler için bir hak olduğu uzun dönem boyunca, silâhlı çatışmalar sırasında uyulması gereken kuralları belirleyen “jus in bello” altın çağını yaşarken, kuvvete başvurulmasını düzenleyen kurallar, yani “jus ad bellum” zayıf kalmıştır. Buna karşılık, kuvvete başvurmanın önce kısıtlandığı sonra da yasaklandığı 20. yüzyıl, “jus ad bellum” için canlanma dönemi olmuştur.⁹⁸

I.Dünya Savaşı sırasında büyük kayıplar yaşanması, devletler arasında, uluslararası barış ve güvenliğin korunması fikrinin doğmasına neden olmuştur. Bu amaçla, I.Dünya Savaşı sonrasında Milletler Cemiyeti kurulmuştur. Milletler Cemiyeti'nin kurucu antlaşması olan Milletler Cemiyeti Misakı'na, kuvvet kullanmaya ilişkin düzenlemeler konulmuştur. Misak'ta, Milletler Cemiyeti'nin kuruluş amacının, uluslararası barış ve güvenliğı korumak ve devletlerarası işbirliğini sağlamak olduğı belirtilmiştir. Ayrıca, devletler arasında çıkacak uyuşmazlıkların, savaşa başvurmadan halledilmesi gerektiğı vurgulanmıştır. Misakın 10.maddesinde, Milletler Cemiyeti'ne üye devletlerin, diğeri üye devletlerin siyasi bağımsızlıklarına ve toprak bütünlüklerine münferiden saygı göstermeleri ve gelebilecek muhtemel saldırılara karşı birbirlerini korumaları gerektiğı hüküm altına alınmıştır. 11.maddede ise kollektif güvenlik sisteminden bahsedilmiştir. Maddede, herhangi bir savaş ya da savaş tehdidinin varlığı durumunda, bunun bütün Milletler Cemiyeti'ni ilgilendiren bir sorun olarak kabul edildiğı ve Milletler Cemiyeti'nin uluslararası barış ve güvenliğı korumak adına gerekli gördüğü her türlü tedbirleri alabileceğı öngörülmüştür. Milletler Cemiyeti Misakı'nda devletler, aralarında çıkacak uyuşmazlıklarını barışçı yollarla çözme yükümlülüğü altına girmişlerdir. Devletlerin arasında bir uyuşmazlık çıkması durumunda, bu uyuşmazlığı nasıl çözecekleri konusuna, Misakın 12.maddesinde yer verilmiştir. Devletler, aralarında çıkan uyuşmazlığı ya yargı organlarına (hakem veya mahkemeye) götürecekler ya da Konseyin incelemesine sunacaklardır. Bu bir ön şart

⁹⁸ Hüseyin Pazarcı, **Uluslararası Hukuk Dersleri**, III. Kitap, Turhan Kitabevi, Ankara, 1994.s.98.

olup, bu yollardan birine başvurmadan, devletlerin aralarındaki uyuşmazlığı savaşa başvurarak çözmeleri yasaktır. Ayrıca, bu yollardan birine başvurulsa dahi, gelecek karardan itibaren 3 ay geçmeden savaşa başvurulması da yasaklanmıştır (m.13/4).⁹⁹ Milletler Cemiyeti Misakı'nın 16.maddesinde savaş durumuna ilişkin başka bir düzenleme daha getirilmiştir. Buna göre, bir devlet 12, 13 ve 15.maddeleri ihlal ederek bir savaş başlatırsa, bu savaş Cemiyetin bütün üyelerine karşı başlatılmış sayılır. Üye devletler, bireysel olarak veya topluca kuvvete başvurlarsa, bu durumdaki savaş meşru kabul edilir. Ayrıca böyle bir durumda her üye devlet, o devlet ve o devletin vatandaşları ile olan ticari ve mali ilişkilerini kesebilir.¹⁰⁰ Sonuç olarak bakıldığında, MC Misakı kuralları kuvvet kullanmayı yasaklamamış, fakat belirli bazı koşullara bağlamıştır. Misakın kuvvet kullanma konusunda evrensel düzeyde getirdiği kısıtlamalar, devletlerin savaşa başvurma haklarını ellerinden almadığı için etkili bir çözüm yolu olamamıştır.¹⁰¹

Milletler Cemiyeti Misakı'nın getirdiği düzenlemelerin savaşı yasaklama konusunda yetersiz kalması üzerine, dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Aristide Briand tarafından, ABD ile Fransa arasındaki ilişkilerde savaşı yasadışı sayan bir antlaşma yapılması teklif edilmiştir. Bu teklif üzerine ABD Dışişleri Bakanı Kellog ise, ABD ile Fransa arasında savaş çıkması olasılığının düşük olduğunu, böyle bir antlaşmanın çok taraflı olarak yapılmasının daha etkili olabileceğini ileri sürmüştür. Bunun üzerine, Fransa ve ABD'nin girişimiyle güçlü Avrupalı devletler arasında, 27 Ağustos 1928 tarihinde Briand-Kellog Paktı (diğer adıyla Paris Paktı) imzalanmıştır. Bu Pakt'a daha sonra, Türkiye de dahil olmak üzere, o dönemde bağımsız olan devletlerin hemen hemen hepsi taraf olmuşlardır. Çok kısa bir antlaşmadan ibaret olan bu pakt, devletler arasında çıkan uyuşmazlıklarda savaşa başvurmayı açıkça yasaklamıştır. Yani paktta,

⁹⁹ Funda Keskin, BM ve Kuvvet Kullanma, *Avrasya Dosyası, BM Özel, Cilt 8, Sayı 1*, Ilkbahar 2002, s.152.

¹⁰⁰ Fatma Taşdemir, *a.g.e.s.*98.

kuvvet kullanma açıkça yasaklanmıştır.¹⁰² Paktın 1. maddesinde uluslararası uyuşmazlıkların çözümü için kuvvete başvurulması ve ulusal politikanın bir aracı olarak savaş yasaklanmış, 2.maddesinde ise uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü konusunda devletlere yükümlülükler getirilmiştir. Paktta savaş, ancak meşru müdafaa durumunda, uluslararası bir zorlama tedbiri olarak düzenlenmiştir. Briand-Kellog Paktı, sadece devletler arasındaki savaşı ulusal politikanın bir aracı olarak yasaklamıştır. Bu da, Milletler Cemiyeti'nin gözetimi ve denetimi altında savaşa başvurmayı yasal hale getirmiştir. Fakat Paktın 1.maddesinde geçen “ulusal politika” ifadesi, dini, siyasi veya benzeri amaçlarla yapılan diğer savaşlarında yasaklandığı sonucunun çıkarılmasına neden olmuştur.¹⁰³ Briand-Kellog Paktı, genel bir kuvvet kullanma yasağı getirmiş ve bu yasak daha sonra bir örf ve adet hukuku kuralı haline gelmiştir. Bu, paktın önemli bir başarısıdır. Fakat, Briand-Kellog Paktı'nın imzalanmasından birkaç yıl sonra II.Dünya Savaşı'nın çıkması, paktın da Milletler Cemiyeti Misakı gibi etkili sonuçlar doğurmadığını göstermiştir. Bu da açıkça ortaya koymuştur ki, II.Dünya Savaşı'na kadar savaşın hukuk dışı sayılması çabaları, sonuçsuz çabalar olarak kalmıştır.¹⁰⁴

II.Dünya Savaşı'ndan ağır kayıplarla çıkan devletler, bir daha böylesine kayıplar vermemek ve acı sonuçlar yaşamamak için, uluslararası alanda bir daha savaş yaşanmasını önlemek üzere, evrensel düzeyde bir örgüt kurulması fikrinde yoğunlaşmışlardır. Fakat devletler, kurulacak olan bu örgütün, daha önceki örgütlerden farklı olması gerektiği düşüncesindeydiler. Çünkü I.Dünya Savaşı sonrasında kurulan Milletler Cemiyeti, tekrar bir savaşın çıkmasına engel olamamış, eksiklikleri çok fazla olan bir örgüttü. Yeni kurulacak olan örgüt, Milletler Cemiyeti'nin eksikliklerini taşımamalıydı. Bu amaçla hareket eden 49 devletin delegeleri, 1945 yılında San Francisco'da biraraya gelerek büyük bir konferans

¹⁰² Oral Sander, **Siyasi Tarih 1918-1994**, 10.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2002, s.38.

¹⁰³ Yoram Dinstein, “War, Aggression and Self-Defence”, **Second Edition**, **Grotius Publications Cambridge University Press**, 1994, s.82.

¹⁰⁴ İlyas Doğan, **Devletler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s.131.

düzenlemiş, Birleşmiş Milletler'i kuracak olan BM Antlaşması'nın metnini hazırlamışlardır. Hazırlanan antlaşma metni, 26 Haziran 1945 tarihinde 51 devlet tarafından imzalanmış ve 24 Eylül 1945 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletler'i kuran BM Antlaşması'nın (BM ğartı) 1.maddesinde, BM'in amaçları bir hiyerarşi içinde sayılmıştır. Bu hiyerarşi içinde, en üstte uluslararası barış ve güvenliğin korunması yer almaktadır. Bunun dışında, halkların kendi geleceklerini kendileri belirleme, diğer bir ifadeyle self-determinasyon haklarına saygı gösterilmesi, insan haklarına değ er verilmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmenin ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, adaletin sağlanması gibi amaçlar da sayılmıştır. Fakat bu amaçlar içinde uluslararası barış, adalet ve diğer amaçlardan daha önemli görülmüştür.¹⁰⁵ 2.maddede ise, 1.maddede belirtilen amaca ulaşmak için kabul edilen ilkeler belirlenmiştir. 2.maddenin 3.fikrasına göre devletler, aralarında çıkacak uyuşmazlıkları, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye atmayacak şekilde barışçı yollarla çözeceklerdir. Buna göre devletlerin, aralarında çıkacak uyuşmazlıkları kuvvete başvurarak çözmeleri yasaklanmıştır. Nitekim, aynı maddenin 4.fikrasında da bu durum hüküm altına alınmıştır: “Teşkilatın tüm üyeleri, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletler'in Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.”

BM Antlaşması'nda “savaş” teriminin kullanılmamış olması dikkat çekicidir. Sadece Antlaşmanın Giriş kısmında, “Bir insan ömrü içinde, iki kere beşeriyete tarif olunmaz acılar yükleyen harp belasından, geleceğin nesillerini korumaya karar verdik.” ifadesinde savaş terimine yer verilmiş, bundan sonraki maddelerde bu terim kullanılmamıştır.

¹⁰⁵ Louis Henkin, “Use of Force: Law and U.S. Policy”, **Right v. Might, International Law and the Use of Force**, New York, 1999 , s.38.

Meşru Müdafaa Hakkı

Meşru müdafaa hakkı, BM Antlaşması'nda öngörülen ortak güvenlik sistemi harekete geçene kadar başvurulacak bir yol olarak istisnai bir durumdur. Dolayısıyla bireysel veya ortak meşru müdafaa hakkının kullanılabilmesi için Güvenlik Konseyi'nin karar almasına gerek yoktur. Uluslararası örf ve adet hukukunun “gerekliklik ve ölçülülük” başlıklarına ek olarak bu istisna duruma “sadece silahlı bir saldırıya maruz kalma durumunda meşru müdafaa hakkına başvurulabileceği” şeklinde üçüncü bir sınırlama daha getirilmiştir.¹⁰⁶ Meşru müdafaa hakkına dayanılarak alınan önlemler derhal Güvenlik Konseyine bildirilecek ve uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında başlıca sorumlu organ olan Konseyin aldığı tedbirlere uyulacaktır. Bu yaklaşıma göre BM üyelerinden herhangi birine veya bir kaçına karşı silahlı bir saldırıda bulunulduğunda Güvenlik Konseyi toplanıp gerekli kararları alıncaya kadar BM üyeleri tek başlarına ya da topluca meşru müdafaa hakkını kullanabilirler.¹⁰⁷ Meşru müdafaa hakkı, BM Antlaşması'nın öngördüğü ortak güvenlik sistemi harekete geçene kadar başvurulacak bir yol olarak istisnai bir niteliğe sahiptir.¹⁰⁸ Dolayısıyla bireysel veya ortak meşru müdafaa hakkının kullanılabilmesi için Güvenlik Konseyi'nin karar alması gerekmemektedir. Uluslararası örf ve adet hukukunun “gerekliklik ve ölçülülük” kıstaslarına ek olarak bu istisnaya “sadece silahlı bir saldırıya maruz kalma durumunda meşru müdafaa hakkına başvurulabileceği” şeklinde üçüncü bir kısıtlama daha getirilmiştir. Uluslararası sistem, son gelişmelerin üstesinden gelememekte ve devlet olmayan organize şiddet odaklarının ortaya çıkardığı saldırı ve zararların hedefi olan devlet biçare kalmaktadır.¹⁰⁹

Ancak, hiçbir hukuk kuralı iyi niyet ilkesi ve makul olma ölçütünden uzak bir yoruma tâbi tutulamayacağına göre, meşru müdafaa hakkının icra koşulları da bu esasa uygun

¹⁰⁶ Robert Jennings, “Caroline Case”, *American Journal of International Law*, Cilt 32, 2012 s. 82.

¹⁰⁷ Sertaç Başeren, *Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları*, Ankara, 2003. s.104.

¹⁰⁸ Berdal Aral, *Uluslararası Hukukta Meşru Müdafaa Hakkı*, Ankara, Siyasal Kitabevi, Ankara 1999. s.134.

¹⁰⁹ Aslan Gündüz, *Milletlerarası Hukuk*, Beta yayınları, İstanbul 2003, s. 51.

olarak değerlendirilmek zorundadır. Bu hukuki çerçeve içinde, bir silahlı saldırının gerçekleşmediği, fakat gerçekleşmesi konusunda kesinliği tartışmasız sayılabilecek nitelikte koşulların varolduğu bir durumda da meşru müdafaa hakkının icrasına girişilmesi, hukuka aykırı sayılmayabilir. Bu durum, her vakanın kendi özellikleri bakımından yapılacak bir değerlendirmeyi gerektirir. Ancak bir silahlı saldırıyı kuşkusuz kılabilen nitelikte eylemlerin veya faaliyetlerin varlığı, aranması gereken meşruiyet koşulu bağlamında değerlendirilebilir. Dolayısıyla burada, fiilen gerçekleşmemiş bir silahlı saldırı vurgulamasıyla kastedilen, ‘ön alıcı’ (pre-emptive) ya da ‘önleyici’ (preventive) nitelikte bir meşru müdafaa hakkının savunulması

değildir. Örneğin İsrail’in 1967 yılında başlattığı ve komşusu Arap ülkelerinin topraklarının işgaliyle sonuçlanan Altı Gün Savaşı ve 1981 yılında İsrail hava kuvvetlerinin İsrail ülkesinden hareketle Irak ülkesindeki, nükleer güçle çalıştırılacak, inşa halindeki Osirak (Tammuz) reaktörünü vurarak tahrip etmesi, bu nitelikte meşru müdafaa hareketi örnekleri olarak değerlendirilemez. Bunlar, açıkça birer önleyici meşru müdafaa hareketleriydi.¹¹⁰

ABD’nin, özellikle Soğuk Savaş döneminde sıklıkla yaptığı gibi, silahlı saldırıya hedef olan bir müttefiklikle ‘ortak meşru müdafaa’ konumunda olduğu esasına dayanarak, ama o müttefikine yardım etmekten çok, ona saldırıda bulunduğu iddia edilen karşı taraftaki devletin ülkesine karşı orantısız bir silahlı kuvvet kullanmayı tercih etmesi de, meşru müdafaa hakkının ikincil uygulama biçimine bir örnek oluşturmaz.¹¹¹

BM ortak güvenlik sisteminin olmayışı nedeniyle de devletler, ulusal güvenliklerini tehdit eden uluslararası terörizme karşı yalnız kalmakta ancak tek başına mücadele etmeyi seçmektedir. 11Eylül 2001 saldırılarından sonra gelişen Bush Doktrini bunun

¹¹⁰ AC Arend and RJ Beck, **International Law and the Use of Force: Beyond the U.N. Charter Paradigm** (Routledge London). 1993, s. 76-79.

¹¹¹ Hüseyin Pazarıcı, **a.g.e.s.**134

en somut örneğidir. Bu kapsamda NATO ülkeleri de NATO sözleşmesi gereği benzer yol haritası çizmek durumunda kalmaktadırlar. Örneğin; Afganistan, Irak saldırıları. ABD, yeni ulusal güvenlik stratejisini açıklarken, çok taraflı uluslararası işbirliğine taraf olabileceğini kabul etmiş bununla birlikte kendi güvenliği ve ulusal çıkarlarını korumak adına tek taraflı hareket etmekte tereddüt etmeyeceğini belirtmiştir. Uluslararası hukukta yeri bulunmayan ve ön vuruş (pre-emptive) olarak da anılan bu doktrin önleyici meşru müdafaa hakkının çok ilerleterek özellikle gereklilik noktasını esnetmek istemektedir. Söz konusu durum zamanla diğer devletlerde böyle bir haklarının olduğu kanısı oluşturacak ve bu da tek taraflı kuvvet kullanımının yaygınlaşması gibi sakıncalı bir sonuç doğurabilecektir.¹¹²

3.2.Rusyanın Askeri Müdahalesinin Uluslararası Hukuk Açısından

Değerlendirilmesi

Güney Kafkasya'da uzun zamandır beklenen savaş, 7-8 Ağustos'ta Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgesi Güney Osetya'da kontrolü sağlamak üzere giriştiği operasyonla başlamış oldu. Kısa bir sürede Güney Osetya'da kontrolü ele geçiren Gürcistan, Rusya'nın saldırısıyla 10 Ağustos'ta kendi toprağı olan Güney Osetya'dan çıkmak zorunda kaldı. Bir takım tezler ileri süren Rusya, 8 Ağustosta Gürcistan topraklarına 150 tank ve 6 bin askerle girdi. Daha sonra asker sayısını 10 bine çıkarttı. Bunun da ötesinde kontrolsüz güç kullanarak Gürcistan'ın genelini hedef alacak şekilde ülkenin demiryolu, deniz limanı ve askeri üsleri gibi stratejik bölgelerini bombaladı. Bu operasyonu barış için yaptığını iddia eden Rusya'nın müdahalesi sonrası hayatını kaybedenlerin sayısı çoğu sivil olmak üzere 2000'ni geçti ve Gürcistan'da adeta bir insanlık dramı yaşandı. Gürcistan'ın ayrılıkçılara karşı başlattığı operasyon Gürcistan-Rusya arasında hiç de dengesi olmayan adaletsiz bir savaş dönüştü. Bölgesel ve

¹¹² Berdal Aral.a.g.e.s.146

küresel dengeleri yakından ilgilendiren bu savaşta Gürcistan Batılı müttefikleri tarafından kaderine terk edilince geri adım atmak zorunda kaldı. Gürcistan krizi 8 Ağustos 2008'de Sydney Olimpiyat oyunlarının açılış gününde Gürcistan askeri birliklerinin ayrılıkçı bölge olan Güney Osetya'ya müdahalesi ile başlamıştır. Gürcistan'ın bu adımı Rusya'nın jeopolitik güç gösterimine zemin hazırlamıştır. Rusya verdiği askeri cevapla Güney Osetya'dan taraf olmuş, Rus ordusu Gürcistan'ın başkenti Tiflis'e kadar ilerlemiştir. Saakaşvili yönetiminin yanlış hesapları Gürcistan'a hem siyasi - stratejik, hem de ekonomik zarar vermiş ve ülkenin toprak bütünlüğü bozulmuştur. Ayrılıkçı bölgeler - Abhazya ve Güney Osetya - bağımsızlıklarını ilan etmiş ve 26 Ağustos 2008'de Rusya tarafından tanınmışlardır. Saakaşvili'nin aşırı Atlantikçi ve bölgesel dengeleri hesaplamayan dış politikası Rusya'nın Kafkasya'daki pozisyonunu pekiştirmiştir. Kara gücü (Shusi) Rusya ve müttefikleri (Abhazya ve Güney Osetya) deniz gücü üzerinde tam zafer kazanmışlardır. Rusya açısından bu zafer üç önemli detayı içermektedir. İlki, modern NATO silahları ile teçhiz edilmiş Gürcistan ordusu üzerinde askeri bir galibiyet elde edilmiştir. İkincisi, Rusya Batı ile doğrudan çatışmaya girmemiş ve böylelikle anti - Rusya koalisyonunun gelişimine olanak sağlamamıştır. Üçüncüsü, enformasyon savaşı anlamında Rus matbu organlarının büyük güç tanımlı - vatansever yayınları olumlu bir izlenim vermiştir. Rus kamuoyu çoğunlukla askeri müdahaleyi haklı bulmuş ve sorunun Batı ve Saakaşvili yönetimi kaynaklı olduğu konusunda konsensüs sağlanmıştır.¹¹³ Şubat 2008'de Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesi ve aynı yılda Rusya'nın Gürcistan'la yaşadığı sorun ve neticede Abhazya ve Güney Osetya'nın de - facto Gürcistan egemenliğinden çıkması uluslararası ilişkiler sisteminde yeni bir dönemi başlatmıştır. Söz konusu dönem Rusya, ABD, Almanya, Çin, Fransa, İngiltere ve diğer önemli uluslararası aktörlerin bölgesel çatışmalarla birbirilerinin güçlerini test etmeyi karakterize etmektedir. Rusya, 17 Şubat 2008'de

¹¹³ . Rossiysko-Gruzinskiy Voenniy Konflikt 2008 Goda: Pritsini i Posledstvi, Levada - Chentr, 2010, <http://www.levada.ru/04-08-2010/rossiisko-gruzinskii-voenniy-konflikt-2008-goda-prichiny-i-posledstviya> (Erişim tarihi: 19.04.2014)

Kosova'nın Sırbistan'dan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmesine 8 Ağustos 2008'de Gürcistan'ı fiili olarak parçalayarak Batı'ya cevap vermiştir.

Rusya'nın Gürcistan'a yönelik askeri müdahalesinin ilk etapta (7-9 Ağustos) “meşru” olduğunu ve burada öncelikle Gürcü liderliğinin suçlanması gerektiğini vurgulanıyordu. Olayların gelişi Rusya'nın artık “meşru olmayan bir zeminde” hareket ettiğini gösterdi. Moskova'nın Güney Osetya'da “1992'de imzalanan antlaşmanın bozulduğu” gerekçesi ve bölgedeki “Rus sivillerin korunması” hedefiyle başlattığı savaş, sonunda “Kafkasya'daki Rus nüfuzunun genişletilmesi için bir fırsat” olarak kullanılmaya başladı. 10 Ağustos'tan itibaren Gürcü ordusunu ve altyapısını neredeyse tamamen imha edip Tiflis yakınlarına ulaşmış olması, ABD ve AB'nin de kullandığı ifade ile, “kabul edilemez” bir gelişme oldu. Rusya, “orantısız güç” kullanarak haksız duruma düştüğü bu meseleyi uluslararası hukuk çerçevesinde çözümleyemez hale geldi.¹¹⁴ Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev, Rusya'nın Gürcistan'a askeri müdahalesinin nedenlerini şu şekilde açıkladı:

1. Rusya kendi vatandaşlarını koruyor,
2. Rusya Güney Kafkasyada güvenlikten sorumludur,
3. Gürcistan uluslararası anlaşmalara uymuyor,
4. Rusya barışı sağlamak için Gürcistan'a müdahale etti.

Bu iddiaları birer birer değerlendirmeden kısaca Rusya'nın bu tezlerinin Rusya'nın Güney Kafkasya politikasına giydirilmiş kılıf ötesinde bir anlam taşımadığını Güney Kafkasya devletleri ve halkları son 200 yılda açıkça görmüştür. Diğer taraftan Rusya'nın bu tezlerinden hiç biri bağımsız bir devlete karşı işgal girişimine izin vermiyor. Bir devletin başka bir devlete karşı kuvvet kullanımını yasaklayan BM Antlaşması 4/2'nin tek istisnası devletlere meşru müdafaa hakkı veren BM Antlaşması 51. maddesidir. Bu olayda yaşanan hiçbir gelişme Rusya'ya meşru müdafaa hakkı

¹¹⁴ **Rusya, ‘vur’ deyince neden öldürdü?** Emre Kızılkaya.
<http://www.hurriyet.com.tr/index/ArsivNews.aspx?id=9643016> (Erişim tarihi: 12.08.2014)

vermiyor. Emperyalist bir güç olması ve bu bölgeyi 200 yıl işgal altında tutması da Rusya'ya bu hakkı vermiyor. Rusya ancak uluslararası ilişkilerde güç faktörü temel prensip olarak alındığı takdirde haklı olabilecektir. Rusya'nın Güney Kafkasya'da barış ve güvenliğin garantörü olduğuna dair hiçbir bölge devletiyle bir anlaşması bulunmuyor. Rusya'nın bu davranışı çıkarlarına uygun keyfi bir davranıştır. Bu açıklama Rusya'nın güvenlik nedeniyle her an bölgeyi işgal edebileceğini göstermektedir. Yüzyıllarca bölge halkına yönelik, bir birine düşür ve yönet politikasını izleyen Rusya, bölgede güvenliğin değil güvensizlik ve istikrarsızlığın kaynağıdır. Diğer taraftan Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un, Gürcistan bölgede etnik temizlik uyguluyor, açıklaması da Gürcistan'a karşı yürütülen psikolojik savaşın bir parçasıdır. Bu savaşta ölü sayısı Rusya'nın Güney Osetya ve Gürcistan'ı bombalaması sonrası hızla artmaya başladı. Eğer Rusya'nın etnik temizliğe karşı bir siyaseti varsa neden Ermenistan'ın Azerbaycan'da yaptığı katliamları ve 1 milyon insanın yerlerinden çıkarılmasını etnik temizlik olarak tanımlamadı.¹¹⁵

Geniş anlamda self-determinasyonun bir halkın kendi geleceğini tayin hakkına sahip olması şeklinde görülebileceği genel olarak kabul edilmektedir. Ancak spesifik örnek-olaylarda hangi grupların meşru bir şekilde bu hakkı kullanma iddiasında bulunabilecekleri çok net değildir. Bu konuda evrensel olarak kabul edilmiş standart ve kurallar mevcut değildir.¹¹⁶ Temel bir uluslar arası hukuk kuralı olan self-determinasyon ilkesinin pratikte uygulanabilmesi için takip edilebilecek genel olarak kabul edilir kurallar formüle edilememiştir. Bu açıklamaya göre Güney Osetya'nın bilinen self-determinasyon örnek ve uygulamaları çerçevesinde bağımsız olamayacağı açıktır. Her şeyden önce bilinen yaygın selfdeterminasyon uygulamaları daha çok belli bir coğrafya için ve belli bir süre boyunca geçerli olmuş ve genel bir

¹¹⁵ <http://www.guncelmeydan.com/pano/kafkasya-nin-guvenligi-tehlikede-t16349.html>. **Kafkasya'nın güvenliği tehlikede, Yakınoğu ve Kafkasya Araştırmaları masası**, Cavid Veliyev (Erişim tarihi:18.08.2008)

¹¹⁶ Rene Lemerchand, "The limits of self-determination: the case of the Katanga secession," **The American Political Science Review**, Cilt 56, Sayı 2 (2012).

ilkenin ortaya çıkmasına yol açmamıştır. Bu self-determinasyon dalgası diyebileceğimiz dönemlerin birincisinde daha çok Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletlerinin istek ve politikaları etkili olmuştur. Bunun sonucunda da bazı yeni devletler ortaya çıkabilmiştir.

İkinci dalga ise dekolonizasyon dönemi ile eşzamanlı olarak yürümüş ve özellikle eski Afrika sömürge ülkeleri bu dönemde bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Burada özellikle sömürgeci devlet ile sınırı olmayan ve hatta sömürge ülkeye coğrafi olarak çok uzak olan sömürge ülkeleri birbiri ardına BM sistemine dahil olmuşlardır. Güney Osetya'nın ise ne birinci ve ne de ikinci dalga şablonuna uymadığını söylemek mümkündür. Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Bloku'nun dağılması sonrasında ortaya çıkan üçüncü self-determinasyon dalgasında ise eski Sovyet cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

Bu dalgada Güney Osetya, Gürcistan'ın bir parçası olarak Sovyetler Birliği'nden ayrılmıştır. Bu önemli gerçek dikkate alındığında Güney Osetya'nın şu ana kadar uygulaması görülen üç selfdeterminasyon dalgasından hiçbirine uymadığı görülecektir. Diğer bir ifade ile Sovyetler Birliği'nin dağılması sırasında mevcut kural ve uygulamalara göre Gürcistan'a bırakılan Güney Osetya'nın bağımsızlık veya ilhakı için bu kural ve uygulamalardan daha farklı bir kritere ihtiyaç vardır. Güney Osetya Gürcistan'da kalmıştır çünkü Sovyet döneminde de bu bölge Gürcistan'ın bir parçası olarak var olmuştur. Dolayısıyla, Sovyetler dağılırken takip edilen teamüllere uygun olarak Güney Osetya Gürcistan sınırları içinde kalmıştır.¹¹⁷

Gürcü kuvvetlerin Güney Osetya'ya girmesi ve burada yeniden kontrolü tesis etmek istemesi uluslararası hukuka göre başka bir devlete karşı kuvvet kullanma değildir. Nitekim Güney Osetya bağımsız bir devlet olarak hiçbir devlet tarafından tanınmamıştır ve Gürcistan'ın parçasıdır. Rusya'nın Gürcülere karşı kuvvet

¹¹⁷ Frederic Kirgis, Jr, "The Degrees of Self-Determination in the United Nations Era". **American Journal of International Law**, Cilt. 88, Sayı. 304, California 1994, s. 306

kullanması BM'nin yetki vermesiyle meşrulaştırılamayacağı gibi, meşru müdafaa hakkıyla da hukuksal zemine oturtulamaz. Güney Osetya bağımsız bir devlet olmadığı için Rusya ile birlikte ortak (kolektif) meşru müdafaa söz konusu olamaz. Zaten BM Güvenlik Konseyi'nde konu görüşülürken Rus büyükelçi meşru müdafaayı gündeme getirmedi. Rus temsilci daha çok Gürcistan'ın Güney Osetya'ya girmesiyle 2.000 kişinin hayatını yitirdiğini, Osetlere karşı katliamlar olduğunu ve barış koruma askerlerinin hayatlarının tehlikeye girdiğini söyledi. Tam telaffuz edilmese de bu gerekçeler insani müdahale kavramını tanımlıyor. Meşru müdafaa halinde bile kullanılan gücün orantılı olması gerekirken insani müdahale gibi çok tartışmalı ve güçlü devletlerin istismarına açık bir gerekçe halinde kullanılabilir. Kuvvetin orantılı olmayabileceğini beklemek hiç mümkün değil.¹¹⁸ Gürcülerin Osetya'dan tamamen çekilmiş olması durumunda bile Rusların saldırılarına devam etmesi ve Osetya'nın çok uzağındaki Gürcü hedefleri vurması açıkça orantılılık şartının ihlal edildiğini gösteriyor. Abhazya'nın savaşa dâhil olması ve Osetya dışında Rusların kuvvet kullanması savaşın bir, Oset-Gürcü savaşı değil, Kafkas Savaşı olduğunu gösteriyor. Eğer Ruslar Gürcü topraklarının denetimini ele geçirirse Gürcistan en az 4 ayrı ülke olur. Osetler, Abhazlar ve Ermeniler (Cevahiti) kendi idarelerini kurarlar, Gürcülere de lütfen ufak bir yer verilir. Hatta Cevahiti Ermenileri sınırdaş oldukları Ermenistan ile birleşme eğilimine de girebilirler. Güney Osetya'da yaşayan Oset halkının Gürcistan'dan bağımsızlığını kazanması ve Kuzey Osetya ile birleşmesi için tarihi gerekçelere olan ihtiyacı, onların bölgedeki geçmişleri hakkındaki araştırmalara hız vermelerine neden olmuştur. Aynı şekilde Gürcü siyasileri ve akademisyenleri, Oset ayrılıkçı hareketinin yasal hiçbir dayanağa sahip olmadığını ispatlamak için yine tarihi olaylara yorumlar getirmek zorunda kalmıştır. İki tarafın yaşanan tarihi süreci, farklı bakış açıları ile farklı çıkarımlar yaparak değerlendirmeleri, bugüne kadar Güney Osetya sorunda çözümsüzlüğü kalıcı kılmıştır. Zira 2008'de yaşanan savaş sonrasında Güney Osetya'nın bağımsızlığının

¹¹⁸ Enver Bozkurt, **Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı**, Ankara, Nobel yayınları 2003, s.84

başta Rusya olmak üzere bazı ülkelerce de tanınması, çözümü daha da zorlaştırmıştır. Yeni süreçte Güney Osetya yönetimi uluslararası alanda meşruiyetini kazanmak için mücadele ederken, Gürcistan yönetimi de Güney Osetya'nın daha fazla ülke tarafından tanınmasını engellemek ve işgal altında olarak nitelediği topraklarını uluslararası hukuk yoluyla tekrar geri almak için çaba harcamaktadır.¹¹⁹ Güney Osetya ve Abhazya'nın tanınmasının Gürcistan'ın haklarının ihlali anlamına geldiği de düşünülebilir. Böylesi bir tanınma Gürcistan'ın uluslararası hukuk çerçevesinde sahip olduğu egemenlik hakkını ve bu hukukça korunan kendi başına var olma hakkını ihlal etmekte olabilir. Günümüzde devletlerin egemenliği hala uluslararası hukukun en önemli ilkelerinden biri olmaya devam etmektedir. Burada tanınmanın bu çerçevede bir ihlal olarak görülebilmesi, self-determinasyon ile ilgili olarak daha önceden adım atılıp atılmamış olduğunun tespit edilmesi ile yakından ilişkilidir. Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerinin bağımsızlıklarının tanınması ile ilgili olarak yapmış olduğu açıklamada Rusya devlet başkanı Medvedev, tanıma sebebi olarak, Oset ve Abhaz halklarının açık ve BM Statüsü, 1970 Devletler arasında Dostane İlişkileri Yöneten Uluslar arası Hukuk İlkeleri Beyannamesi (Declaration on Principles of International Law Governing Friendly Relations Between States), 1975 AGİT Helsinki Nihai Senedi ve diğer temel uluslar arası enstrümanın ilgili hükümleri ile de desteklenen iradelerini göstermiştir. Burada Medvedev'in atıfta bulunduğu en önemli uluslararası hukuk ilkesi halkların kendi geleceklerini tayin etme hakkını ifade eden self-determinasyon ilkesidir.

Ancak sözü geçen bu ilkenin iki ayrılıkçı bölge Abhazya ve Güney Osetya'ya tatbik edilip edilemeyeceği oldukça tartışmalı bir konudur. Her şeyden önce sözü geçen

¹¹⁹ O. Bubenok, "Osetini na Yujnom Kavkaze: Aborigeni ili prişeltsı?", **Kavkaz i Globalizatsiya**, Tom 1, İsveç, 2007, s.143

belgeler oldukça eski olup sadece kendi kendini yönetemeyen bölgeler ve himaye ve vesayet altındaki siyasi varlıklar ile ilgili bir ilkedен söz etmektedir.¹²⁰

Bu açıdan değerlendirildiğinde Rusya'nın aslında Güney Osetya'nın bağımsızlığından çok Gürcistan'ın Batı tarafından tanınan toprak bütünlüğünün bozulması olduğunu söylemek mümkündür. Bunu sağlamanın en uygun yolu ise Güney Osetya'nın Rusya'ya katılmasının sağlanması, bir diğer deyişle Güney Osetya'nın ilhakıdır. Bu yapılırken uluslararası toplumun onayının alınması büyük bir önem taşımaktadır. Zira uluslararası sistemin onaylamadığı ve oldu-bittiye (fait accompli) getirilecek bir hamle Rusya tarafından arzu edilebilir nitelikte değildir. Diğer bir ifade ile Güney Osetya'nın tek taraflı olarak bağımsızlığı ya da ilhakı Rusya açısından isabetli ve rasyonel bir tercih değildir. Uluslararası toplumu karşısına alma pahasına Rusya'nın böylesi bir seçeneğe başvurması söz konusu değildir. Dolayısıyla Rusya açısından Gürcistan ile ilgili nihai hedeflerini rasyonel anlamda gerçekleştirmenin en uygun yolu Güney Osetya'nın bağımsızlığının uluslararası topluma tescil ettirilmesidir. Bu adımdan sonra ise Güney Osetya'nın ilhakının yolu açılacaktır. Ancak ilhak seçeneği gerçekleşmese bile Rusya hedefine en azından kısmen ulaşmış olacaktır zira Gürcistan'ın Batı tarafından tanınan sınırları kendi diplomatik ve askeri manevraları ile değişmiş olacaktır ki bu da Rusya'nın Güney Kafkasya'da yeniden nüfuz tesis ettiği anlamına gelecektir. Bunun ise uzun vadede önemli sonuçlarının olacağı açıktır. Her şeyden öte ABD'nin ve genel anlamda Batı dünyasının 1990 sonrası dönemde Kafkasya'da izledikleri tek yanlı politikaların sonunun geldiği tescil edilmiş olacaktır.¹²¹

Rusya bu anlamda en optimum sonucu elde edebilmek amacı ile gerekli askeri ve diplomatik hamleleri yapmanın yanı sıra uluslararası hukuku da devreye sokarak uluslararası toplumun desteğini sağlamaya çalışmaktadır. Uluslararası hukuk

¹²⁰ Dominik Zimmermann, "Russia's recognition of South Ossetia and Abkhazia", **International Law Observer**, 26 Ağustos 2008.

¹²¹ Fehim Taştekin, "Kadehler birleşik Osetya ve Rusya için kalkıyor", **Radikal Gazetesi**, (Erişim tarihi:11.09.14)

kuralları çerçevesinde meşru sayılan ve uluslararası toplum tarafından da onaylanan hamleler Rusya'nın Gürcistan ile ilgili hedefine ulaşmasına yardımcı olacaktır.¹²²

Böylesi bir sonucu elde etmek için Rusya bir yandan askeri birliklerini Gürcistan topraklarına gönderirken diğer taraftan da savaş bölgesinde işlenen savaş suçlarını belgelemek amacı ile ekipler oluşturmuş ve bu ekipleri savaş bölgesine belge ve delil toplama amacı ile göndermiştir. Burada temel amaç Güney Osetya'da Gürcü birliklerinin işlediği savaş suçlarını belgelemektir. Belgelenen bu suçlar, Güney Osetya'nın bağımsızlığının meşrulaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Zira yerleşik uluslar arası hukuk kurallarına göre Güney Osetya'nın selfdeterminasyon çerçevesinde bağımsız olması söz konusu değildir. Ancak Kosova'da olduğu gibi, Kosova halkının Sırp yönetimi altında yaşayamayacağı zira bu halka karşı Sırp yönetimince uluslar arası suçlar işlendiği açıklıkla ispat edilebilirse Rusya istediğini elde edebilecektir. Halihazırdaki konjonktürde ise Güney Osetya'da savaş suçları ya da diğer uluslararası suçların işlenmiş olduğunu tartışılmaz bir şekilde ispat edebilmenin yolu ise Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) yargısıdır. Güney Osetya'yı yeni bir Kosova olarak sunabilmesi için Rusya'nın bu bölgede Gürcü yönetiminin ciddi insan hakları ihlallerine neden olduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Gürcistan ise UCM'nin yanı sıra, sadece devletlerarası uyuşmazlık ve ihtilaflar konusunda yargı yetkisine sahip olan Uluslararası Adalet Divanı'na (International Court of Justice) başvurarak Rusya'nın Gürcistan topraklarında etnik temizlik yaptığını ileri sürmüştür. Gürcistan'ın başvurusunu dikkate alan Uluslar arası Adalet Divanı, Gürcistan ve Rusya Federasyonu davasında Her Türlü Irksal Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması ile ilgili Uluslar arası Sözleşme'yi (International Convention on the Elimination of All Forms

¹²² Vladislav_Ardzinma, **Abhazya ve Gürcistan'ın Tarihi ve Hukuki İlişkileri**

https://www.academia.edu/2938349/Abhazya_ve_G%C3%BCrcistan%C4%B1n_Tarihi_ve_Hukuki_%C4%B0li%C59

(Erişim tarihi:11.09.2010)

of Racial Discrimination) temel alarak yediye karşı sekiz oyla 15 Ekim 2008 tarihinde aşağıdaki karara varmıştır:¹²³

- 1) Çatışmaya taraf olan Gürcistan ve Rusya kişi, grup ya da kurumlara karşı ırksal ayrımcılıktan kaçınacak;
- 2) Kişi ya da kurumlarca yapılan ırksal ayrımcılık uygulamalarına destek olmaktan kaçınacak;
- 3) Etnik kökeni ve milliyeti ne olursa olsun, kişilerin güvenliğini, hareket ve seyahat özgürlüğünü ve de yerinden edilmiş kişiler ile sığınmacıların mülklerinin korunmasını sağlayacak;
- 4) Ve kendi kontrolleri altındaki kurum ve kişilerin ırksal ayrımcılık yapmamaları için bütün tedbirleri alacaklardır.¹²⁴

Sonuç olarak her iki tarafa da eşit mesafede durarak Mahkeme çatışmanın özüne değinmekten kaçınmıştır. Buna karşılık, Rusya savaş sırasında işlenen suçlar ile ilgili olarak çok daha sistemli çalışmış ve agresif bir tutum ve politika benimsemiştir. Gerek Rus hukuk sistemini gerekse de uluslar arası hukuk mekanizmalarını kullanmak isteyen Rus yönetimi, askeri seçeneklerin yanında hukuki ve siyasi yöntemler kullanarak nihai hedefini gerçekleştirmek için uygun adımlar atmıştır. basın organlarının verdiği bilgilere göre özellikle Gürcü birliklerinin Güney Osetya'nın başkenti Şinvali'de, Rus birliklerinin ise Gürcistan'ın Gori kentindeki saldırılarında ciddi boyutlarda savaş suçları işlenmiştir. Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi önde gelen insan hakları örgütleri de bu tür savaş

¹²³ William A. Niskanen, "Revise the NATO Charter before Accepting Global Role". **Cato Institute**. 29 Haziran 2004.

¹²⁴ Gentian Zyberi, "Provisional measures indicated in Georgia v. Russia", **International Law Observer journal**, Cilt2, 16 Ekim 2008.

hukuku ihlallerinin varlığını teyit etmiştir. Rus yetkililer daha da ileri giderek Gürcistan liderlerinin Güney Osetya topraklarında soykırım suçu işlediğini ileri sürmüş ve önde gelen Gürcü liderler aleyhine harekete geçeceklerini belirtmişlerdir.¹²⁵

Ancak bölgeye yapılan ziyaretlerde Rus iddialarının çok da doğru olmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle Rus yetkililerin soykırım suçlamalarının gerçekte ilgisinin olmadığı, bölgede yapılan ilk incelemelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Başkent Şinvali'deki hastane, muharip ve siviller de dahil olmak üzere savaşın ilk günlerinde sadece 40 ölü bilgisi vermiştir. Rus makamlarının savaşta sivil kayıpları ile ilgili verdikleri bilgilerin güvenilir olmadığını gösteren bir başka veri de bağımsız insan hakları örgütlerinin yaralı sayısının sadece yüzler civarında olduğunu belirten raporlarıdır. Buna rağmen Rusya Güney Osetya'da işlenen savaş suçları için bir mahkeme kurulması gerektiğini ya da bir şekilde bu suçların faillerinin yargılanması gerektiğini belirtmektedir. Bunun için de UCM'yi kuran Roma Statüsü'ne taraf olmadığı için Mahkeme savcısına herhangi bir dava ya da olayı resmi olarak sevk etme (referral) yetkisi olmayan Rusya yönetimi gayri resmi yollarla Güney Osetya'da işlendiğini iddia ettiği savaş suçlarını Mahkemenin dikkatine sunmaya çalışmaktadır.¹²⁶

Dolayısıyla Gürcistan örneğinde UCM'nin Gürcistan'da meydana gelen olaylarla ilgili olarak BM Güvenlik Konseyi kararına ihtiyacı yoktur zira Gürcistan Roma Statüsü'ne taraftır. Bu durumda Güney Osetya'daki çatışmalar ile ilgili olarak Mahkeme başsavcısı kendiliğinden soruşturma başlatabilir. Soruşturma başlatabilmesi için ise somut bilgi ve belgelere ihtiyacı vardır. İşte bugünlerde Rusların yapmaya çalıştıkları da budur: UCM savcısına bol miktarda bilgi ve belge

¹²⁵ "The ICC prosecutor analyzing alleged crimes in Georgia", **International Herald Tribune**, 20 Ağustos 2008.

¹²⁶ Megan K Stack, "Russia's claim of Georgia genocide in South Ossetia hard to verify", **Los Angeles Times**, 18 Ağustos 2008.

vermek. Amaç ise Güney Osetya'nın bağımsızlığını UCM kararı ile meşrulaştırmak ve Kosova örneğini takip ederek Osetya'yı Gürcistan'dan koparmaktır.

SONUÇ

Gürcistan, bağımsızlık sonrası parçalanma korkusunu ve Rus tehdidini sürekli hissetmiştir. Bu nedenle dış politikasını Rus tehdidini hafifletme ve bu tehditleri karşılayabilmek için gereken savunma mekanizmasını kurmak üzerine inşa etmiştir. Bu bağlamda NATO ve AB'ye üye olmak, ABD ile geniş kapsamlı ilişkiler geliştirmek, Tiflis'in en önemli dış politika hedefi olmuştur. Zayıf, ekonomide, ticaretle Rusya'ya bağımlı, Batılı devlet ve kurumların desteğinden yoksun kalmış bir Gürcistan'ın üniter yapısını koruması ve Rus baskılarına boyun eğmemesi imkansızdır.

Bilindiği üzere Gürcistan, bağımsızlığının ilk günlerinden başlayarak çok ciddi iç problemlerle karşılaşmıştır. Kuşkusuz bu problemlerin en başında, ülkede yaşayan etnik azınlıkların uluslararası hukuk kurallarına aykırı bir şekilde Gürcistan'dan ayrıldıklarını ve bağımsız devletlerini kurduklarını ilan etmeleri ile başlayan toprak bütünlüğü sorunu gelmektedir. Aradan geçen 23 yıllık sürede Gürcistan'ın hem Abhazya hem de Güney Osetya sorunlarında hiçbir çözüme ulaşamadığını görüyoruz. Dolayısıyla bağımsızlığını yeni kazanan Gürcistan devleti, ülke bütünlüğünün yeniden sağlanması gibi bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle Gürcistan dış politikasının en temel hedefi ülkenin toprak bütünlüğünün sağlanması ve kuzeyden gelen güvenlik tehdidinin giderilmesi olmuştur. Başka bir ifadeyle, bağımsızlığın korunması ve etnik problemlerin Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde çözüme kavuşturulması Gürcistan dış politikasının en temel hedefleridir. Gürcistan'ın dış politikada attığı her adım bu iki hedefe yönelik ilerleme sağlanması amacını taşımıştır.

Gürcistan'da iktidara gelen yeni yönetimin dış politikada kesin hatlarla kendini belli eden eksen değişikliği, ciddi bir Rusya baskısını beraberinde getirmiş, NATO üyeliği hedefine ulaşamamış, etnik sorunların çözümünde, Ağustos 2008'deki Rus

işgalinde, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığının Rusya tarafından tanınmasında, ABD başta olmak üzere Batılı devlet ve kurumlardan beklediği ciddi desteği görememiştir. Dolayısıyla, dış etkenlerin beklediği bir eksen değişikliği, sivil devrim sonrası oluşturulmaya çalışılan düzen aleyhine çok ciddi iç ve bölgesel sonuçlar doğurmuştur.

Sıcak çatışmanın ertesindeki en önemli gelişme 26 Ağustos günü yaşanmış, Gürcistan'dan tek yanlı olarak bağımsızlıklarını ilan eden Güney Osetya ve Abhazya, Rusya Federasyonu tarafından tanınmıştır. Bu durum Rusya Federasyonu tarafından atılan sembolik bir adım olarak değerlendirilebilir. Adım semboliktir çünkü Güney Osetya ve Abhazya'nın Rusya Federasyonu'nun etki sahasında olduğu Rusya Federasyonu'nun Gürcistan'a müdahalesi ile zaten kanıtlanmıştı. Bu durumda Rusya Federasyonu'nun esas amacının Güney Osetya ve Abhazya'nın statüsü üzerinden, Kosova'nın bağımsızlığını tartışmaya açmak olduğu söylenebilir. Böylelikle Rusya, Balkanlar'da son yıllarda yitirdiği etkinliğini arttırabilecek, ABD inisiyatifiyle atılan adımların “değiştirilebilir olduğunu” gösterebilecek ve küresel güç mücadelesinde güven kazanabilecektir.

Son gelişmelerin ABD-Rusya arasında Kafkaslarda yaşanan güç mücadelesi açısından iki sonucu olmuştur. 1. Gürcistan'ın iki etki sahasına bölündüğü tescillenmiştir. Rusya Federasyonu, Gürcistan'ın bütününde ABD etkisinin derinleşmesine izin vermeyeceğini kanıtlamıştır. Abhazya ve Güney Osetya Rusya etki sahasında yer alırken, ABD'ye Tiflis ve çevresi kalmıştır. 2. Bu durumda ABD, Kafkasya üzerindeki etkisini arttırmak için Ermenistan ve Azerbaycan'a yönelmek ve Karadeniz'de güç gösterilerinde bulunmak durumunda kalmıştır.

Sonuç olarak Gürcistan-Rusya arasında 2008 yılının Ağustos ayında yaşanan sıcak çatışmalar, her şeyden önce ABD-Rusya arasında Kafkaslar'da yaşanan etki mücadelesinin bir sonucudur. İki güç arasındaki etki mücadelesinin etnik/kültürel

sınır çizgileriyle çakışması ve Gürcistan yönetiminin etnik milliyetçiliğı ABD yandaşı blok politikasıyla, ayrılıkçı bölgelerin yönetimlerinin ise etnik milliyetçiliğı Rus yandaşı blok politikasıyla bitişikleştirmesi Gürcistan'ın istikrarsızlığını büyötmektedir.

Küresel ve bölgesel hesaplaşmaların ortasında yer alan Gürcistan, Abhazya, Osetya ve diğör problemlerini çözmeye çalışmaktadır. Ancak özüm mevcut Gürcü yönetimi ile ya da Kafkasya'nın mevcut yapısı ile özölebilecek bir durum arz etmemektedir. ABD ve Rusya'nın insafına bırakılmış bir çözüm pek akıl karı olmasa gerektir. Zira her ikisi içinde bölünmüş, parçalanmış, devamlı dışardan yönlendirilen ve etki altında kalan, Gürcistan ve tüm Kafkasya, en iyi çözüm olarak görölmektedir. Oysaki gerçek özöme dış etkilere arındırılmış bir ortamda ulaşılacaktır. Burada, bölgede yaşayan tüm gruplara sorumluluk düşmektedir. Bölge problemleri ancak yine bölge içerisinde karşılıklı işbirliğı ile özölebilir.

KAYNAKÇA:

Kitaplar

- 1) Abbasbəyli, Agalar, **Dünya siyasəti (XXəsrin II yarısı – XXI əsrin əvvəlləri)**, Bakı – 2011
- 2) Yalçınkaya Alaeddin, **Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler Etnik Düşümden Küresel Kördüğümə**, Lalezar Kitabevi, Ankara 2006.
- 3) **Аспекты Грузино-Абхазского конфликта. Роль России: реалии и мифы.** University of California, Irvine.Москва. 2006.
- 4) Gündüz Aslan, **Milletlerarası Hukuk**, Beta yayınları, İstanbul 2003.
- 5) Berdal, Aral, **Uluslararası Hukukta Meşru Müdafaa Hakkı**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1999.
- 6) Bozkurt, Enver, **Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı**, Ankara, Nobel Yayınları 2003.
- 7) Başeren, Sertaç Hami, **Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 2003 .
- 8) Berxin İ.B. **SSRİ tarixi** (1917-1937-ci illər), Bakı-Maarif-1977
- 9) Михаил Барабанов, Антон Лавров, Вячеслав **Танки августа. «Центр анализа стратегий и технологий»**, Москва.2009
- 10) Devdariani Q, Q. İvanidze K. **Gürcüstan SSR**, Bakı- Azərnəşr -1972

- 11) Doğan İlyas, **Devletler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008
- 12) **Dünya dövlətləri: Ensiklopedik soraq kitabı**, Tərtibçi – Vəliyev İ., Muxtarov K. , Bakı – 1999
- 13) Gündüz Aslan, **Uluslararası Hukuk: Temel Belgeler, Örnek Kararlar**, İstanbul: Beta, 2003
- 14) Memmedov Asim, **Gürcistan ve Kırgızistan'da Yönetim Değişikliğinin Nedenleri ve Yeni Yönetimlerin Dış Politikaları**, Ankara 2009
- 15) Карамзин Николай , **История государства Российского**, Историческая библиотека , Москва 2004
- 16) Велизаде И. **Центральная Азия и Южный Кавказ : интеграционные процессы в сердце Азии**, Баку-2010
- 17) Alsirt Figen Tavid, **Bağımsızlık Sonrası Gürcistan'ın Yeniden Yapımlanması ve Bu Süreçte Türkiye ile İlişkileri**, Ankara 2009
- 18) Halatçı, Ülkü, 11 Eylül Terörist Saldırıları Ve Afganistan Operasyonu'nun Bir Değerlendirmesi **Uluslararası Hukuk ve Politika** Cilt 2, No: 7 ss.80-98, 2006
- 19) Pazarcı Hüseyin, **Uluslararası Hukuk Dersleri**, III. Kitap, Turhan Kitabevi, Ankara, 1994
- 20) Qurbanov, Rafiq. **Qafqaz tarixi**, Ali məktəblər üçün dərslik , Bakı – Maarif -2001.

- 21) Mustafazadə, Tofiq, **Ümumi tarix**, 3.cild. Bakı-Elm-1997.
- 22) Məmmədov, İsaq Mustafa oğlu, **Ümumdünya icimai –siyasi proseslər XX əsr** , dərs vəsaiti, Bakı-Çıraq-2002.
- 23) Sander, Oral, **Siyasi Tarih 1918-1994**, 10.Baskı, Imge Kitabevi, Ankara, 2002
- 24) **SSRİ tarixi**- Ali məktəblər üçün dərslik, IV nəşr, Bakı -1992.
- 25) Taşdemir, Fatma, Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi, Ankara, **Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları**, 2006
- 26) Velizade, İlqar Maqsud oğlu. Etno-territorial böhran (**II minilliyin astanasında.Dünya siyaseti**) , Bakı – 2002.

Makaleler

- 27) Arend AC and Beck RJ “International Law and the Use of Force Beyond the U.N. Charter Paradigm” **Routledge, London.** 1993.ss.12-24
- 28) “Аспекты грузины - абхазского конфликта”, **University of California, İrnive**, 2000. ss.3-9
- 29) Aslanlı Araz, “Gürcistan’daki Etnik ve Bölgesel Sorunların Yakın Tarihi ve Bugünü”, **Radikal gazetesi**, 10.12.2010.
- 30) Маркедонов Сергей, “Российско-грузинские отношения в начале XXI века: проблемы и перспективы” **Бюллетень ВИУ (выпуск №10 - 2003)**
- 31) Marshall David Lang: “A modern history of Georgia”. **The Weidenfeld and Nicolson Asia-African Series. London: Weidenfeld and Nicolson** (1992)
- 32) Dominik Zimmermann, “Russia’s recognition of South Ossetia and Abkhazia,” **International Law Observer**, 26 Ağustos 2008.ss.45-49
- 33) Frederic Kirgis, Jr, "The Degrees of Self-Determination in the United Nations Era", **American Journal of International Law, Vol. 88, No. 304**, 1994.
- 34) Taştekin Fehim, “Kadehler birleşik Osetya ve Rusya için kalkıyor,” **Radikal** , 11.09.08.

- 35) Gentian Zyberi, “Provisional measures indicated in Georgia v. Russia,”
International Law Observer, 16 Ekim 2008.
- 36) Kafkasya'nın güvenliği tehlikede Cavid Veliyev - **Yakındoğu ve Kafkasya Araştırmaları masası** , 18.08.2008. ss.57-59
- 37) Kanbolat Hasan, “Abhazya Örneğinde Kosova’nın Güney Kafkasya Yansımaları”, **Stratejik Analiz, Cilt 9, No.98**. Nisan 2008.ss.26-32
- 38) Kamer Kasım “Gürcistanda neler oluyor?”, **USAK stratejik gündem**, 14 Ağustos 2008
- 39) Александрович Казин Филипп. “Взаимоотношения России с Южной Осетией и Абхазией в сравнительной перспективе”, **Полит. Политические исследования. № 1. С.** 2009.ss.130-143
- 40) Keskin Funda, “BM ve Kuvvet Kullanma”, **Avrasya Dosyası, BM Özel, Cilt 8, Sayı 1**, Ilkbahar-2002,ss.40-63.
- 41) Henkin Louis, “Use of Force: Law and U.S. Policy”, Right v. Might,
International Law and the Use of Force journal, second edition, Council on Foreign Relations Press, New York, 1999,ss.32-36.
- 42) Uludağ Mehmet Bülent, “Rusya ve Sovyetler Birliği’nde Gürcüler ve Gürcistan”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara** 1993.

- 43) Megan Stack, “Russia’s claim of Georgia genocide in South Ossetia hard to verify,” **Los Angeles Times**, 18 Ağustos 2008.
- 44) Cvetkovski Nikola. The Georgian-South Ossetian Conflict, **Danish Association for Research on the Caucasus-Aalborg University, Chapter 4**, 1999
- 45) “Абхазия и Южная Осетия: политические аспекты решения гуманитарных вопросов” **Россия и Грузия: в поисках выхода : Документы общественной политики, разработанные российскими и грузинскими экспертами , GFSIS; UNDP. - [Б. м.], 2011. - ss.129-139**
- 46) Jennings Robert, “Caroline Case”, **American Journal of International Law, Cilt 32**, 2004, ss.78-81
- 47) Lemerchand Rene, “The limits of self-determination: the case of the Katanga secession,” **The American Political Science Review, Cilt 56, No. 2: 404**, 1992
- 48) “Russia’s Relations With Georgia Within The Context Of The Russian National Interests Towards The South Caucasus” **In The Post-Soviet Era: 1992-2005,OAKA Cilt 2.Sayı 3**, 2007
- 49) Вячеславович Густерин, Павел “Российская империя и Кавказ. — Саарбрюккен”: Lap Lambert Academic Publishing, 2014
-

- 50) Svante Cornell, Johanna Popjanevski and Niklas Nilsson, “Learning from the Georgian Crisis: Implications and Recommendations”, **CACI&SRSP Policy Paper**, December 2007
- 51) Svante E. Cornell, 'Autonomy as a Source of Conflict: Caucasian Conflicts in Theoretical Perspective', **World Politics**, vol. 54 no. 2, 2002, ss.34-38
- 52) С.М. Маркедонов, Российско-грузинские отношения в начале XXI века: проблемы и перспективы **Бюллетень ВИУ (выпуск №10 - 2003)**, 24.08.07
- 53) Thijs Bouwnegt, “ICC analyses Georgian situation,” **Radio Netherlands Worldwide**, 20 Ağustos 2008
- 54) “The ICC prosecutor analyzing alleged crimes in Georgia,” **International Herald Tribune**, 20 Ağustos 2008
- 55) William Niskanen, “Revise the NATO Charter before Accepting Global Role”. **CATO Institute**. 29 Haziran 2004
- 56) Yoram Dinstein, War, Aggression and Self-Defence, Second Edition, **Grotius Publications Cambridge University Press**, 1994

İnternet kaynakları

57) “Грузия – Россия: поиски выхода из тупика”

<http://www.globalaffairs.ru/global-processes/Gruziya--Rossiya-poiski-vykhoda-iz-tupika-16337>. (Erişim tarihi; 27.01.2014)

58) “Gürcistan Güney Osetya'yı, Rusya Gürcistan'ı bombalıyor”

<http://www.dw.de/g%C3%BCrcistan-g%C3%BCney-osetyay%C4%B1-rusya-g%C3%BCrcistan%C4%B1-bombal%C4%B1yor/a-3546813> (Erişim tarihi; 08.06.2015)

59) “В Грузии нет такой экономики, на которую можно было бы воздействовать санкциями”

www.regnum.ru/news/1038839.html (Erişim tarihi; 09.08.2015)

60) “Kanayan yaralar Abhazya, Osetya, Acara ve Ahıska”

<http://www.farukarslan.com/wp-content/uploads/2011/11/KANAYAN-YARALAR.pdf> (Erişim tarihi; 27.10.2014)

61) “BM Abhazya ve Güney Osetya ile”

<http://www.abhazyam.com/haber/374/bm-abhazya-ve-g-osetya-ile.html>. (Erişim tarihi; 14.05.2015)

62) “Voenniy Konflikt 2008: Pritsini i Posledstvi, Levada – Chentr”

<http://www.levada.ru/04-08-2010/rossiisko-gruzinskii-voenniy-konflikt-2008-goda-prichiny-i-posledstviya> (Erişim Tarihi; 19.04.2015)

63) “Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi'nin değerlendirmesi”

<http://www.bilim.org/forum/viewtopic.php?t=3530>

(Erişim tarihi; 08.12.2014)

64) “Rusya, ‘vur’ deyince neden öldürdü?”

<http://www.hurriyet.com.tr/index/ArsivNews.aspx?id=9643016>

(Erişim tarihi; 12.08.2014)

65) “Молдавский эксперт: Будущее Саакашвили - выбор между международным трибуналом и судом”

www.regnum.ru/news/1038950.html , (Erişim tarihi; 10.08.2015)

66) “Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazyasavaşının kronolojisi”, **<http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html>**, (Erişim tarihi; 03.01.2014)

67) “Abhazya”, **<http://www.diyadinnet.com/YararliBilgiler-1391&Bilgi=abhazya>** (Erişim tarihi; 02.07.2015)

68) “Abhazya ve Gürcistan'ın Tarihi ve Hukuki İlişkileri”

Vladislav_Ardzinma,

https://www.academia.edu/2938349/Abhazya_ve_G%C3%BCrcistan%C4%B1n_Tarihi_ve_Hukuki_%C4%B0li%C5%99 (Erişim tarihi; 11.10.2014)

- 69) “Взгляд из Великобритании: Почему Западу не следует вмешиваться в войну на Кавказе Постоянный”
www.regnum.ru/news/1039763.html (Erişim tarihi; 11.08.2015)
- 70) “Dünden bugüne Abhazya Gerçeği”
<http://www.kapba.de/AbhazyaGenel.htm> (Erişim tarihi; 28.08.2015)
- 71) “Abhazya-Gürcistan Anlaşmazlığı ve Gürcistan Abhazyasavaşının kronolojisi”, <http://www.mehmetciktv.com.tr/haber/1423/abhazya-gurcistan-anlasmazligi-ve-gurcistan-abhazya-savasinin-kronolojisi.html> (Erişim tarihi; 03.10.2014)
- 72) “The history of Russian-Georgian relations”,
<http://sputniknews.com/analysis/20100902/160438446.html>, (Erişim tarihi; 02.09.2014)
- 73) Reha Yılmaz, “Bağımsızlık Sonrası Dönemde Rus-Gürcü İlişkileri”,
<http://www.bilgesam.org/incele/171/bagimsizlik-sonrasi-donemde-rus-gurcu-iliskileri/> (Erişim tarihi; 16.08.2015)
- 74) “Kafkasya`nın sorunlu bölgesi: Güney Osetya”,
<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/qtRzCYzdAvKpYA6TcdABVGrvPkGCsN.pdf>, OAKA, cilt 2,sayı3,s.71-104 (Erişim tarihi; 25.03.2015)

- 75) “Россия докажет факт геноцида” <http://www.vz.ru/top/> Президент Дмитрий Медведев поручил собрать доказательства преступлений Грузии, (Erişim tarihi; 10.08. 2014)
- 76) “Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia”, <http://www.ceiig.ch/Report.html>, (Erişim tarihi: 01.10.2014)
- 77) “Gürcistan sınıra asker yığıyor”
<http://www.abhazyam.com/haber/287/gurcistan-sinira-asker-yigiyor.html> . (Erişim tarihi; 14.05.2015)
- 78) “Аспекты грузины - абхазского конфликта” ,
<http://www.peacebuilding.uci.edu/files/progs/pdfs/russian4.pdf>,
(Erişim tarihi; 25.03.2015) University of California, İrnive, 2000
- 79) Camir Маркедонов, “Российско-грузинские отношения в начале XXI века: проблемы и перспективы, Бюллетень ВИУ”
<http://www.viu-online.ru/science/publ/buleten10/page1.html> (Erişim; tarihi; 24.08.2015)
- 80) “Russia and Georgia: Searching The Way Out Policy Discussion Papers by Georgian and Russian experts”
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afet/dv/02barroso_/02barroso_en.pdf (Erişim tarihi; 07.05.2015)

- 81)** Araz Aslanlı, “Küresel ve Bölgesel Dengeler Açısından Abhazya Sorunu”, <http://www.karam.org.tr/pdf/bolgesel1251629624.pdf>, (Erişim tarihi; 17.12.2014)
- 82)** Томаш Шмид, “Краткая история грузино-российских отношений” <http://www.ruskiivopros.com/?pag=one&id=88&kat=6&csl=18>, (Erişim tarihi; 12.08.2015)
- 83)** “Russias relations with Georgia within the context of the Russian national interests towards the South Caucasus in the Post-Soviet Era” 1992-2005. Cilt:2, Sayı: 3, ss. 1-27, (Erişim tarihi;17.03.2015)
<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/FQsCUEJ6UD7b9DcYX3NNQy50mPQXXX.pdf>

REFERAT

Çalışmanın önemi: Antik, ortaçağ ve modern dönemlerde sürekli olarak içten ve dıştan birçok askeri ve siyasal gücün ilgi, rekabet ve çatışmalarına sahne olmuş bir bölge olan Avrasya'nın günümüzde de küresel düzeyde bir rekabet alanı olması rastlantı değildir. Bu ana kıtanın, bölge ve karasal olarak büyüklüğü çevresinde barındırdığı doğal kaynaklar her zaman uluslararası ekonomi ve kıtalararası ticaret yolları için belirleyici olmuştur. Dünya siyaseti ile ilgili küresel tezler de Avrasya'yı her zaman merkeze koyarak dünyayı Avrasya merkezli olarak açıklamıştır. Bölge ya da dünya egemenliği amaçlı tezler ve yaklaşımların ötesinde bugün Avrasya bir kez daha uluslararası rekabetin ve çekişmelerin yoğunlaştığı alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrasya'nın bugünkü rolü hem yerküresindeki konumu ve büyüklüğü, hem de doğal kaynaklar alanında küresel düzeydeki öneminden kaynaklanmaktadır. Bunun bir nedeni de günümüzde yerküresinde egemenlik mücadelesi veren güçlerden birinin Avrasya üzerinde yerleşik bir kara gücü olmasıdır.

Soğuk Savaş yıllarında var olan iki kutuplu sistemin sona ermesiyle uluslararası sistemde tek süper güç olarak beliren ABD, bu statüsünün devamı için Avrasya'daki ekonomik, siyasal ve askeri varlığını pekiştirmek çabasına girişmiştir. Doğal olarak, ABD'nin bu çabalarına karşı son yıllarda yeniden yükselen siyasal, ekonomik ve askeri güç merkezleri Avrasya'da yer almaktadır. Bunlar, ekonomi alanında Avrupa Birliği ve Çin, siyasal ve askeri alanda da Rusya ve yine Çin olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa'da ve Asya'da ekonomik bakımdan yükselen güçlerle beraber, özellikle 15-20 yıllık bir aradan sonra Rusya'nın bölgesinde yeniden ekonomik ve siyasal bir güç olarak yükselmesi, Sovyetler Birliği'nin küresel arenada bıraktığı boşluğu doldurma çabası ve bu amaçla yaptığı siyasal ve askeri hamleleri önümüzdeki dönemde ABD'nin küresel tek süper güç olma statüsünü aşındırma potansiyeline sahip bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın amacı: 2008'deki Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesinin nedenleri ve sonuçları üzerinde tutarlı bir açıklama yapabilmek için, sorunun bölgesel ve yerel boyutlarının ötesine geçerek, bölgede ABD ile Rusya Federasyonu arasında öteden beri süregelen rekabetin, mevcut ve potansiyel anlaşmazlık ve çatışma alanlarıyla, bütüncül bir yaklaşımla analiz edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, çalışmanın ilk bölümünde sorunun yerel ve bölge içi boyutları tartışıldıktan sonra, ikinci bölümde ABD ve Rusya arasındaki mevcut ve potansiyel rekabet ya da çatışma alanları öncelikle özetlenecektir. Bu bağlamda, özellikle, Avrasya enerji kaynaklarının işletilmesi ve bölgeden çıkarılan petrol ve doğal gaz arzının Batı başta olmak üzere uluslararası pazarlara sevkiyatı sorunu, NATO'nun genişleme süreci ve bunun ABD ve Rusya arasında dolayısıyla da uluslararası sistemde doğurduğu gerginlik, askeri alanda ABD tarafından uluslararası konvansiyonel ve nükleer güç dengesini bozacak şekilde girişilen ve Doğu Avrupa'ya konuşlandırılması planlanan Füze Savunma Sistemi ve Rusya'nın bu projeye verdiği sert ve beklenen tepkisi, 2008 Ağustos çatışmasının arka planında bahsedilmesi gereken uluslararası sorunlar ve gerilimlerden en önemlileridir.

Ayrıntılı bir şekilde ilerde bahsedileceği üzere, Gürcistan eski bir Sovyet Cumhuriyeti ve Sovyet sonrası bölgenin ve uluslararası sistemin Batı'ya dönük bir ülkesi olarak bütün bu sayılan sorunların az ya da çok bir yerlerinde yer almış ve almaktadır. Dolayısıyla, 2008'de Güney Osetya kriziyle patlak veren Ağustos Savaşı ve sonraki gelişmeleri bölgesel bir kriz olmaktan çıkaran birden fazla uluslararası bağlantıdan bahsetmek mümkündür. Bu nedenle, çalışmanın devam eden bölümünde bu bağlantılarla beraber, bağımsız bir ülkenin iç sorunu olarak da görülebilecek bir yerel etnik sorunun uluslararası boyutta bir krize dönüşü, hatta birçok uzmana göre yeni bir Soğuk Savaş'ın başlangıcı bile olabilecek büyüklükte gelişmelere yol açmasının nedenleri üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın kapsamı: Rusya, SSCB'nin dağıldığı ilk günden itibaren Kafkasya'da gücünü yeniden tesis etmek istemiş, bunun için Kafkasya cumhuriyetlerinde Rusya yanlılarını desteklemiştir. Ancak bu isteği özellikle Gürcistan ve Azerbaycan'da ciddi bir dirençle karşılaşmıştır. Bu bakımdan Rehmanzade Ş.F. –nin “Azerbaycan – Gürcü münasibetlerinde arazi sorunları” kitabında Azerbaycan ve Gürcistanla ilgili tezimize uygun konulardan faydalanmadan geçmedik. Bu tür bir muhalefete alışık olmayan Rusya 1990'lar boyunca çeşitli faili meçhul cinayet ve saldırıların arkasında olmakla suçlanmıştır. Rusya açısından bu dönemde devletlerin iç işlerine karışmak olağan bir gelişmedir. Diğer eski SSCB cumhuriyetleri gibi Kafkasya cumhuriyetleri için de gerçek bağımsızlık ekonomik ve siyasi olarak Moskova'dan uzaklaşmaktan geçmiştir. Bu nedenle Ermenistan ve Beyaz Rusya dışında kalan tüm cumhuriyetler ekonomilerini Moskova'ya bağımlı olmadan yeniden yapılandırma ve Rusya'yı dengeleyecek siyasi ortaklar arama çabasına girmişlerdir. Kafkasya'da Ermenistan Azerbaycan ile yaşadığı sorunlar ve tarihi Türkiye korkuları nedeniyle Rusya'ya daha fazla yaklaşmıştır. Ermenistan ve bölgedeki diğer Ermeniler (Abhazya ve Cevahiti Ermenileri) tıpkı geçmişte olduğu gibi Rusya'nın ileri karakolu gibi hareket etmişlerdir. Bu bakımdan tezimizde Hatem Cabbarlının “Ermenistanın dış politikası” eserinden yararlanmadan geçemeyiz.

Gürcistan tarihi, Gürcistan – Rusya ilişkilerinin tarihi geçmişi, anlaşmaları ve savaşları hakkında biz Buşşik L.P, Berxin İ.B, Feodrov İ.A, Ququşvili P.B, Quçua V.Q, Mesxia Ş, Devdariani Q, Q. İvanidze K, ve başka yazarların kitaplarından faydalanarak tezimizde kısaca anlayışlar verdik.

Çalışmanın yöntemi: Araştırmanı lojistik, karşılaştırmalı - hukuki, tarihi ve sistemli analiz yöntemleri oluşturmaktadır. İlk olarak Gürcistan Cumhuriyeti'nin dış ilişkileri, Rusya ile ilişkiler tarihini ta eskiden bu yana geniş açıdan araştırmış ve bu alanda mevcut hukuki boşlukları karmaşık biçimde öğrenmiştir. Tetkik edilen konunun bilimsel yeniliği kendisini ayrıca şöyle temsil etmekte ki, Gürcistan

Cumhuriyeti uluslararası hukukun konu olarak diplomasi hakkının realizesi sorunlarını kapsamlı biçimde yansıtmıştır. Ayrıca Gürcistan - Rusya ilişkileri çerçevesinde uluslararası hukuk kuralları, kuvvet kullanma, askeri müdahale Abhazya ve Güney Osetya sorunlarının incelenmesi özel önem arz etmiştir.

Ve böylelikle tez savunmada aşağıdaki hükümleri ileri sürmüştür:

- Gürcistan Rusya ilişkilerinin ve savaşın tarihi geçmişi;
- SSCB döneminde Rusya - Gürcistan ilişkileri;
- Abhazya konflikti, onun tarihi ve çözüm yolları;
- Güney Osetya sorunu, tarihi ve çözüm yolları;
- BM ve uluslararası hukukta bu savaşların çözüm meseleleri ;
- Uluslararası hukukta Abhazya ve Güney Osetya sorunlarının kuvvet kullanma alanında örnek olarak gösterilmesi.

Çalışmanın içeriği: Tez giriş, sonuç ve 3 bölümden ibaretdir. İlk bölüm, “XIX yüzyılın sonu XX yüzyılın önleri Rusya-Gürcistan ilişkileri” başlığı altında incelenmiştir. Burada SSBC yıllarında Gürcistan tarihi ve tarih boyunca ilişkilerine önem verilmiştir. 1918-1920 yıllarında Gürcistan Cümhuriyetinin yaratılması 1920`de ise SSBC`ye dahil edilmesi koşulları arz olunmuştur.

Tezimizin ikinci bölümünde Gürcistan`ın hem Abhazya hem de Güney Osetya sorunlarının aslında Rusya için bir amac olduğu ve askeri müdahalesi`nin sonuçları hakkında bilgi edinmektedir.

Üçüncü bölümde Uluslararası hukuk açısından kuvvet kullanımı olgusu hakkında bilgi edinmekte. Uluslararası kuvvet kullanımı bölümünde örnek olarak Kafkasya sorununu, Gürcü- Osetin ve Abhazya sorununa dair örnek gösterilmiştir. Burada Rusya`nın askeri müdahalesi uluslararası hukuk açısından değerlendirilmiş, Sonuç bölümünde ise Gürcistan – Rusya ilişkilerinden varılan sonuç ve fikirler arz olunmuştur.

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi “Türk Dünyası İşletme” fakültesi “Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi” branşı üzere Yüksek Lisans 2. sınıf BM-12T grup öğrencisi İlahe Şahbazova’nın “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezine

REY

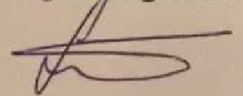
İlahe ŞAHBAZOVA tarafından hazırlanan bitirme ödevi Giriş, 3 Bölüm, Sonuç ve Kaynakça bölümlerini içermekte ve tamamı 98 sayfadan oluşmaktadır. Öğrenci “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezinde genel olarak Rusya-Gürcistan ilişkilerinin tarihi, Gürcistan’da etnik sorunlar ve Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistana askeri müdahilesi incelenmiştir.

İlahe ŞAHBAZOVA’nın “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezi yukardaki açıklamalar doğrultusunda hazırlanmıştır. Bitirme tezi savunmaya tavsiye olunur.

Dr. Nazim CAFAROV

“Türk Dünyası İşletme” fakültesi

Öğretim görevlisi

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi “Türk Dünyası İşletme” fakültesi “Uluslararası İlişkiler ve Diploması” branşı üzere Yüksek Lisans 2. sınıf BM-12T grup öğrencisi İlahe Şahbazova’nın “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezine

REY

İlahe ŞAHBAZOVA tarafından hazırlanan bitirme ödevi Giriş, 3 Bölüm, Sonuç ve Kaynakça bölümlerini içermekte ve tamamı 98 sayfadan oluşmaktadır. Öğrenci “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezinde genel olarak Rusya-Gürcistan ilişkilerinin tarihi, Gürcistan’da etnik sorunlar ve Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistana askeri müdahilesi incelenmiştir.

İlahe ŞAHBAZOVA’nın “Uluslararası hukuk açısından Rusya’nın Gürcistan müdahilesi” konusunda yazmış olduğu bitirme tezi yukardaki açıklamalar doğrultusunda hazırlanmıştır. Bitirme tezi savunmaya tavsiye olunur.

Dr. Elşen MEMMEDLİ

“Türk Dünyası İşletme” fakültesi
Öğretim görevlisi

